

ROMÂNIA EROICĂ

Revista Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" • Anul XXIX • Nr. 1 (75) - 2026

11 Bustul din bronz
al Cocuței Vogoride
este gata să ocupe
un loc de cinste în
municipiul Galați!

5 Ce vremuri, Doamne, trăim!...

44 Mărturii din campania anului 1919 în Ungaria

48 Nu Anul Brâncuși, ci Veșnicia Brâncuși!...

76 Rugați-vă să nu-mi fie gura aurită!...

Apelul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Biroul Executiv Central mulțumește persoanelor care doresc să sprijine financiar revista „România Eroică” și activitățile de cinstire a memoriei eroilor noștri.

Contribuția financiară constă în depunerea a cel puțin 100 de lei prin mandat poștal pe adresa: Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, Bulevardul Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203.

Banii pot fi virăți și în Contul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”:

R045RNCB0082004534620001, BCR, Sucursala UNIREA, București.

Contribuții 2025-2026:

1 TTS (Transport Trade Services) SA, București.	35 Col. (r) Cătălin Machedon, Piatra Neamț.
2 G.P.TRANS SRL, Drobeta-Turnu Severin.	36 Liliana Vințeler, Târgu Mureș.
3 JUNCU INDUSTRY S.R.L, Galați.	37 General de brigadă (r) ing. Marin Alniței, București.
4 CNFR NAVROM SA, Galați.	38 Floarea Dimian, Buzău.
5 SIMULTEC S.R.L., București.	39 Florica Ciorobea, București.
6 TNT Productions.	40 Georgeta Bălan, Brăila.
7 Opritsa Dragalina Popa, Elk Grove, SUA.	41 Lt.col. (rtr.) Victor Epure, Slatina.
8 Irina Nelson, New York, SUA.	42 Col. (rtr.) Ioan Scutaru, Brașov.
9 Radu Manoliu, Olanda.	43 Contraam. Fl. (rtr.) dr. ing. Constantin Rusu, București.
10 Maria și Vasile Papadopol, California, SUA.	44 Contraam.Fl. (rtr.) Marian Ioan, București.
11 Ioana și Horia Groza, California, SUA.	45 Col. (rtr.) Petrea Cujbă, Ploiești.
12 Radu Cuceu, Paris, Franța.	46 Lt. col. (r.) ing. Nicolae Gava, Brașov.
13 Dorin Bucă, Galați.	47 Silviu-Cătălin Petrea, București.
14 Col. (rtr.) Constantin Bostan, București.	48 Emil Corneliu Ninu, Mangalia.
15 General de brigadă (rtr.) Gheorghe Mateescu, București.	49 Radu Voinescu, București.
16 General (rtr.) dr. Ioan Hurdubaie, București.	50 Plt. adj. Iulian Postică, București.
17 Col. (rtr.) Eugen Burghilea, București.	51 Filiala ANCE Vrancea.
18 Col. (rtr.) Chiper Constantin, Ploiești.	52 Filiala ANCE Călărași.
19 Col. (rtr.) Dumitru Dan Roman, București.	53 Filiala ANCE Bacău.
20 Maior (rtr.) Cerghizan Maria, Ploiești.	54 Filiala ANCE Vâlcea.
21 Costina Constantin, Ploiești.	55 Filiala ANCE Prahova.
22 Ing. Doina Popescu, Ploiești.	56 Col. (rtr.) Ioan Levițchi, Petroșani.
23 Ing. Stănescu Dănuț, Ploiești.	57 Col. (r) Octavian Văduva, București.
24 Ec. Maria Iordache, Ploiești.	58 Col. (rtr.) Marian Dulă, Câmpina.
25 Ing. Dragomir Cezar, Ploiești.	59 Col. (rtr.) Anton Soare, Focșani.
26 Ing. Ursu Neculai, Ploiești.	60 Dănuț Voicu, Bacău.
27 Col. (rtr.) Nicolae Dragu, Călărași.	61 Ion Vladimir Bolfescu, Reșița.
28 P.C. Părinte Ieromonah Ionescu Adrian, Schitul Horia, Ialomița	62 Col. (rtr.) Constantin Fulga, Petroșani.
29 Maior (rtr.) Vasile Gorea, Tg. Mureș.	63 Col. (r.) ing. Virgil Sanda, Vulcan.
30 Colonel (rtr.) Monac Constantin, București.	64 Ing. Gheorghită Rad, Vulcan.
31 Ing. Sorin Novac, București.	65 Ing. Costel Dicu, Lupeni.
32 Col. (rtr.) Șuștic Vasile, Satu Mare.	66 Ing. Emil Părau, Lupeni.
33 Col. Vasile Andronache, Botoșani.	67 Col. (rtr.) Adrian Ronai, Petrla.
34 Cdor. (rtr.) prof. univ. dr. Aurel Pentelescu, București.	

17 CRONICA

**Mănăstirea Sfânta Cruce. Un reper
al memoriei neamului românesc**
de prof. dr. Traian Anton

25 MEMENTO

**Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria”.
Onoare, datorie și romantism**
de general de brigadă Cezar Cucoș

44 REMEMORĂRI

**Mărturii din campania anului 1919
în Ungaria**
de prof. univ. dr. Nicolae Lupu

**48 ARTĂ ȘI
LITERATURĂ**
**Nu Anul Brâncuși,
ci Veșnicia Brâncuși!**
de Grigore Buciu

ROMÂNIA EROICĂ

**Revistă de cultură și educație
patriotică, de cinstire a eroilor neamului**

**Fondată în anul 1920 sub înalta ocrotire a Majestății Sale Regina Maria
și a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române PF Miron Cristea.
Serie nouă. Anul XXIX.**

EDITORIAL

Rămânem datori eroilor neamului românesc
— *de general-locotenent (r) Corneliu Postu*3

PUNCTUL DE VEDERE

Ce vremuri, Doamne, trăim
— *de general de brigadă (ret.) Grigore Buciu*5

EVENIMENT

Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”
lansează „Premiile Cultul Eroilor”, Ediția a XIII-a, 20267
Memoria istoriei laureată la Gala „Premiile Cultul Eroilor”, Ediția a XII-a8
Bustul din bronz al Cocuței Vogoride este gata să ocupe un loc de cinste
în municipiul Galați!11

CRONICA

Pe Nistru, la mormintele ostașilor români
— *de căpitan (r) Ioan Ioniță*12
Filialele Cultul Eroilor și ANCMRR Mureș. Proiecte comune pentru 2026
— *de Lia Vințeler*15
Eroilor Marinei Militare, cinstire!
— *de comandor (r) dr. Marian Moșneagu*19
Pelerinaj la Gerăușă
— *de locotenent-colonel (rtr.) Victor Epure*22

IN MEMORIAM

A plecat la ultimul apel colonelul Ilie Ciocan!
O lecție de onoare pe care statul român a ales să nu o audă!24

MEMENTO

110 ani de la intrarea României în Primul Război Mondial. Pregătirea strategică
a Armatei române pentru Războiul Întregirii Neamului
— *de prof. univ. dr. Alexandru Oșca*33
Monumentul Eroilor de la Mănăstirea Dealu
— *de prof. dr. Cornel Mărculescu*37
Regina Maria și Tezaurul României de la Moscova
— *de colonel dr. Ilie Schipor*41

EROUL DIN FAMILIA MEA

Bunicul meu, omul din trei veacuri — *de prof. Antonina Șchiopu*47

Coperta 1. Bustul din bronz al Cocuței Vogoride

Coperta 2. Donații pentru Cultul Eroilor

Coperta 3. Mareșalul Constantin Prezan

Coperta 4. Salvați Monumentul funerar al generalului Ioan
Dragalina!

**Rugăm pe toți cei care au fotografii ale
celor căzuți pe front sau în prizonierat,
în cele două războaie mondiale, să se
adreseze redacției!**

România Eroică

Director: General-locotenent (r)
Corneliu Postu

Colegiul de redacție

Prof. univ. dr. Ioan Scurtu, colonel (rtr.) prof.
univ. dr. Petre Otu, colonel (rtr.) prof. univ.
dr. Alexandru Oșca, general de brigadă (rtr.)
Grigore Buciu, colonel (rtr.) dr. Ilie Schipor,
colonel (rtr.) Dumitru Dan Roman, comandor
(rtr.) Dumitru Amariei

Redacția

Redactor-șef: col. (rtr.) Dumitru Dan Roman;

Redactor-șef adjuncț: col. (rtr.) Constantin
Chiper;

Redactori:

Teodora Manole, Cecilia Sfetcu, Carla Duță,
Ioan Ioniță.

Art director: Sorin Angheloiu

Fotoreporter: col. (r) Nicolae Ivan

Adresa redacției: Bulevardul Ion Mihalache
nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal:
011203
Tel./fax: 021.2241802

E-mail: romaniaeroica@gmail.com

Site: www.cultuleroilor.ro

Facebook: \romania eroica

Cont Bancar: RO45RNCB0082004534620001
BCR, Sucursala Unirea, București
Cod Fiscal: 4505235

Tipar: Tipografia EVEREST

Răspunderea pentru conținutul articolelor
aparține în exclusivitate autorilor, conform art.
206 din Codul Penal

I.S.S.N 1453-9659

Copyright: este autorizată orice reproducere
fără a se percepe taxe suplimentare,
indicând sursa (revista România Eroică),
cu excepția textelor și fotografiilor a căror
proveniență este specificată expres.

Acest număr a apărut în 1000 de exemplare.

Condiții de colaborare: cititorii din țară și
din străinătate pot trimite pe adresa redacției
texte și fotografii care se încadrează în temati-
ca revistei. Manuscrisele nu se înapoiază.

ARTĂ ȘI LITERATURĂ

Scriitori de la „România eroică”. George Lungulescu

— de Dumitru Dan Roman 50

George Lungulescu, Ostrovul mitologic Ada Kaleh 52

George Enescu în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial

— de dr. Irina Nițu 53

Oamenii și cântecele care ne-au însuflit istoria

— de D.D. Roman 55

Medalion. Scriitorul Iulian Patca

Iulian Patca, între jurământul de ostaș și vocația de scriitor — de D.D. Roman 56

Un om care-și urmează destinul convins că, dacă nu lași urme după tine,
ai trăit degeaba! — de Grigore Buciu 58

Întoarcerea acasă — de Iulian Patca 60

Scrisoare către țara mea

— de Marian Ioan 63

Centenarul unui nume: România Eroică!

— de col. (rtr.) Dumitru Dan Roman 64

VITRINA CU CĂRȚI

Pe raftul cu cele mai apreciate cărți — de Constantin Strună 65

O promoție de elită reunită într-o carte:

„Adolescență în cetatea de la poalele Rarăului” — de D.D. Roman 66

O rubrică prezentată de Grigore Buciu 67

MERIDIANE. Cultul Eroilor la alte națiuni

Fort McHenry, locul de naștere al Imnului național american

— de col. (rtr.) dr. ing. Nicolae Mărunțelu 71

CONTRAEDITORIAL

O istorie sinceră a Cultului Eroilor. Rugați-vă să nu-mi fie gura aurită!

— de D.D. Roman 76

Scrie istoria alături de noi!

Cum poți deveni autor în paginile revistei
„România Eroică”?

Ai povești nespuse despre eroii neamului? Deții
documente rare sau imagini inedite care merită să fie
descoperite de o țară întreagă?

Revista „România Eroică” își deschide paginile
pentru tine!

Ce fel de materiale poți trimite?

- Articole și evocări istorice
- Portrete de eroi și personalități
- Note, documente și recenzii de carte
- Știri despre activitatea filialelor ANCERM
- Fotografii inedite cu „Eroul din familia mea”.

Cum poți trimite materialele?

- Textele - pe suport electronic (CD, stick de memorie), pe adresa de e-mail sau text dactilografiat (pentru cazuri speciale) pe adresa redacției.

- Imaginile - fișiere JPEG, TIFF sau PNG clare, la o rezoluție de minimum 300 dpi, obligatoriu însoțite de explicații și numele fotografului. Nu sunt acceptate imaginile trimise whatsapp sau inserate în fișiere word.

- Acceptăm și articole care au mai apărut, cu condiția să se înscrie în tematica revistei și să aibă acceptul publicației respective.

Bine de știut înainte de a trimite:

Redacția selectează materialele în funcție de spațiul disponibil și tematica revistei.

Pentru a asigura o calitate excelentă, ne rezervăm dreptul de a corecta sau ajusta textele (pe formă și conținut), dar întotdeauna doar după ce ne consultăm cu tine și avem acordul tău.

Unde expediezi materialele:

Adresa redacției: Revista „România Eroică”, Bd. Ion Mihalache 124-126, Sector 1, București, CP 011203

E-mail: romaniaeroica@gmail.com

Site oficial: www.cultuleroilor.ro

Facebook: Romania eroica

Puneți amprenta pe istorie!

Trimite-ne articolul tău chiar astăzi! ■

Rămânem datori eroilor neamului românesc

General-locotenent (r) Corneliu POSTU
Președintele Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Fiecare dintre noi trecem de multe ori în drumurile noastre pe lângă opere comemorative de război, unele mai impresionante, altele mai modeste, dar oare de câte ori ne-am întrebat cât datorăm noi, cei care trecem atât de grăbiți prin lumea modernă, eroilor neamului din care ne tragem, cărora le sunt dedicate toate acestea?

Într-o umanitate cu ochii pierduți în telefonul mobil, care de multe ori nu conștientizează nici măcar pericolul banalei traversări a unei străzi, pare hazardat să-i ceri generației tinere să privească înaintea lor pericolele ce ne înconjoară ca țară și ca popor, cu o conștiință de sine, funcțională încă. Și totuși, suntem datori să o facem. Cel puțin noi, voluntarii Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, care nu suntem chiar așa de mulți, precum ne-ar cere-o întinderea țării și dimensiunea sacrificiului pentru țară, credem cu convingere în această necesitate.

Convingerea vine în primul rând din faptul că atunci când spunem eroi, ne gândim în primul rând la cei care au plecat de acasă – tații, bunicii, străbunicii sau bunicii străbunicilor noștri, să-și apere țara și nu au mai reușit să se întoarcă. Ei sunt cei care și-au pierdut viața și de multe ori, odată cu trupurile lor tinere, și-au pierdut și numele.

La ei ne gândim cu respect, cu nostalgie, cu înțelegere și recunoștință, dar, din păcate, o facem destul de rar, iar uneori numai la sărbători. Lăsăm, de obicei, în grija preoților să se roage pentru ei și pentru oastea creștină a țării, uitând treptat și sigur că apărarea țării, a moșiei străbune, a fost întotdeauna sacră și obligatorie pentru toți cetățenii.

De asemenea, ne gândim la domnitorii cei mari ai Țărilor Românești care au luptat de-a lungul istoriei pentru independență, fără să o poată obține decât temporar, și pentru păstrarea credinței creștine, care a fost și mai este și astăzi unul din lianții cei mai importanți ai unității naționale. Ei, domnitorii, au înțeles că ideea de țară, de vatră strămoșească, trebuie să coboare de la nivelul abstractului în concretețea proprietății private, a moșiei, a cărei sacralitate a fost cultivată mereu. Acele proprietăți au conservat sacralitatea pământului și obligația morală de a-l apăra până la jertfa supremă și trebuie să menționăm că nu este ceva ce s-a întâmplat numai la noi.

Așa se face că plecarea la război a fost o ritualitate integrată în

tradiția satului, pe care scriitorii noștri au redat-o foarte expresiv în operele despre război sau în propriile amintiri despre acele perioade. A rămas celebră una dintre aceste amintiri în care un sărac al satului Crevedia, un Ion al nimănui care lucra cu ziua pe la alții, s-a dus la mama viitorului scriitor Nicolae Crevedia “să-i ceară o cămașă de-a omului ei, dacă nu nouă, măcar neruptă și curată, că pleacă și el la război și nu poate merge neprimenit”, înțelesul fiind că plecarea la război a bărbatilor era o datorie sfântă egală cu acceptarea sacrificiului de sine, iar cel destinat sacrificiului pentru țară și neam trebuie să fie curat și primenit și pe dinăuntru, și pe dinafară.

Nutrim această convingere și pentru că tradiția ne spune că Ștefan cel Mare și Sfânt, pe care Papa de la Roma îl numea „atletul creștinătății”, a zidit cam tot atâtea biserici și mănăstiri câte bătălii a purtat cu turcii, tătarii, polonezii sau ungurii. Și nu este important împotriva cui a luptat, pentru că așa au fost vremurile atunci, ci faptul că aceste biserici erau și au rămas, de fapt, și lăcașuri de cult închinare apărătorilor țării, în care, ca și creștini, ne rugăm în fiecare duminică, dar foarte rar pentru eroii cărora biserica aceea poate le-a fost închinată.

Credem în deviza noastră “Neamul este etern prin cultul eroilor!” și pentru că țara aceasta a noastră a fost așezată ca o fântână într-o răscruce de “lumi” și fiecare din imperiile înconjurătoare s-a luptat cu ea – dar și între ele – ca să o stăpânească și să-i stoarcă bogățiile, iar faptul că noi încă suntem un neam care trăim într-o țară liberă, democratică și independentă se datorează în primul rând jertfei eroilor noștri.

Trebuie să fim corecți și să spunem că acest cult al eroilor nu a existat dintotdeauna în forma pe care o înțelegem acum. El a înmugurit la noi după Războiul de Independență sau Războiul ruso-turc, cum e cunoscut în istoria universală. Atunci s-au ridicat câteva monumente comemorative de război și s-au pus în biserică, la primărie și la școala din sat listele eroilor locului, încadrate în frunzele de stejar ale victoriei care ne-a adus independența și coroana de oțel a regalității.

Dar Cultul Eroilor apare cu adevărat în 1919, din necesitatea urmașilor de-a strânge osemintele soldaților de prin păduri și de pe dealuri, din câmpie, din urma brazdelor trase de boi, și a le pune sub crucile recunoștinței și ale pomenirii întru nemurire a faptelor celor care au făcut România Mare.

Cinstirea eroilor a fost o mișcare spirituală, care a necesitat cheltuieli, în care s-au implicat administrațiile locale, veteranii de război, văduvele acestora, oamenii de afaceri și nu de puține ori s-a apelat și la colecta publică. Realizările de atunci și cele care le-au urmat suntem și noi, voluntarii chemați să le protejăm, să le îngrijim, să le includem în circuitul educațional și să nu le lăsăm pradă ignoranței datorată în primul rând lipsei de educație, relei-credințe, lipsei de respect – de multe ori datorată prostiei și corupției, transformării lor în afaceri – imobiliare sau de orice altă natură sau chiar barbariei unora.

Dar tot ca parte a istoriei este și faptul că Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor a fost desființat în 1948, odată cu alungarea credinței creștine din armată. Era un tribut pe care țara îl plătea „eliberatorilor” ei, care și-au „uitat” trupele și consilierii pe la noi. A fost o vreme când Primul Război Mondial era socotit ca unul imperialist, dus de România împotriva URSS și Ucrainei, dar asta pentru că Basarabia și Bucovina s-au unit în 1918 cu Țara-mamă.

Toți cei căzuți în al Doilea Război Mondial, pe frontul de est, au fost socotiți trădători și ignorați de memoria colectivă oficială. Doar văduvele și orfanii de război îi pomeneau în particular și în ascuns. Numele lor nu aveau loc pe monumente, că se supăra diplomatic marele prieten de la Răsărit. Nici azi situația nu este mai bună, pentru că mai nou se supără alții, care ne impun reguli, unele argumentate, altele doar pentru că așa se vrea. Revenind, așa se face că marii comandanți, elita armatei române, formată din generali și colonei au încăput în închisorile comuniste. Cei care n-au murit acolo s-au întors să moară în beciurile propriilor case, fără pensii și venituri.

Credeam că după 1990 vom fi liberi să ne onorăm cum se cuvine eroii. Pe toți! Și pe cei căzuți pe câmpurile de luptă, și pe cei întorși acasă să refacă țara, și pe cei condamnați la închisoare, ori luați în prizonierat! Dar lucrurile nu s-au întâmplat chiar așa, pentru că ignoranța și o politică de neînțeles împotriva identității naționale, atât de ușor dusă în desuet în țara noastră, deși la alții pe care îi admirăm sau la care ne uităm cu respect ea constituie valoare de la care nu se face rabat, uneori la vedere, alteori mascată sub diferite forme, au condus la situația în care astăzi, în multe cazuri, toată recunoștința și pioșenia să se reducă la formalism.

Din păcate constatăm că de multe ori Ziua Eroilor și alte zile legate de armată și de națiunea însăși se desfășoară într-un pronunțat „anonimat”. Nu vedem elevi care să înțeleagă ceva din eroismul acestei nații, nu vedem populație din comunități. Depun oficialitățile niște coroane de flori, eventual o defilare și cam atât! Cine trece pe stradă de multe ori nici nu știe de ce ne-am adunat. Ne place să fim aplauzați, dar uităm cu desăvârșire că întâi ar trebui să-i învățăm de ce să ne aplaude. Dar nu e de mirare, pentru că nu e singurul domeniu unde am uitat să ne manifestăm onoarea și demnitatea, din rațiuni, uneori aproape imposibil de înțeles.

Sunt convinși că legile nu au fost întotdeauna drepte sau perfecte, dar este trist să constăți că datorită unor conjuncturi create tot din lipsa educației, inclusiv politică, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” nu mai are dreptul oficial să fie inclusă în ceremonialul depunerii de coroane de flori. Și nu e doar cazul asociației noastre. Nu știm dacă asta se datorează faptului că „oficialitățile” n-au vreme de pierdut sau lipsei de respect pentru cei care totuși duc la îndeplinire această datorie de onoare în mod voluntar, fără să afecteze bugetul de stat, dar este cert că asta nu ajută, dimpotrivă, nu poate duce decât

la dispariția și acelei brume de educație patriotică, repet, pe care o admirăm atât de mult la alții, dar ne deranjează la noi.

Se pare că nici războaiele care sunt în derulare la acest moment în lume, unele chiar foarte aproape de noi, nu pot micșora distanța față de sentimentele noastre patriotice care par departe sau poate dorm în adâncul ignoranței noastre, ca și cum statuia Leului de la Cotroceni și-ar fi șters inscripția: „Spuneți generațiilor viitoare că noi am făcut suprema jertfă pe câmpul de bătaie pentru întregirea neamului”.

Suntem proeuropeni, ceea ce este foarte bine și de dorit să păstrăm, mai ales că, de când existăm ca națiune, geografic și din orice perspectivă am privi, suntem în Europa, deși pare că unii abia au aflat asta, dar nu cred că ar fi nimic rău dacă pe lângă aceasta am fi și proromâni și ne-am educa mai serios și bine generațiile viitoare în spiritul respectării valorilor de secole ale nației noastre.

Afirm asta pentru că pare tot mai mult că riscăm, nu știu dacă inconștient sau voit, ca locuitori ai României, să devenim mai mult o populație în loc de națiune sau popor, deși inclusiv Uniunea Europeană este o uniune a națiunilor europene, ca să nu mai spun că instituția cea mai cunoscută de pe planetă, Organizația Națiunilor Unite, are în titlul ei noțiunea de națiune, nu țări, nu populații, nu continente.

În context, nu pot să nu mă gândesc că aud de foarte multe ori că vrem toți o țară „ca la alții”, uitând că ei au lucrat mult pentru a fi priviți așa și că, deși afirmăm asta, cel mai ușor copiem de la ei lucrurile negative, nu valorile care ne fac să ne dorim să fim ca ei. Și dacă tot avem o istorie de peste 2000 de ani, de ce să nu ne dorim să fim și noi priviți în acest fel, cu respect? Până la urmă și asta ar fi o dovadă de reziliență societală a națiunii române – lucru care s-a dovedit a fi extraordinar de important mai ales în situații grele pentru națiune.

De unde să începem? Poate chiar respectul pentru aceia care ne-au lăsat țara aceasta atât de frumoasă și bogată în resurse, cu oameni frumoși și atât de capabili când vor, respectul pentru eroii de lângă noi, care ne fac să fim mândri când vrem să arătăm că suntem și noi „cineva”, dar pe care îi tratăm cu atât de mare nepăsare de foarte multe ori, ar putea fi un punct de start.

Știu că pare greu, mai ales că asta se face prin educație, pe care de foarte multe ori o trimitem în colț undeva, dar cu care ne lăudăm, deși am pierdut nepermis de mult din ea, atunci când vrem să fim respectați. E o atitudine pe care o consider ipocrită, dar se pare că asta se caută acum mai mult în societatea noastră, decât calitatea și valorile reale. Și asta nu va face decât ca noi, aceia care peste zeci de ani nu vom mai exista, să fim uitați, sau tratați cu nepăsare de cei ce vor urma – indiferent dacă am fost sau nu „eroi” ai timpurilor noastre.

La final, pot afirma, fără teama de a greși, că răspunsul la întrebarea de început „cât datorăm noi, cei care trecem atât de grăbiți prin lumea modernă, eroilor neamului din care ne tragem, cărora le sunt dedicate toate operele comemorative pe lângă care trecem?” este „Mai mult decât ne închipuim că știm și mai mult decât am făcut-o prin ridicarea de cruci și monumente, prin amenajarea de cimitire ale eroilor sau morminte izolate”.

Vă așteptăm să ne vizitați site-ul, pagina de facebook sau instagram sau la sediul nostru și dacă rezonați cu noi, de ce nu, în rândul membrilor noștri, pentru ca împreună să ducem această valoare mai departe. ■

Ce vremuri, Doamne, trăim!

General de brigadă (ret.) Grigore BUCIU

Cine este acest parlamentar care își permite să rupă demonstrativ și simbolic un afiș cu figurile unor valori importante ale culturii românești? Chiar de la tribuna adunării solemne a celor două camere, dedicată Zilei Culturii Naționale, 15 ianuarie, adică Ziua lui Mihai Eminescu.

Mare îndrăzneală să încerci a smulge din calendarul național câteva personalități majore, care au contribuit substanțial la cultura noastră, la identitatea noastră națională, în contextul celorlalte națiuni europene! Și cine o face și unde o face?

Un nimeni în ploaie, că nu i-am reținut numele, care a ajuns pe ocolite, nici măcar prin vot popular, într-un parlament al nulităților naționale care îl privesc ca pe un mare îndrăzneț care ne șterge trecutul, ca să pună în loc un viitor gol. În loc să fie o revoltă unanimă, toată atitudinea noastră politică se reduce la câteva voci răzlețe. Oare să fi ajuns atât de infestați în adâncul ființei noastre naționale, atât de pătrunși de forțe oculte deghizate în „influenceri” și politicieni neomarxiști și neointinerenți, încât stăm cu capul între umeri de frica Mosadului? Poate chiar așa și este, din moment ce îndrăznețul este ferit cu grijă, ca orice rahat cu moț apărut în mijlocul drumului.

Desigur, el este îndrăzneț în fața unei mulțimi timorate, necăjite și dezorientate, simțindu-se apărut de stupida lege care ne învață și ne obligă să urâm, după 80 de ani de la încheierea războiului, niște personalități care au zis, la vremea lor, ceva împotriva

evreilor, dar nu au ucis. Până la urmă, de ce să-l smulgem și să-l aruncăm la coș pe Nicolae Iorga, care a fost asasinat de legionari, tocmai fiindcă nu era de acord cu ei? Care este rațiunea?

De ce să aruncăm în foc ca pe vremea lui Stalin și Dej opera lui Mircea Eliade, autoritatea internațională de necontestat în istoria religiilor? Doar ca să nu ne mai regăsim noi, românii, drumul prin istorie, De la Zalmoxis la Isus Cristos, cel răstignit pe catapetesmele de lemn din bisericile noastre, până în ziua de azi.

Noi, românii aceștia forțați să ne uităm identitatea, cultura, limba și viitorul, l-am acceptat pe El, ca pilon fundamental pe care se sprijină toată cultura noastră, iar pe Baraba, cel salvat prin grațiere de la spânzurătoare, l-au considerat țărani noștri, întotdeauna, un corupător, un deklasat, un străin, căruia chiar grațiat fiind, i s-a refuzat pătrunderea în comunitatea satească.

S-ar putea ca legea cu pricina și stăruința stupidă a acestui parlamentar care și-a pierdut numele să ne trimită la închisoare, dacă mai vorbim de proscrisii scoși din manualele școlare, dar din inimile noastre, ca și creatori de valori culturale românești și universale, nu-i poate scoate nimeni. Oricâte liste negre s-ar întocmi!

Eminescu, când a scris Sara pe deal, Scrisoarea III, Luceafărul, Pe lângă plopul fără soț, nu s-a gândit la evrei, ci la neamul lui, la acești români pedepsiți de alții în toate provinciile lor. Sau poate, cumva, tocmai aceasta este vina.

Indiferent ce se va spune și ce măsuri se vor lua, Octavian Goga rămâne poetul durerilor noastre, mai actual decât oricând: „La noi sunt codri verzi de brad / Și câmpuri de mătăasă, / La noi atâția fluturi sunt / Și atâta jale-n casă”. Și George Coșbuc cu țărănimea ardeleană ce trăiește intens în poemele lui. Noi, desigur, vrem pământ, că nu am știut să ni-l păstrăm pe cel moștenit, dar din motive democratice ne oprim aici cu cititul poemului, chiar dacă ne bântuie „Să nu dea Dumnezeu cel sfânt!

Fără îndoială că nimicul din Parlamentul României o fi auzit de chinezul Sun Tzu, care zice „Taie-le rădăcinile, acoperă-le cerul, dezbină-i, fă-i să se rușineze de ceea ce sunt. Astfel, nu va trebui să lupți pentru a-i cuceri, pentru că, speriați de ceea ce vor fi devenit, te vor implora pe tine să vii și să-i salvezi de ei înșiși.” Îi va fi spus cineva dintre șefi, dacă el nu este atât de citit, iar el acționează în consecință și turma hipnotizată votează, că așa-i în Uniune.

Până la urmă, în solda cui este acest parlamentar român, cetățean român, de își permite să jignească o majoritate îndeobște cuminte, tolerantă, ospitalieră. Să o facă încadrat exact în învățătura marelui chinez.

Oare mitul acela popular al Noului Ierusalim în Carpați, care salvează omenirea de la pieire, este adevărat și este nevoie să fim pregătiți legal, mental și afectiv pentru acest lucru? Veniți, nu-i nicio problemă,

e loc pentru toți. Când nemții și ungurii s-au colonizat în Ardeal și Banat, băștinașii i-au numit oaspeți și s-au retras mai la munte, să le facă loc. Veniți: privighetoarea cântă și liliacul e-nflorit. (Macedonski).

Stați la masă cu noi, dar după ce vă săturați, nu ne împingeți jos din pat, să vă culcați voi cu nevestele noastre.

Și nu ne obligați cu legea în mână să iubim, să tăcem cu ochii închiși și să nu băgăm de seamă că suntem batjocoriți, că orice ar face o anumită minoritate este tolerant și orice atitudine a noastră de respingere socială și legală este anti.

Negrii au fost asimilați în America, până și cuvântul „negru” a fost proscris, vorbim de egalitate, democrație în toate și vine cineva să ne impună o nouă Inchiziție.

Dragostea și toleranța nu se obțin prin coerciție, dimpotrivă. Dimpotrivă, vom deveni un popor de cultură „samisdați” și vă veți trezi cu noi mult mai răi decât la început.

Cu toate pedepsele și închisorile ei, Inchiziția nu a putut conserva catolicismul, dimpotrivă, l-a împins spre reformă și destrămarea în numeroasele secte.

În încheiere, „Mai am un singur dor”, să învăț pe dinafară „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”, ca pe un testament scris de Eminescu pentru Alexandru Ioan I-Cuza, și înmânat lui, pe când era în exil în Germania. ■

Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" lansează "Premiile Cultul Eroilor" Ediția a XIII-a, 2026

**Se acordă premii în valoare de
2000 de dolari pentru cele mai bune
lucrări de istorie ale anului 2026!**

Premiile Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", ediția a XIII-a, se acordă celor mai bune lucrări apărute în anul 2026, având ca temă de cercetare participarea armatei române la războaiele din 1877-1878; 1913; 1916-1919; 1941-1945 (analize ale unor bătălii; memorialistică de război, biografii

ale unor personalități militare; studii despre soarta prizonierilor de război ori despre militarii dispăruți pe front; monografii ale unor opere comemorative de război sau ale unor unități combatante – batalioane, regimente, brigăzi, divizii, nave de luptă etc.).

Fiecare premiu va fi însoțit de o diplomă, precum și de medalia cu efigia titularului de premiu.

Condiții de participare și premiere:

1. În evaluarea lucrărilor, membrii juriului vor ține seama de valoarea științifică; noutatea temei; originalitatea conținutului, analizei și interpretării datelor de arhivă; stilul de redactare; aparatul critic; prezentarea grafică.

2. Sunt acceptate la concurs cărțile de autor (sau autor colectiv) în limba română editate în anul 2026. Nu sunt acceptate în concurs lucrările reeditate.

3. În cazul în care vor fi mai multe lucrări cu același număr de puncte, departajarea se va face în funcție de punctajul obținut la criteriul valoare științifică.

4. Lucrarea propusă pentru concurs (cel puțin două exemplare) se trimite prin poștă sau curier, în plic închis, cu mențiunea *Premiile CULTUL EROILOR*, pe adresa: **Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria"**, Bd. Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203.

5. Termenul limită de depunere a lucrărilor: 31 decembrie 2026. ■

Marele Premiu "Comandor Virgil Dragalina",

în valoare de 1000 de dolari SUA;

Premiul „Sublocotenent Ioan R. Marinescu”,

în valoare de 500 de dolari SUA;

Premiul „Căpitan aviator Alexandru Manoliu”,

în valoare de 500 de dolari SUA.

Memoria istoriei laureată la Gala „Premiile Cultul Eroilor”, Ediția a XII-a

Marti, 19 mai 2026, comunitatea academică și militară a marcat o triplă sărbătoare de suflet pentru poporul român: Înălțarea Domnului, Sfinții Împărați Constantin și Elena și Ziua Eroilor. Cu acest prilej, excelența în istoriografie a fost onorată în cadrul Galei Premiilor „Cultul Eroilor”, eveniment de prestigiu găzduit în somptuoasa Sală Bizantină a Palatului Cercului Militar Național din București.

În urma evaluării lucrărilor înscrise în concurs, juriul a desemnat câștigătorii acestei ediții:

Marele Premiu „Comandor Virgil Alexandru Dragalina” (1.000 USD)

Distincția supremă a fost acordată ex-aequo pentru două contribuții editoriale de excepție apărute în anului 2025:

Nicolae Țiripan – *Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” Filiala Județului Călărași. Monografie* (Editura Agora, Călărași).

Tudor-Radu Tiron – *Cavalerii Aerului. Ordinul Virtutea Aeronautică - Medalia Aeronautică (1930-1947). Istoric, legislație, decorări* (Editura Militară, București).

De la stânga: Nicolae Dragu, Nicolae Țiripan, Grigore Buciu;
Tudor-Radu Tiron, Ilie Schipor

Premiul „Sublocotenent Ioan R. Marinescu” (500 USD)

Christophe Woehrle – *Destine la răscruce. Prizonierii români din lagărele germane înmormântați pe teritoriul Franței, 1916-1918. Carte memorial* (Editura Prospexi, Dorohoi, 2025).

De la stg: Prof. univ. dr. Petre Otu și Doru Pogoreanu, directorul Editurii PROSPEXI

Col. Dumitru Roman, prof. univ. dr. Alexandru Oșca, Sorin Cristescu și col. Floricel Solbă

Juriul a acordat o diplomă de excelență domnului comandor (rtr.) prof. univ. dr. Aurel Pentelescu pentru lucrarea *Aeronautica română pe frontul de est, 22 iunie 1941-23 august 1944* (Editura Militară, 2025). Prin această distincție specială (Hors Concours), organizatorii își exprimă profunda recunoștință pentru rigoarea cercetării științifice și contribuția remarcabilă adusă la îmbogățirea patrimoniului istoriografic național.

Un moment special în cadrul ceremoniei a fost dedicat omagierii a trei personalități remarcabile de peste hotare, descendenții unor familii de eroi, a căror generozitate susține cercetarea istorică și educația patriotică.

Doamna Opritsa Dragalina Popa (SUA), nepoata legendarului General Ioan Dragalina, este premiată pentru

Premiul „Căpitan Aviator Alexandru Manoliu” (500 USD)

Distincția a fost împărțită de două volume de referință pentru memoria Primului și celui de-al Doilea Război Mondial:

Voicu Șichet (coordonator) – *Veteranii de război, camarazii eroilor* (Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2025).

Nicolae M. Condiescu – *Note de la Cartierul General 1916-1918* (Ediție îngrijită de Sorin Cristescu, Editura Militară, 2025).

susținerea, din anul 2014, a premiului anual de 1000\$, dedicat celor mai valoroase lucrări despre jertfa ostașului român, onorând astfel moștenirea unei familii simbol pentru istoria noastră.

Doamna Irina Nelson (SUA), la venerabila vârstă de 90 de ani, este un exemplu de fidelitate față de trecut. Domnia sa este onorată pentru sprijinul financiar oferit Premiului „Sublocotenent Ioan R. Marinescu”, în valoare de 500\$, în memoria unchiului său căzut la datorie în Primul Război Mondial, transformând datoria de familie într-un act public de patriotism.

Domnul Dr. Radu Manoliu (Olanda), fiul eroului Căpitan aviator Alexandru Manoliu, este recompensat pentru susținerea premiului care poartă numele tatălui său, as al aviației române căzut la Stalingrad. Prin acest demers, domnia sa asigură transmiterea valorilor onoarei militare către noile generații de cercetători.

Asociația Națională Cultul Eroilor “Regina Maria” continuă astfel tradiția începută în urmă cu peste un secol, aceea de a uni toți românii, indiferent de distanță, în jurul cultului sacrificiului, al onoarei și recunoștinței veșnice față de eroi.

În cadrul galei, excelența în cercetarea istoriei s-a împletit perfect cu excelența artistică. Atmosfera solemnă a fost întregită de un intermezzo muzical de excepție oferit de cunoscutul flautist Nicolae Maxim și Ilinca Lorintz, percuționist, ale căror interpretări rafinate au creat momente de emoție și înaltă ținută estetică. ■

*Omagiu sponsorilor concursului
adresat de general-locotenent (r)
Corneliu Postu*

Nicolae Maxim și Ilinca Lorintz

Bustul din bronz al Cocuței Vogoride este gata să ocupe un loc de cinste în municipiul Galați!

Galațiul o onorează pe eroina Unirii de la 1859 printr-o operă de artă de excepție. Bustul din bronz al Cocuței Vogoride, realizat de Valentin Tănase, unul dintre cei mai apreciați artiști plastici contemporani din țară, cunoscut atât pentru sculptură, cât și pentru benzi desenate și ilustrațiile sale istorice, urmează să fie inaugurat în curând la Galați.

Prin viziunea lui Valentin Tănase, privirea hotărâtă a Cocuței Vogoride revine în spațiul public, amintindu-ne că marile victorii au început adesea prin gesturi individuale de un patriotism sfânt, chiar la Galați, pe malurile Dunării.

Monumentul din bronz onorează rolul decisiv pe care Cocuța Vogoride l-a avut în succesul partidei unioniste de la 1859. Puțini știu că, fără curajul ei de a dejuca planurile anti-unioniste ale soțului său, Nicolae Vogoride, alegerea lui Cuza și înfăptuirea Unirii ar fi fost în pericol.

Ridicarea bustului din bronz al principesei care a schimbat cursul istoriei românilor în 1859 reprezintă un omagiu și o punte peste timp către conacul de la **Țigănești**, locul de suflet și de veșnicie al fiicei lui Costache Conachi.

În istoria țării noastre, monumentele dedicate femeilor sunt rare. Cocuța Vogoride reprezintă un model de inteligență politică și patriotism care merită vizibilitate în spațiul public. Prin acest gest simbolic, Galațiul reafirmă legătura profundă dintre istoria locală și făurirea României moderne, oferind noilor generații un model de patriotism și integritate.

Statuia Cocuței Vogoride ar putea deveni un punct cheie într-un circuit istoric al Galațiului, alături de alte

repere precum Biserica Precista sau clădirile vechi de pe strada Domnească.

Fiica marelui logofăt și poet Costache Conachi și a Zulniei Negri, s-a născut pe 17 august 1828 la moșia Țigănești. A primit o educație aleasă. La vârsta de 17 ani s-a căsătorit cu Nicolae Vogoride, cu care a avut patru copii. După moartea acestuia, s-a recăsătorit cu prințul italian Emanuele Ruspoli, devenind o figură influentă în cercurile diplomatice din Italia.

S-a stins din viață la 22 februarie 1870. A fost înmormântată în biserica familiei de la Țigănești, județul Galați.

Așadar, în curând, prin contribuția Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", care a susținut inițiativa domnului Dorin Bucă, membru de onoare al asociației noastre – cel care a reușit să atragă fondurile financiare necesare – vom fi martorii unui eveniment în care istoria se întoarce acasă, pe malul Dunării, pentru a-i reda principesei Cocuța Vogoride locul pe care îl merită în panteonul eroilor neamului.

Această restituire istorică n-ar fi fost posibilă fără sprijinul următorilor sponsori: TTS (Transport Trade Services) SA, București; G.P.TRANS SRL, Drobeta-Turnu Severin; JUNCU INDUSTRY S.R.L.,

Galați; CNFR NAVROM SA, Galați.

Laude se cuvin și redactorului-șef al revistei România eroică, Dumitru Dan Roman, dar și comandoului (r) Constantin Asofronie, președintele Filiale județului Galați a ANCERM, cei care au unit generozitatea sponsorilor în jurul unei inițiative pornite din locurile de baștină ale principesei Cocuța Vogoride. ■

În vara anului trecut, pe 26 iulie, împreună cu mai mulți colegi asociați de la Filiala Județeană Prahova și Subfiliala Văleni de Munte, am participat, la invitația domnului colonel (r) Anatolie Caraman, președintele Asociației Veteranilor Războiului din 1992 "Tiras-Tighina", la ceremonia religioasă și militară organizată în localitatea Slobozia Horodiște, raionul Rezina, cu ocazia sfințirii ultimelor obiective realizate la Cimitirul ostașilor români căzuți la datorie pe Nistru în vara anului 1941 pentru eliberarea Basarabiei.

Pe drum, studiind harta, am rămas impresionat să văd multe localități cu denumiri identice cu cele din România: Scăieni, Fetești, Slobozia, Florești, Dumbrăvița, Călărași, Lăpușna, Olănești, Covasna, Orhei ș. a., unele din sudul țării, iar altele chiar aproape de granița vestică.

Din gara de la Chișinău am fost conduși cu autoturismele de veterani. Ajunși la destinație aveam să constatăm cu admirație realizarea unui adevărat complex monumental în mijlocul căruia se aflau crucile albe, din piatră, ale ostașilor, împodobite cu câte o panglică de tricolor.

În HRISOVUL alcătuit cu această ocazie, citim: "Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului, cu lucrarea Sfântului Duh, cu smerenie, cu iubire și cu recunoștință pentru toate binefacerile primite de la Bunul Dumnezeu, am restabilit Cimitirul Militar de Onoare al eroilor români, întru slava și memoria celor 15 soldați, eroi români, căzuți la datorie pe aceste meleaguri în iulie 1941, în războiul sfânt pentru eliberarea Basarabiei, fiind înhumați de preotul Aurel Trandafir în curtea bi-

Pe Nistru, la mormintele ostașilor români

Ceremonia de sfințire a Monumentului din Cimitirul Eroilor Români din Slobozia-Horodiște.

sericii din satul Slobozia Horodiște, Raionul Rezina".

Hrisovul precizează că reamenajarea cimitirului, care include și parcela soldaților eroi români, a fost inițiată și coordonată, încă din 2007, de veteranul de război colonel (r) Anatolie Caraman, împreună cu membri ai autorităților locale, enoriași ai bisericii, profesori, elevi și cetățeni ai satului.

În anul 2019, A.N.C.E. "Regina Maria", Subfiliala Văleni de Munte, președinte colonel (r) Nicolae Moise, și Societatea Culturală București-Chișinău, Filiala Prahova, președinte ing. Neculai Ursu, au donat o troiță, sculptată de meșterul popular Ciprian Dumitru, din localitatea Pătârlagele-Buzău, fiind sfințită la 7 septembrie 2019 de preotul paroh Vitalie Rusu, la

care au participat elevii însoțiți de profesori, locuitori ai satului, veterani de război, invitați din R. Moldova și România.

La 30 iulie 2022 a fost sfințit "Monumentul Eroilor Români", sculptat în piatră și instalat de meșterul popular Alexandru Cojocaru, din Coșăuți-Soroca, ceremonii care au fost descrise amănunțit și publicate la momentele respective în revista noastră.

Lucrările au continuat prin refacerea gardului de piatră și țigla metalică decorative, construirea a două Arcuri de Triumf, amplasate pe turla de strajă cu porți de acces din stradă și din curtea bisericii.

Pe Arcul de Triumf cu acces din stradă este montată o placă comemorativă cu următoarea pisanie: "CIMITIRUL EROILOR ROMÂNI, s. Slobozia-Horodiște. La sfârșitul lunii iulie 1941, armata română a ajuns la malul Nistrului. Un pluton de dorobanți al Armatei Române a încercat să treacă Nistrul pe o plută, în preajma satului Țipova. De pe malul stâng, inamicul a deschis foc uraganic din mitraliere și artilerie. Comandanții și 15 ostași au căzut în luptă. Preotul paroh Aurel Trandafir din s. Slobozia-Horodiște a organizat înmormântarea ostașilor în curtea bisericii."

La sosirea noastră, curtea complexului monumental era plină de lume. În primul rând se evidențiau veteranii cu piepturile pline de medalii și decorații, cu aceeași privire dâră cu care în timpul războiului au stăvilit inamicul, adunați în mici grupuri și care povesteau episoade din război, pe când erau în tranșee și apărau "Moldovioara".

În mod deosebit, am reținut o întâmplare cu explicații în paranormal: De șapte zile, o subunitate era încercuită de ruși într-o pădure, fără hrană, fără apă, iar muniția pe sfârșite. Soția unui luptător primește în vis o poruncă să umple un rucsac cu mâncare și apă, apoi i se arată o potecuță pe care se va putea strecura și ajunge la soțul său și ceilalți camarazi. Se conformează, găsește potecuța, aparent mascată de lăstăriș, ajunge la subunitatea încercuită, care

după ce mănâncă și prinde puteri, pe același traseu, a ieșit din încercuire.

Generația noastră, din România, care nu am fost puși în situația să luptăm cu arma în mână pentru apărarea patriei îi priveam cu admirație și profund respect atât pentru curajul, cât și pentru suferințele îndurate.

Ei au înfruntat gloanțele, schije, bombardamentele, tancurile, frigul, foamea, setea, ploaia, oste-neala și moartea. Unul a rămas cu

Instantaneu de la ceremonialul din Cimitirul Eroilor Români din Slobozia-Horodiște.

o schijă în cap, altul cu o schijă în plămâni, care de fiecare dată când se răcește vremea simt durerea, alții au suferit intervenții chirurgicale complicate, la unii li s-a amputat câte o mână, la alții li s-a amputat câte un picior. Aveam în fața noastră o parte din luptătorii de la Coșnița, Dubăsari, Vadul lui Vodă, Tighina, Varnița, Cocieri, care au luat parte la "încăierările pe viață și pe moarte pe malurile bătrânului Nistru", care au făcut istorie în primăvara-vara anului 1992 și care apăreau pe prima pagină a ziarelor din R. Moldova, România și din toată lumea.

Un aspect pitoresc, parcă desprins din romanele lui Mihail Sadoveanu, era realizat de un grup de octogenari îmbrăcați în port național cu niște cămăși lungi de un alb imaculat și veste de vară, căciuli negre de astrahan și cizme la care, deși temperatura ajunsese la 37 de grade, pe fața lor nu era nici urmă de transpirație.

Mai erau prezenți reprezentanți ai autorităților locale, oamenii satului, invitați din România, Italia, Olanda, R. Moldova, precum și o echipă care a filmat solemnitatea pentru a fi transmisă la postul de televiziune TVR Chișinău.

Înainte de ceremonie am avut plăcerea să schimb câteva vorbe cu doamna plut. adj. Ludmila Bălțatu, căreia, pe când era mică, tatăl său i-a spus: "Unde te vei duce, să nu uiți și să fii mândră că ești româncă!" Nu a uitat nicicând acest îndemn înfiripat în copilărie, chiar a devenit președinta Asociației Basarabenilor din diaspora.

Ceremonia a început cu intonarea imnurilor României și Republicii Moldova. Un sobor de preoți a săvârșit slujba parastas-

lui pentru eroi, după care a sfințit obiectivele realizate.

În discursul său, domnul colonel Anatolie Caraman a precizat că acestea sunt monumente vii pentru generațiile viitoare. Cea mai mare parte din lucrări a fost efectuată manual de veteranii de război, ajutați de locuitorii satului, însumând toate profesiile și toate vârstele. O contribuție deosebită au avut Filiala Județeană Prahova, Subfiliala Văleni de Munte și Asociația Culturală București-Chișinău, Filiala Județeană Prahova. "De fiecare dată când vom privi complexul monumental – spune colonelul Caraman – să ne amintim că între 30 iunie 1940 și 22 iunie 1941 au fost strămutați în Siberia 300.000 de basarabeni care nu au mai revenit nici după 1944, când Basarabia a fost ocupată din nou de sovietici".

Două momente cu totul deosebite: citirea Mesajului președintelui A.N.C.E. "Regina Maria" București, General locotenent (r) Corneliu Postu, transmis președintelui Asociației Veteranilor Războiului 1992 "Tiras-Tighina", colonel (r) Anatolie Caraman, cu ocazia sfințirii monumentului din Cimitirul Eroilor Români de la Slobozia Horodiște, raion Rezina, R. Moldova 26. 07.2025"; înmânarea insignei de veteran de război din partea Asociației Naționale a Veteranilor de Război (A.N.V.R.) din România veteranilor basarabeni. Prin aceasta, veteranii de război basarabeni care în 1992 au luptat pentru apărarea pământului nostru strămoșesc românesc sunt considerați veterani români. Insignele au fost înmânate de membrii A.N.C.E. "Regina Maria", ca unii care au fost mijlocitori între cele două asociații.

Prin Decizia Consiliului de Administrare A.V.R. 1992 "Tiras-Tighina", s-a conferit Ordinul "Gloria Națiunii Române" și titlul de Cavaler unor membri ai delegației noastre, cu brevetul aferent, ambele într-o realizare artistică deosebită. Astfel, din acel moment, noi purtăm ordine din stânga Prutului, iar dâșii poartă insigne din dreapta Prutului, ambele românești, ca într-o firească simbioză.

A urmat un moment cultural-artistic emoționant, cu versuri și cântece încărcate de invocații ale unității noastre naționale, care s-au contopit în ropotele de aplauze ale tuturor românilor.

După ceremonie, s-a procedat la semnarea unui nou Protocol de colaborare între Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" și Asociația Veteranilor Războiului 1992 "Tiras-Tighina", încheiat pe o durată nedeterminată, în care "Părțile semnatare, convinse de necesitatea de a coopera, își păstrează autonomia și personalitatea juridică, legitimitatea, unicitatea și notorietatea, precum și inițiativa în necesitatea de a conlucra strâns în vederea menținerii și consolidării dragostei și atașamentului față de patrie și idealurile sacre ale poporului și ale forțelor sale armate, a respectului față de simbolurile naționale, a sentimentelor de recunoștință și cinstire a înaintașilor noștri, care și-au jertfit viața pentru apărarea gliei străbune, a independenței, integrității și suveranității naționale." ■

Căpitan (r) Ioan IONIȚĂ
Cons. juridic A.N.C.E.
"Regina Maria"

Filialele Cultul Eroilor și ANCMRR Mureș

Proiecte comune pentru 2026

La Târgu Mureș, în ziua de 19 martie 2026, a avut loc sedința comună a Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și Retrageră Filiala Mureș și a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” Filiala Mureș, membrii celor două organizații județene având o seamă de preocupări comune și susținându-se reciproc. Colonelul (r) Ioan Luca și colonelul (r) Ioan Cocian, președinții filialelor, consideră că aceste întruniri anuale sunt în folosul ambelor asociații.

La reuniune au fost prezenți gl. mr. dr. (r) Constantin Mihălcioiu și col. ing. (rtr) Costache Cristea, din partea conducerii centrale a ANCMRR.

Din cele prezentate în adunare, am reținut două acțiuni de interes comun: ridicarea unui monument pe Transfăgărășan și inaugurarea Troiței închinată eroilor inundațiilor.

Rezerviștii au fost mereu interesați să fie bine conservată mega-construcția rutieră Transfăgărășanul,

realizată între anii 1970-1974 cu contribuția decisivă a armatei. Militarii în viață, care au participat la săparea drumului prin munte, dar și camarazii lor, cu toții mândri de o construcție unică în țară, doresc de asemenea să mențină viu interesul românilor, al turiștilor, oferind locului o istorie a sa. Transfăgărășanul traversează versanți ai două județe, Brașov și Sibiu, iar în localitatea sibiană punct terminus al drumului prin munte, Cârțișoara, rezerviștii în căutarea amplasamentului pentru un monument, au avut bucuria să întâlnească un urmaș al lui Badea Cârțan. Stră-strănepotul lui Gheorghe Cârțan, ardeleanul născut la Cârțișoara și care ne-a dovedit că drumurile duc la Roma, chiar și pe jos, este bucuros să lege memoria strămoșului său și de drumul Transfăgărășanului. El a donat asociației cadrelor militare în rezervă un teren pe care să fie ridicat monumentul închinat militarilor români. Prin urmare, proiectul poate fi considerat demarat.

În anul 1974, la inaugurarea Transfăgărășanului, existau două monumente drept amintire a eforturilor lucrărilor, cu vieți omenești pierdute. În timp acestea s-au distrus, iar după 35 de ani unul a fost refăcut de militarii geniști, în amintirea geniștilor care au trudit aici. Rezerviștii vor ridica un nou monument, la Cârțișoara, fiind rememorate astfel munca soldaților și amintirea celor 40 de muncitori pieriți pe parcursul lucrărilor, lucrări cu grad mare de risc la accidente.

Dintre acțiunile anului trecut, președintele Asociației Cultul Eroilor, col Ioan Cocian, a menționat-o pe cea a inaugurării Troiței închinată eroilor inundațiilor, în cartierul târgumureșean Unirii, și conferirea a cinci titluri de cetățeni de onoare de către Primăria Târgu-Mureș, drept recunoștință peste ani adusă celor care au salvat populația de apele Mureșului, ieșite din matcă în primăvara anului 1970. Inițiatorii proiectului, Viorel Manta și Gheorghe Stoica, au menținut o strânsă legătură cu județele unde s-au născut eroii apelor pieriți la Târgu-Mureș.

În acest an, noi acțiuni au în vedere situri străvechi din județul nostru, cimitire ale eroilor din mediul rural. Unele dintre ele necesită o reevaluare în vederea restaurării și sunt necesare noi avize, noi documente, dar s-a făcut referire, drept o victorie, la cimitirul eroilor din Sâniacob, comuna Ațintiș, unde au demarat lucrări de restaurare.

Nu vor fi uitate nici vechile situri unde se află moriminte ale ostașilor străini, din armate aliate sau chiar inamice, un cimitir al soldaților germani necesitând reabilitare, țara noastră fiind recunoscută, după conflicte armate, drept singura țară care se ocupă din proprie inițiativă și de înhumarea militarilor inamici.

La Oarba de Mureș persistă din nefericire aceeași situație sensibilă: s-au alocat sume pentru refacerea infrastructurii în jurul obeliscului, dar sumele nu vor ajunge pentru toate lucrările necesare.

Vor continua vizitele la asociațiile colege județene, pentru documentări și noi experiențe, amintită fiind colaborarea, prin prim-vicepreședintele prof. univ. dr. Adrian Simon și vicepreședintele Vasile Gorea, cu colegii Asociației Cultul Eroilor Bistrița Năsăud.

Pentru că la Luduș există o filială puternică a asociației, cu multe reușite în păstrarea istoriei locului, cu noi monumente ridicate sau restaurate cu implicarea Primăriei, o prezentare interesantă a ținut și președintele acestei filiale, col Sever Pop. ■

Lia VINȚELER

**Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”,
Filiala județului Mureș**

Mănăstirea Sfânta Cruce

- un reper al memoriei neamului românesc

Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” din Brusturi, cunoscută și sub denumirea de Mănăstirea Eroilor, este un așezământ monahal ortodox ctitorit pe un loc pro-

fund marcat de istorie, în memoria celor peste 14.000 de soldați români, dar și ruși și germani, care au pierit aici într-o singură noapte, în timpul unei ambuscade din Al

Doilea Război Mondial. Piatra de temelie a acestui așezământ monahal a fost pusă în anul 1992, la inițiativa părintelui Ilarion Argatu și a fiului său, preotul Alexandru. Până la ridicarea bisericii și a primului corp de chilii, în acest loc a existat doar un mormânt cu o cruce de piatră în care au fost îngropate simbolic osemintele unui ostaș necunoscut.

Se dăduse ordinul ca românii să treacă de partea rușilor. Românii cu nemții erau undeva în creasta Nemțșorului (spre Vânători-Neamț), iar rușii veneau dinspre Boroaia, jud. Suceava. Au tras unii în alții de frică să nu tragă ceilalți. Spun martorii de atunci că pârâul care curge pe lângă mănăstire era roșu de atâta sânge.

Obiecte strânse de starețul

Monumentul Eroilor ridicat în incinta mănăstirii flancat de două tunuri.

mănăstirii, Arhimandrit Siluan Antoci, timp de nouă ani pentru stau mărturie în Muzeul Mănăstirii. La intrarea în memorial, pe plăci de granit, sunt înscrise numele a 735 de eroi români cunoscuți până în anul 2024. Pe o pictură este reprezentat pârâul Culeșa plin de sânge, așa cum curgea în vara anului 1944. În dreapta vedem o hartă a României Mari din anul 1929 și un tablou cu Ciobănașul, o replică a pictorului Nicolae Grigorescu, pictat de profesorul Vieru Dumitru din regiunea Cernăuți, deportat în Siberia. Acest tablou a fost donat memorialului de nepoata dumnealui, Carp Violeta din București.

În vitrinele memorialului se păstrează medalii românești, rusești și germane, telefoane de epocă, brevete militare, goarne, tuburi de proiectile, vase în care era transportată mâncarea pentru soldați, cizme, schije de obuze descoperite în zonă, fotografii originale și cărți poștale trimise de pe front, scrisori, timbre, livrete militare, etichete, gamele, linguri, caschete, brichete, felinare, insigne, obiecte de igienă personală, tabachere, mașini de scris, plăcuțe de identificare, inele, un rucsac de transport cu stație radio german din 1939, componente

Intrarea în Memorialul Eroilor

ale unei stații de transmisie, binocluri, busole, ochelari, o cămașă a sublocotenentului Elisei Nicolae căzut prizonier la Cotul Donului, un album comemorativ al Regimentului 8 Artilerie 1883-1933 și altele.

Memorialul mai păstrează o colecție de ziare "Timpul familiei" perioada 1942-1943 și colecția "Glasul Armatei" perioada 1946-1947, albumul de fotografii al Spitalului Militar Z.I., nr. 303, din București, care a fost evacuat în Lipova în 18 aprilie 1944; un jurnal de front al sergentului Marian Costache, care

cuprinde amintiri, cugetări, poezii, scrise în perioada războiului, precum și Sfântul Antimis sfințit de către Preasfințitul Partenie Ciopron, Episcop al Armatei în perioada 1937-1948.

După deschiderea memorialului, o bătrână din satul Răucești a donat o icoană a Maicii Domnului și o carte de rugăciuni. Această icoană a fost purtată de locuitorii din satele comunei Răucești în timpul refugiului din 1944. "La această icoană ne-am rugat cu lacrimi, ca să fie pace în țară și să ne întoarcem sănătoși la casele noastre" – ne-a spus bătrâna.

În ziua de 13 iulie 2024 a fost inaugurat Memorialul „Sf. Cruce” 1944 de către Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. Tot în această zi, preacuviosul părinte protosinghel Siluan Antoci, starețul mănăstirii „Înălțarea Sfintei Cruci” este hirotesit arhimandrit. ■

Vitrinele din Memorialul Eroilor

Prof. dr. Traian ANTON
președintele Asociației Cultul
Eroilor "Regina Maria" Subfiliala
Răucești, jud. Neamț

Eroilor Marinei Militare, cinstire!

În timp de pace, un comandant este întotdeauna responsabil pentru acțiunile și viețile subalternilor săi. Iar când pacea devine stare de veghe, nu ezită să le aducă ofrande celor trecuți în Panteonul eroilor, oriunde pe teritoriul țării, în cimitirele de onoare sau la monumentele care preamăresc jertfa și eroismul celor căzuți la datorie.

Un astfel de ceremonial și-a imaginat și l-a înfăptuit - cu inima înflăcărată de evlavie și recunoștință pentru cei prematur trecuți în nemurire - cu gândul la cele trăite și văzute în trecutele războaie, viceamiralul Mihail Gavrilesco (1872-1944). Marinar iscusit, greu încercat de soartă, dar vrednic ca nimeni altul. Moldovean din Bivolarii lașilor ajuns, prin virtuțile și numai datorită râvnii și meritelor sale, în fruntea Diviziei de Dunăre (1921-1926, 1929-1931) și a celei de Mare (1926-1929).

Și pentru că se împlineau opt ani

de la groaznicul măcel de la Turtucaia, bătălie la care a cooperat și Escadra de Dunăre, el însuși fiind unul dintre vajnicii combatanți, martori la acest dezastru soldat cu pierderea câtorva camarazi destoinici, primii eroi ai Marinei, s-a simțit onorat, mai mult decât dator, să le facă cunoscute actele de vitejie și pildele lor de eroism.

Și, cu acest gând, în acea duminică de 8 septembrie 1924, în fruntea Escadrei de Dunăre, compusă din monitoare și vedete, a părăsit portul Galați, la bordul navei-amiral „Măcin”, cu destinația Călărași.

Această primă și pioasă comemorare, care a avut loc în cimitirul în care sunt înmormântați eroii Marinei, organizată cu concursul bravului veteran de marină Ioan Măcărescu, căpitanul portului Călărași, de comun acord cu prefectul județului Ialomița, a fost pe cât de sobră pe atât de răvășitoare.

„Orașul Călărași a îmbrăcat ieri, duminică, mândra haină de sărbătoare spre a primi cum se cuvine oaspeți rari, care, cu prezența dumnealor, vin să adauge la strălucirea înălțătoarei de suflet serbări ce se țin la împlinirea a opt ani de la moartea primilor eroi din Marină, căzuți jertfă datoriei pentru Patrie, în tristul episod al luptelor din regiunea Turtucaia-Silistra, și care sunt înmormântați în Cimitirul de Onoare al orașului Călărași - va consemna corespondentul cotidianului „Universul”.

Încă din ajun au sosit în portul nostru monitoarele «Lahovary», «Bucovina» și «Ardeal», vedetele «Grigore Ioan», «Maior Ene», «Maior Șonțu» și torpilor «Năluca», comandate de comandorul Ioan Bălănescu, apoi vasul-amiral «Măcin», cu însuși contraamiralul Gavrilesco, comandantul Diviziei de Dunăre. Apariția neobișnuită a atâtor unități navale a stârnit curiozitatea

populației care a făcut un adevărat pelerinaj în port, admirând aceste scuturi de apărare ale țării.

La 10 dimineața a început, pe cheiul cel mic, serviciul divin al parastasului pentru odihna sufletelor eroilor locotenent-comandor Stihî Eugen, căpitan Dumitrescu Constantin, sublocotenent Ghiculescu Ion și soldat Petrîna Gheorghe.

Serviciul a fost oficiat de protoiereul D. Dobre, înconjurat de tot clerul din oraș. Duioasele răspunsuri au fost date cu multă nuanțare de Corul mixt «Freamătul», condus de profesorul Calistrat Popărescu.

Au luat parte contraamiralul Mihail Gavrilesco, comandorii Ioan Bălănescu și Ioan Isbășescu, locotenent-comandorii Constantin Istrate, Gheorghe Panteli și Constantin Pogonat, soțiile defuncților, prefectul județului, generalul Nicolae Sinescu, coloneii Romulus Scărișoreanu și Victor Foulquer, ofițerii Diviziei de Dunăre, delegații Diviziei de Mare, Regimentul 35 Silistra cu muzica, una din Regimentul 5 Călărași, Magistratura și Baroul, Societatea Demobilizaților, veteranii, orfanii de război, școlile și populația orașului în număr mare.

Timpul frumos a favorizat măreția acestei serbări, dând prilej întregii suflări să-și manifeste solidaritatea națională.

Când Corul intona «Veșnica pomenire», tunurile de pe vase au tras 21 de lovituri.

La finalul slujbei religioase, un cor-tegiu impresionant, având în frunte coroanele de lauri ale Marinei, monitorului «Mihail Kogălniceanu», vedetei «Maior Grigore Ioan», Societății «Mormintele Eroilor», Secția Ialomița, Societății Demobilizaților, Comitetului Israelit din Călărași, precum și de cele ale familiilor defuncților, urmate de cler, cor, autoritățile civile și militare, populație și armată, a străbătut străzile Valter Mărăcineanu, Știrbei Vodă și Eliade Rădulescu. La Cimitirul de Onoare, unde s-a oficiat un scurt serviciu divin, prefectul, deputatul N. Ion, avocatul Ranelescu și micuța elevă Măcărescu au preamărit, în cuvinte înălțătoare, faptele eroilor. Contraamiralul Gavrilesco a cutremurat sufletele mulțimii evocând, cu lux de amănunte, ca martor ocular, tragedia desfășurată în regiunea Turtucaia-Silistra.

După un moment de reculegere, Corul Liceului «Știrbei Vodă» a intonat Imnul Eroilor.

La 24 iunie 1930, contraamiralul Gavrilesco a făcut public planul propriu privind cinstirea memoriei eroilor Marinei prin ridicarea unor monumente la Galați, Constanța și Turtucaia.

În acest scop, amiralul s-a consultat cu ofițerii de stat-major ai Diviziei de

Viceamiralul Mihail Gavrilesco

Dunăre și împreună au decis organizarea unei serbări grandioase în parcul de pe Dealul Țiglinei, pe care se aflau cazarmile Marinei, pentru duminică, 29 iunie.

Din respect față de eroii armeei, contraamiralul Gavrilesco a fost cel care a obținut recunoașterea contribuției Marinei Militare la înfăptuirea și apărarea României Mari. Recunoaștere consfințită prin decorarea, de către însuși regele Carol al II-lea, la 27 mai 1931, la Cernavodă, a monitoarelor «I.C. Brătianu», «Mihail Kogălniceanu» și a vedetei «Maior Nicolae Grigore Ioan» cu Ordinul «Steaua României» cu spade în gradul de Cavaler cu panglică de Virtute Militară, și la Constanța, pe 28 mai, a bricului «Mircea», cu «Semnul onorific pentru 40 de ani de serviciu».

Mulțumind suveranului României pentru înaltul său gest, după încheierea solemnității de decorare, comandantul Diviziei de Dunăre a rememorat faptele de război ale navelor Flotei de operații, subliniind: «În timpul Marelui Război, Marina de Dunăre a luat parte activă la toate luptele, de la Turtucaia și până la Gurile Dunării. În luptele aprige de la Turtucaia, flota a ținut

Cimitirul de onoare Călărași. Sursa foto: arhiva Nicolae Țiripan

piept dușmanului până în ultimul moment, cauzându-i pierderi serioase și, la sfârșit, a salvat tot ce se mai putea salva. Cele câteva mii de luptători care s-au putut retrage de acolo, și alte mii de răniți, au fost salvați de navele noastre, care au rămas continuu pe poziție și nu s-au retras decât în urma ordinelor repetate ale Marelui Cartier General.

În timpul luptelor de acolo a căzut vitejește locotenent-comandorul Stihii Eugeniu, comandantul secund al monitorului «Mihail Kogălniceanu». Vedeta «Nicolae Grigore Ioan», comandată de căpitanul Dumitrescu Constantin, ajutat de sublocotenentul Ghiculescu Ion, primește ordin de a ajuta retragerea trupelor care scăpaseră de la Turtucaia, dar care erau secerate din cuiburi de mitraliere așezate în porumbiștile de lângă Ostrovul Cusui. Vedeta atacă acele cuiburi, le desființează în parte și retragerea trupelor este asigurată; cei salvați – câteva mii – își datoresc viața, în mare parte, acțiunii acestei vedete, care își plătește vitejia prin moartea comandantului ei, a secundului și a trei oameni din echipaj.

Turtucaia n-a putut fi atacată pe la vest – ne spune însuși inamicul – din cauza flotei noastre, care i-a făcut mult rău prin focul ei și al bateriilor Marinei de la uscat. Peste barajul puternic de mine instalat la Turtucaia, flota inamică timp de mai multe luni n-a putut trece.

La Silistra, la Dervent, la Oltina și Parachioi, până la Rasova, flota a luat parte la toate luptele, susținând flancul drept și atacând, prin incursiuni numeroase, spatele frontului inamic și coloanele lui de aprovizionare. La Rasova, flota a ajutat în cel mai înalt grad la fixarea frontului, în cel mai mare pericol. Prin Înalt Ordin, Majestatea Sa Regele făcuse flota răspunzătoare de reușita acestor operații. Regimentul 14 Artilerie a fost ajutat să-și recapete tunurile, căzute toate în mâinile dușmanului.

Incursiunea monitoarelor din ziua de 8 septembrie 1916, sub tunurile inamicului, în regiunea Mârleanu, a fost

una din cele mai grele operații, navele fiind încadrate și bătute de cinci baterii.

În toate aceste operații, unele din monitoare, între care «Brătianu», s-a găsit încadrat de obuzele inamicului, de 15-18 ori; iar monitorul «Lahovary» a fost lovit de obuze și străpuns la prova, dintr-o parte într-alta, de un obuz de 150 mm. Navele noastre au ținut la respect Flota austro-ungară, care, având un număr de monitoare mult mai mare (9 contra 4), nu a îndrăznit să se coboare ca s-o atace, cu toate că avea protecția malului drept dominant, un personal foarte bine pregătit și tradiția unei marine cu trecut glorios.

Pentru faptele enumerate și pentru modul cum s-a condus flota, M.S. Regele Ferdinand a trimis, în ziua de 11 septembrie 1916 (aici, la câțiva km mai sus de pod), pe amiralul Gracovski, ca să-i mulțumească și să o felicite.

Flota noastră de operații s-a găsit tot timpul la flancul drept al Armatei de Dobrogea, absolut în toate luptele date de această armată, până la retragerea ei pe malul stâng.

Această cooperare s-a continuat încă și după ce trupele române s-au retras din Dobrogea, rămânând numai trupe ruse, pe ambele maluri.

În multe împrejurări, flota a inițiat chiar înaintările armatei, cum a fost cazul cu luarea Hârșovei și a Topalului, protejându-i retragerea, ajutând-o cu informații asupra inamicului, cu materiale de război etc.

În toate operațiile, flota s-a retras cea din urmă, nepărăsind pozițiile, decât sub bombardamentul violent al artileriei dușmane. Navele au stat totdeauna cu prova la deal, cu fața la inamic, înfruntând și avioanele inamice – totdeauna cu pavilionul național la vârful catargelor.

În cursul retragerii Armatei de Dobrogea, care a durat patru luni, flota n-a cunoscut un minut de repaos de zi sau de noapte, ci a stat continuu în linia întâi, fără rezervă.

Deși a intrat în război cu un stoc de

munizioni foarte limitat, flota a știut face față tuturor împrejurărilor, gândindu-se în același timp și la flota dușmană, căreia ar fi trebuit să-i țină piept, la nevoie.

Retrasă pe Brațul Chilia, prin bombardări zilnice cu bateriile inamice de la Tulcea, flota a împiedicat orice tentativă de trecere în Deltă a inamicului și a păstrat intactă Delta Dunării.

Prin operații combinate, a reușit să izgonească Flota bolșevică, alungând definitiv pe bolșevicul de la Gurile Dunării.

În afară de cooperarea cu armata de uscat, flota a ajutat evacuarea satelor românești de pe malul drept al Dunării pe cel stâng. A oprit exodul populației dobrogene, care avea ordinul să plece în Rusia, pe timp de iarnă, când satele cu preoți în frunte veneau la flotă să întrebe disperate dacă trebuie să-și continue calvarul."

Un asemenea OM, combatant pentru România Mare și pavază la frontierele sale maritime și fluviale, a avut cândva Marina Română! Biografia "Viceamiralul Mihail Gavrilescu. În arborada destinului", pe care am publicat-o anul trecut la Editura Militară, m-a ajutat să-l redescopăr ca marinar fără cusur, ca soț rămas văduv cu două fice, pe care le-a crescut de unul singur și educat exemplar, și ca patriot desăvârșit, să-l venerez pentru conduita sa demnă și voința nestrămutată de a-și sluji Țara, Credința și Neamul, și să-l recomand pentru a fi inclus în ansamblul statuar al ieșenilor de elită ai Armatei Române.

Și când pașii vă vor purta pe Dealul Copoului, nu ezitați să-i admirați bustul dezvelit pe 23 mai 2025, inspirat modelat și întruchipat de sculptorul Liviu Muscalu de la Studioul de Arte Plastice al Armatei. Și să-i dați Onorul! Pentru că amiralul Mihail Gavrilescu, ca și bravii săi camarazi eroi, merită cu prisosință omagiul și recunoștința posterității! ■

**Comandor (r) dr.
Marian MOȘNEAGU**

Pelerinaj la Gerăușa

Drumul nostru spre Gerăușa a trecut pe la Oarba de Mureș, unde am depus o coroană de flori și am aprins o lumânare la monumentul ridicat în memoria celor peste 11000 de ostași români. La Câmpia Turzii, ne-am oprit la Mănăstirea „Mihai Vodă”, clădită pe locul unde a fost asasinat Mihai Viteazul, primul întregitor de țară. Aici am avut onoarea să primim în dar o carte cu titlul: „Domnitorul Mihai Viteazul (1593-1601), Erou al Națiunii Române și Martir al Bisericii Străbune”, autor Pr. Alexandru Moraru.

La Gerăușa am ajuns în sfânta zi de Înălțare și Ziua Eroilor. Am luat parte la slujba religioasă în biserica satului, unde preoții care ne-au însoțit în acest pelerinaj – preot paroh Mihai Vânătoru (protopop de Caracal) și preotul militar Iulian Toader, garnizoana Caracal – au dat citire și pomenire eroilor olteni și românățeni care și-au găsit sfârșitul în luptele de la Gerăușa pentru eliberarea Ardealului de Nord.

Cu mult înainte de acest pelerinaj, am aflat de la Marian Nițoi povestea lui lordache Dinu, din Izvoarele Olt, eroul oltean căzut în luptele pentru Ardeal. Prieten și consătean din Izvoarele, localitate din care își trage rădăcinile marea și bogata familie a boierilor izvorani, Marian Nițoi mi-a spus povestea tatălui său vitreg, pe care l-a cunoscut doar din amintirile Lixandrei, mama lui. O destăinuire tragică din vremuri de istorie tristă. Este vorba de acele vremuri care astăzi sunt menite să aducă aminte de adevăratele drame ale unor oameni cărora le-au schimbat cursul vieții, le-au întrerupt drumuri, le-au frânt speranțe și le-au provocat multă suferință.

Știm din istorie că prin tratate și dictate odioase din anii 1939-1940, puteri străine ne-au rupt teritorii din trupul sfânt al țării (Pactul Ribbentrop-Molotov și Dictatul de la Viena) și au

declanșat măcelul numit „al doilea război mondial”. A fost nevoie, atunci, ca și oltenii noștri, ruși de la coarnele plugului, să plece la război, lăsând ogorul în grija bătrânilor, femeilor și copiilor și, la ordin, să treacă Prutul pentru eliberarea provinciilor străvechi românești aflate sub stăpâniri străine.

O spune un cântec de jale care mai răsună prin satele oltene chiar și după război:

Nu mai vezi fecior la plug

Și nici patru boi la jug.

De coarne ține un moșneag,

Plugul două vaci îl trag

Și-o nevastă supărată

Strigă la vaci câteodată.

Mulți feciori din Izvoarele Olt, precum Anton Trifan, Chera Alexandru, Nițoi Andrei (Andriță), Dinu Chera, au plecat cu Regimentul 3 Dorobanți-Olt. Printre ei s-a numărat și Dinu lordache, din neamul Vărzarilor. Avea abia un an de când se căsătorise cu Lixandra. Se iubeau și-și doreau o gospodărie mândră în satul lor. Dar a venit nenorocitul de război și a pus capăt

iubirii unei familii tinere. „Tot timpul când mama ne povestea ceva despre viața ei cu Dinu – își amintea Marian Nițoi – i se înnodau lacrimile sub barbă și de multe ori ne făcea și pe noi copii să plângem.”

La puțin timp după plecarea bărbatului ei la război, Lixandra a născut un băiat, care a fost botezat Iulian. Bucuria a fost atât de mare, încât împreună cu socrii ei, Ilie și Maria, i-au trimis lui Dinu o telegramă, prin care era anunțat de nașterea copilului, sperând că șefii lui vor fi înțelegători și îi vor acorda o permisie să-și vadă și să-și recunoască copilul. În momentul când a primit vestea, Dinu nu știa ce să facă de bucurie. Parcă-i luase Dumnezeu mințile. Le-a spus camarazilor din tranșee că el e sigur că va pleca în permisie pentru a-și recunoaște copilul și nu se poate duce la Lixandra lui fără să-i ducă o floare sau chiar un buchet de flori. Pentru aceasta va pleca prin Gerăușa să caute flori, să fie pregătit pentru permisie. Mulți l-au sfătuit să nu facă asta, să nu iasă din tranșee și să se expună inamicului. Dar, Dinu a ieșit din tranșee și a plecat. După o vreme, a fost găsit mort.

Biata Lixandra a aflat că Dinu al ei ar fi murit, dar nu i-a venit să creadă.

În biserică la Gerăușa

În cimitirul de la Gerăușa

L-a tot așteptat. S-a terminat războiul și el tot n-a venit. Cei care s-au întors, printre care și Nițoi Andrei, Andriță, cum îl numeau sătenii, i-au spus să nu-l mai aștepte că a murit pe front. Jalea a intrat în casa Lixandrei. Ca multe alte biete suflete chinuite de crivățul istoriei, a continuat să-l jelească, să-i aprindă lumânări, să-i facă rânduiala creștină, să-și crească copilul, pe Iulian, rămas orfan de război. Până la urmă, viața și-a urmat cursul ei. Lixandra s-a recăsătorit cu Andrei Nițoi (Andriță) și au avut împreună patru copii: Gheorghe, Ioana, Petre și, cel mai mic, Marian. Este Marian Nițoi, de la care am aflat drama familiei lui.

Anii au trecut. Multe s-au uitat din vremea aceea. Dar, cei căzuți în război nu au fost uitați. Familiile le lăsau din când în când un loc la masă, îi pomeneau și se rugau pentru sufletele lor. Dar, nici Lixandra, nici feciorii ei nu au știut niciodată unde odihnesc osemintele soldatului Dinu Lordache, unde-i este mormântul.

Ne-a fost dat nouă, celor de la Filiala județului Olt a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, să-l aflăm în pelerinajul nostru la Gerăușa. Și să le spunem celor din neamul lui – atât lui Marian Nițoi, cât și nepoatelor lui, Florentina și Mihaela (fetele lui Iulian, care s-a prăpădit prin 2015) – că

numele lui Dinu Lordache este primul pe placa de marmură a Monumentului Eroilor din localitate. Și să le mai spunem nepoatelor că bunicul lor patern odihnește în Cimitirul Eroilor din Gherăușa, Ardud, județul Satu Mare.

Bătrâna Lixandra, mama eroului, n-a mai apucat să afle de mormântul primului ei bărbat. A plecat la Domnul în anul 2016. Înainte de a muri, i-a spus fiului ei Marian: „Mamă, te rog din suflet, să nu-l uiți pe Dinu!”

Am păstrat lângă crucea eroului un moment de reculegere și am presărat

pe mormântul lui un pumn de țărână din Oltenia, de la mormintele părinților și neamurilor lui din Izvoarele Olt.

Nu putem ști exact cum a murit Dinu Lordache. Poate atunci când a aflat că are un fecior și, în culmea bucuriei, a părăsit tranșeea pentru a se duce-n sat după flori... Sau a murit în luptele crâncene care au avut loc la Gerăușa. Dacă a fost sau nu adevărată povestea cu părăsirea tranșeei și expunerea în fața inamicului care ataca violent cu branduri, obuze și mitraliere, uimitor destin! Poate că-și pierduse mințile după atâta război, atâta moarte și sânge și atâția camarazi îngropați la repezeală sub focul și presiunea inamicului, fără să le fi putut pune o cruce la căpătâi.

Așa cum știm, Regimentul 3 Dorobanți-Olt a trecut prin focul de la Cotul Donului, unde aproape că a fost decimat, dar și prin măcelul de la Oarba de Mureș. Soldatul Dinu Lordache, a scăpat cu viață ambele bătălii. I-a fost scris să cadă printre primii la Gerăușa, fiind trecut primul pe frontispiciul monumentului din centrul localității. ■

**Locotenent-colonel (rtr.)
Victor EPURE**

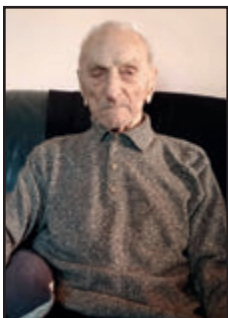
Regimentul 3 Dorobanți Olt

Un bilanț al pierderilor suferite de Regimentul 3 Dorobanți-Olt în întreaga campanie de Vest ne arată că această unitate olteană a pierdut 94% din efectivul de ofițeri, 67% din cel al subofițerilor și 88,2% din cel al soldaților plecați din garnizoana Slatina inițial și, respectiv, 79,47% dintre ofițeri, 73% dintre subofițeri și 61% dintre soldații din efectivul total (ce conține și completările ulterioare).

La 11 septembrie 1945, Regimentul 3 Dorobanți-Olt este desființat prin trecerea efectivelor sale în componența Diviziei 6 Infanterie.

Se încheie astfel epopeea bravă a unui regiment oltean care trebuia șters din conștiința oamenilor pentru că luptase cu eroism și onoare în Est, dar și în Vest, fiind decorat cu cel mai înalt ordin de război al României, Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a cu spade.

Tradiția militară și blazonul său eroic nu mai conținu în operațiunea de reformare a armatei române după modelul sovietic. (Datele despre bilanțul pierderilor suferite de Regimentul 3 Dorobanți-Olt în campania de Vest sunt extrase din lucrarea „Istoria Orașului Slatina”, monografie semnată de Laurențiu Guțică-Florescu). ■

A plecat la ultimul apel colonelul Ilie Ciocan! O lecție de onoare pe care statul român a ales să nu o audă!

Astăzi, toată România ar fi trebuit să conducă pe ultimul drum pe unul dintre ultimii săi eroi autentici. Colonelul Ilie Ciocan, veteran al celui de-al Doilea Război Mondial, a trecut la cele veșnice cu puțin înainte de a împlini venerabila vârstă de 113 ani, lăsând în urmă o pagină de istorie vie pe care niciun manual nu o va putea înlocui vreodată.

Timp de patru ani a cunoscut iadul războiului. A luptat la Odessa, la Stalingrad și pe alte fronturi, unde destinul generației sale a fost scris cu sânge, sacrificiu și suferință. Servant la tun, observator, curier, militar al Armatei Române, Ilie Ciocan a făcut parte din generația care și-a pus tinerețea și viața în slujba Patriei, fără să ceară nimic în schimb.

Odată cu plecarea sa, se stinge încă o lumină din rândul celor care au purtat pe umeri povara celui mai devastator conflict din istoria omenirii. Se rupe încă o legătură directă cu generația care a apărut existența României în vremuri de cumpănă.

Dincolo de durerea firească a despărțirii, ziua de astăzi trebuie să nască și o profundă reflecție.

La ceremonia de înmormântare a celui mai vârstnic veteran de război al României și, potrivit numeroaselor informații publice, unul dintre cei mai vârstnici veterani ai lumii, nu a fost prezent niciun oficial, fie el reprezentant al Președinției, al Parlamentului sau al Guvernului României.

În schimb, veteranii teatrelor de operații din cadrul Asociației Militarilor Veterani și Veteranilor cu Dizabilități „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir” au considerat că este o datorie de onoare să fie prezenți la ultimul apel al eroului. Aceștia au însoțit cu respect și recunoștință trupul neînsuflețit al colonelului (rtr.) Ilie Ciocan pe ultimul său drum, au depus o coroană de flori în semn de prețuire și au adus omagiul cuvenit unui militar care și-a pus viața în slujba Patriei.

Prin prezența lor, veteranii AMVVD au demonstrat că spiritul camaraderiei militare nu cunoaște limite de vârstă, generație sau timp. Ei au fost acolo nu din obligație instituțională, ci din respect profund pentru sacrificiul unei generații care a scris cu sângele său pagini de istorie națională.

Absența reprezentanților statului nu este doar o problemă de protocol sau de imagine publică. Ea reprezintă un semnal îngrijorător despre felul în care societatea și conducătorii ei aleg să își cinstească înaintașii și valorile fundamentale ale națiunii.

În urmă cu câțiva ani, atunci când Franța și-a pierdut ultimul veteran al Primului Război Mondial, statul francez a organizat funeralii naționale. Decizia a aparținut președintelui statului și a reprezentat nu doar un omagiu adus unui singur om, ci întregii generații care a luptat pentru existența și demnitatea Franței. Astfel, națiunea franceză și-a reafirmat respectul pentru propria istorie.

În România, colonelul Ilie Ciocan a plecat discret, așa cum și-a trăit ultimii ani ai vieții. Însă discreția eroului nu ar fi trebuit să însemne și tăcerea instituțiilor statului.

Nu este vorba despre privilegii și nici despre ceremonii fastuoase. Este vorba despre respect. Respectul datorat unei generații care dispare sub ochii noștri. Respectul datorat celor care au purtat uniforma României în vremuri în care prețul libertății se plătea cu sângele și viața militarilor.

Astăzi, mai mult decât oricând, trebuie să ne întrebăm ce mesaj transmitem generațiilor viitoare atunci când ultimii martori ai istoriei sunt conduși pe ultimul drum fără prezența celor care reprezintă instituțiile statului român.

Colonelul Ilie Ciocan nu mai are nevoie de onorurile noastre. El și-a câștigat locul în istorie și, nădăjduim, în Împărăția lui Dumnezeu. Dar oare nu era firesc și onorabil ca România să-i ofere un ultim omagiu, așa cum merita?

Noi suntem cei care avem nevoie să învățăm din exemplul său și să nu uităm că o națiune care își neglijează eroii riscă, în timp, să își piardă memoria.

Dumnezeu să îl odihnească în pace!

Veșnică recunoștință și onoare veteranului de război colonel Ilie Ciocan!

Onoare și Respect!

Noi suntem veterani și nu lăsăm pe nimeni în urmă! ■

**Asociația Militarilor Veterani
și Veteranilor cu Dizabilități**

Regina Maria, alături de ofițeri din Regimentul 4 Roșiori, Bârlad, 1901

Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria”

Onoare, datorie și romantism

Suntem la un veac și jumătate de la nașterea Reginei Maria, cea care a cucerit sufletele românilor, care a născut adevărate pasiuni printre admiratorii săi și al cărei spirit a fost cu mult peste timpurile pe care le-a trăit.

Înscrisă, în anul 1896, în controalele Regimentului 4 Roșiori, din ordinul Regelui Carol I, tânăra principesă va trăi marea sa bucurie atunci când, în prezența rudelor sale din Marea Britanie și din Rusia, venite la București să o vadă, a fost numită comandant onorific al regimentului. „Ziua când îmi primii întâia oară regimentul a fost pentru mine o zi de mândrie, iar de atunci înainte se făuri o legătură puternică și trainică între mine și scumpul meu [regiment] 4 Roșiori”², avea să-și amintească regina, peste ani. Maria devenise astfel „cap al regimentului”, numele unității de cavalerie va fi legat de al său, iar militarii regimentului, care purtau cu mândrie cifra suveranei pe epoleți, vor fi cu regina... până la capăt.

Ce dimineață frumoasă, cât de tăcut și de liniștit e totul, dar eu știu că va fi război. Război! [...] Soarele strălucește și va fi război!

*Regina Maria,
Cotroceni, 14 august 1916¹*

Marie Alexandra Victoria de Saxa-Coburg și Gotha – Missy, pentru cei din anturajul său – a ajuns în țara sa de adopție, Regatul României, în anul 1893, ca soție a principelui moștenitor Ferdinand. Maria, cum i-au spus românii, urma să fie cea de-a doua regină a României, țara care devenea astfel a doua sa patrie.

La 28 decembrie 1917 (stil vechi), când după 25 de ani de la căsătorie, cuplul regal își aniversa *nunta de argint* la Iași, Maria rememora, cu realism, începuturile sale ca principesă moștenitoare: „țărișoara cea nouă se bucura să aibă o prințesă înrudită cu toate casele regale și imperiale ale Europei, nepoată a reginei Victoria, nepoată a țarului Rusiei, verișoară primară a împăratului german și așa mai departe...”³.

După un sfert de veac, maturizată deplin, Maria era conștientă că făcuse

o căsătorie din interes, ei revenindu-i rolul să aducă prestigiu și moștenitori Casei Regale a României.

Având preocupări militare, Principele Ferdinand (*Nando*, în intimitatea familiei), pe lângă răspunderile pe care începea să le aibă în treburile țării, ca *Alteță Regală*, a urcat în ierarhia armelor de la gradul de sublocotenent (1 noiembrie 1886) la cel de general de corp de armată (1911). A comandat, pe rând, Batalionul 1 Vânători, Regimentul 4 Roșiori, Brigada 8 și Divizia 4 Infanterie. A fost *cap* al Regimentului 68 Infanterie prusian, colonel în Regimentul 6 Infanterie „Carol I Rege al României” al armatei ungare⁴ etc. Nelipsit de la manevrele trupelor, îi plăcea să se ocupe cu meticulozitate de obligațiile militare, ajungând astfel inspector general al Cavaleriei române.

Urmând exemple ale altor case regale europene, la 8 aprilie 1895,

Regele Carol I l-a numit pe Ferdinand comandant al Regimentului 4 Roșiori și l-a înaintat la gradul de colonel⁵. A deținut acest rang până în aprilie 1898, când a predat comanda locotenent-colonelului Alexandru Averescu⁶.

Regimentul 4 Roșiori fusese înființat prin Înaltul Decret Regal nr. 1172 din 23 martie 1893, document care prevedea transformarea unor regimente de călărași permanenți în regimente de roșiori. Astfel, Regimentul 11 Călărași din Botoșani⁷ a devenit Regimentul 4 Roșiori și a fost dislocat, în 1895, în garnizoana București⁸.

În anul 1896, deși nu era o unitate de gardă propriu-zisă, acesta urma să capete un statut special, odată cu „*înscrisura Alteței Sale Regale Principesa Maria în controalele Regimentului 4 Roșiori*”⁹, din ordinul Regelui Carol I. Din cartea *Șefii armatei române – generali și coloneii în activitate*, publicată, în 1904, de căpitanul M. Mărgăritescu,

aflăm că Maria a fost „înscrisă în cadrele Regimentului 4 Roșiori, la 28 octombrie 1896”¹⁰.

În mai 1897, în urma unor manevre militare la care a participat, Ferdinand a căzut bolnav de febră tifoidă. Boala s-a agravat atât de mult încât, într-una din acele nopți, Maria a fost trezită din somn pentru a-și lua rămas bun de la prințul moștenitor. „*Nando zăcea pe spate, era atât de slab încât trupul lui părea una cu cearșaful. Avea o față lividă și răsufla cu greutate*”¹¹.

Gândul că Ferdinand ar putea să moară o îngrozea pe Maria. Pierderea lui ar fi însemnat întoarcerea sa în Anglia, fără cei doi copii pe care îi avea, Carol și Elisabeta, aceștia fiind sub tutela Regelui Carol I.

Ferdinand a supraviețuit, învingând boala, dar a rămas slăbit și schimbat fizic pentru mult timp. Medicii i-au recomandat să plece în străinătate, la Nisa, pentru tratamente. Deși Carol a

Stindardul Regimentului 4 Roșiori

Purtând patina timpului, stindardul regimentului, alcătuit din flamură, hampă și acvilă, se remarcă prin frumusețea sa și a decorațiilor ce îl împodobesc.

Flamura, din pânză dublă de mătase, de 85x42 cm, este tricoloră, cu albastru la hampă. Pe culoarea galbenă, din mijloc, se află un pavilion alb, căptușit cu roșu, pe care este brodată stema României, model 1921. La cele 4 colțuri ale flamurei este brodată cifra încoronată a Regelui Ferdinand I, iar pe cele trei laturi libere ale acesteia, sunt franjuri din fir metalic auriu.

Hampa are lungimea de 3 m și este confecționată din lemn de mesteacăn. Pe aceasta, sub flamură, este fixată plăcuța din alamă pe care stă scris, cu litere de mână, *Regimentul 4 Roșiori*. Sub plăcuță, de-a lungul hampei, sunt săpate șase caneluri, bronzate, ce coboară până la partea inferioară.

Acvila, de tip napoleonean, are o înălțime de 20 cm și reprezintă vulturul conturnat stânga, coronat, cruciat, dar fără crucea coroanei. Acesta este fixat pe un cartel perpendicular, din același material, care are

înscrise, pe față, cu litere majuscule roșii, deviza armatei, ONOARE ȘI PATRIE, iar pe verso, denumirea corpului de trupă, cu același tip de scriere, REGIMENTUL 4 ROȘIORI.

Decorațiile care i-au fost conferite de-a lungul timpului și care împodobesc cu panglicile lor Drapelul de Luptă al Regimentului 4 Roșiori sunt: Medalia „Avân-

tul Țării” (1913), Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a (1916), Medalia „Crucea comemorativă a războiului 1916-1918” cu baretele: ARDEAL, CARPAȚI, TÂRGU OCNA, DOBROGEA (1918) și Ordinul *Steaua României* clasa a III-a.

considerat acest fapt o abatere de la îndatoririle pe care le avea, cuplul princiar va petrece întreaga iarnă 1897-1898 pe Coasta de Azur, în compania rudelor rusești ale Mariei. Cu toate că Ferdinand fusese în convalescență, regele o găsea vinovată pe tânăra principesă de absența lor îndelungată. Este motivul pentru care, în vara lui 1898, Carol îl va lua în vizita din Rusia doar pe Ferdinand, lăsând-o pe Maria în țară¹².

Regele Carol I nutrea convingerea că lipsa prințului moștenitor din mijlocul trupelor avea consecințe negative asupra moralului și pregătirii acestora. Acesta ar fi fost motivul pentru care Carol a insistat ca Maria să se implice în activitățile Regimentului 4 Roșiori. Așa se face că în toamna anului 1897, în prezența rudelor tinerei principese, fratele său Alfred, sosit din Marea Britanie, și vărul său, marele duce Boris, venit din Rusia, Maria a fost numită comandant onorific al regimentului, după propriile mărturisiri¹³, fără a fi emis un decret regal în acest sens.

Principesa s-a simțit însă mereu mândră cu statutul său de *cap al regimentului*. Coincidență sau întâmplare, regimentul fusese înființat în 1893, anul în care Maria sosise în România. Treptat, s-a legat sufletește de acesta, simțindu-se foarte apreciată în mijlocul roșiorilor săi. Cu acceptul lui Ferdinand, și-a luat ca aghiotant pe locotenentul Gheorghe (Zizi) Cantacuzino. La rândul său, Ferdinand ceruse acordul unchiului Carol ca tânărul ofițer, fost subordonat al său în Batalionul 1 Vânători, să fie aghiotantul soției sale, motivând că „*este un om cumsecade, amuzant, fără a fi necuviincios*”¹⁴.

Speculațiile și poveștile apărute pe seama principesei au făcut ca Regele Carol să o trimită în Anglia, unde aceasta avea să o nască, la 9 ianuarie 1900, pe Maria Mignon. Nici tânărul ofițer de cavalerie nu a scăpat de intransigența regelui, fiind exilat, la rândul său, în Franța¹⁵. Evenimentele

însă nu au putut să scape neobservate, făcând deliciul ironiilor și criticilor din presa vremii.

Maria va reveni în țară, fiind iertată de regele Carol I, care pune mai presus de orice viitorul dinastiei. Într-o fotografie de epocă din 1901, Principesa Maria apare la Bârlad, alături de ofițerii Regimentului 4 Roșiori, în uniformă militară de reprezentare a regimentului, pe calul său, Benjamma, și el încadrat în regiment.

Viitoarea regină a României este tot mai prezentă în atmosfera regimentului. La ceremoniile militare purta cu grație uniforma elegantă de cavalerie (*à la hussarde*), constând în tunică de culoare roșie cu brandenburguri negre, fustă albă (în loc de pantaloni) cu găitane negre și căciulă mică din blană de miel, ce avea capacul din postav de culoare albastru-deschis, culoarea distinctivă a regimentului¹⁶.

„*Am fost la manevre. Am călărit în capul regimentului meu. Se striga*

ura, mă urmăreau cu privirile toți, mă aplaudau și eu eram foarte mândră”¹⁷, scria viitoarea regină bunului său prieten Andrei Ioan, aflat pe șantierul naval San Marco, la 1/14 octombrie 1906, după încheierea manevrelor regale din Dealul Cotrocenilor. Ca de fiecare dată, ea defilase în fruntea regimentului, în uniformă de roșior, fiind foarte apreciată în rândul trupelor.

Manifestările prilejuite de aniversarea celor 40 de ani de domnie, încheiate cu marea expoziție jubiliară din noiembrie 1906, ținută pe Dealul Filaret și la Arenele Romane, întruchipau imaginea unei Românie moderne, aceea mult visată „Belgie a Orientului”. Dar, problema țărănimii românești devenise extrem de gravă. Autoritățile nu au găsit căile pașnice de liniștire a țăranilor răsculați, astfel că pentru înăbușirea răscoalei regele a apelat la armată. La 3 martie 1907, trupele intervin, la Pașcani, împotriva mun-

„Ah! De ce nu sunt eu regele!?”

Spirit ager și romantic deopotrivă, cea care de atâtea ori, în momente dificile pentru țară, strigase „Ah! De ce nu sunt eu regele!” și despre care, la vremuri de cumpănă, s-a spus că era „*singurul bărbat din Palat*”, Maria rămâne pentru români *Regina întregirii Neamului, regina-soldat și mama răniților* de pe front, cea care, așa cum a remarcat Argetoianu, a fost singura din Familia Regală care a priceput și vremurile și războiul, iar prin purtarea sa, din timpul neutralității, a războiului și la Conferința de Pace de la Paris (1919), „și-a ispășit toate păcatele”¹ lumești.

Atipică și avangardistă pentru epoca sa, Maria a trăit intens, a iubit și a fost iubită, a suferit și a îndrăgit, a învins ideile preconcepute ale celor din preajma sa. Lipsa unor înscrisuri oficiale privind conferirea comenzii onorifice a Regimentului 4 Roșiori și puținele trimiteri ale documentelor militare din arhive la activitățile Mariei în cadrul regimentului pot fi puse pe seama faptului că, în mentalul colectiv al vremii, până și o principesă era tratată ca femeie, pentru care deținerea unui asemenea rang în armată era de neconceput. Chiar și datele diferite care transpar din jurnalul Regelui Carol I și din memoriile Reginei Maria, privind anul în care tânăra principesă a dobândit statutul onorific, nu fac mai puțin romantică, ci, dimpotrivă, îmbracă în mister frumoasa poveste a legăturii dintre *Suverană și Regimentul său*. Maria s-a simțit întotdeauna mândră în fruntea roșiorilor, iar Regimentul 4 Roșiori a fost mereu al ei, din anul 1896 până la moarte, așa cum ne-a lăsat scris în jurnalele și memoriile sale.

citorilor ceferiști care fraternizaseră cu țărani, eliberându-i pe cei arestați din vagoane. La Botoșani cad primii morți, dar țărani sunt îndârjiți și apără cu sacrificii dreptul lor la o viață mai bună¹⁸.

Regimentele armatei, în marea lor majoritate, sunt implicate în reprimarea țăranilor răsculați. Îmbarcate pe trenuri, acestea sunt redислоcate dintr-o zonă în alta a țării, tocmai pentru a nu exista legături emoționale cu populația.

Prin statutul său special, Regimentul 4 Roșiori nu a plecat în zonele fierbinți și nu a primit misiunea de a lua parte efectiv la represaliile ordonate. Dar în martie 1907, după efectuarea deconcentrărilor, îl regăsim în ordinea de bătaie a Diviziei 8 din Corpul 4 Armată, constituită pentru localizarea unor posibile focare ale răscoalei.

În vara anului 1913, în campania dusă de armata română în cel de-al Doilea Război Balcanic, Regimentul 4 Roșiori, comandat de colonelul David Praporgescu, a trecut Dunărea și a ajuns pe Valea Ogostului, între Rahova și Berkovița. Așa-zisa victorie a trupelor române în Campania din Bulgaria, în 1913, a creat autorităților române falsa iluzie că armata era pregătită pentru război.

La 11 noiembrie 1915, Regele Ferdinand I semnează Înaltul Decret nr. 2480, prin care, la propunerea președintelui consiliului și ministru de război, Ion I. C. Brătianu, aprobă ca Regimentul 4 Roșiori să primească numele onorific „Regina Maria”¹⁹, iar ofițerii și trupa să poarte pe epoleți *ci-fra* Majestății Sale Regina Maria.

Starea generală a armatei române la început de secol XX nu era deloc corespunzătoare în ceea ce privește înzestrarea. În concepția Regelui Carol I, odată cu încheierea Tratatului secret de alianță cu Germania și Austro-Ungaria din 1883, în timp de război, armata română urma să fie o anexă a trupelor austro-ungare.

Asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand a dat Germaniei ocazia să

grăbească începutul războiului. În urma încurajărilor date de Berlin, ultimatumul trimis de Austria Serbiei a declanșat, în 1914, conflictul care avea să însângereze mai bine de patru ani întreaga Europă.

După doi ani de neutralitate, în seara zilei de Sfânta Maria Mare a anului 1916, în numele libertății și al

*Principesa Maria
în ținuta Regimentului 4 Roșiori*

dreptății răstignite de secole, România pornea ofensiva peste Carpați, către Ardeal. Situația României avea să fie însă una extrem de complicată, chiar dacă entuziasmul intrării în război, alături de Antantă, doborâse dorințele Regelui Carol I. În mod eronat, se crease convingerea că destinul țării se poate decide doar printr-o diplomatie abilă, nu printr-o consolidare a puterii militare. Starea și dotarea armatei române reveneau în discursul politicienilor doar ca pretext în lupta cu adversarii politici. Deșteptarea autorităților avea să se producă însă odată cu dezastrul suferit în anul

1916, atunci când adevărata capacitate de luptă a armatei române și incompetența guvernanților au făcut ca România să piardă în doar patru luni și jumătate de război o treime din armata mobilizată și două treimi din teritoriu, inclusiv Capitala.

Intrarea României în război alături de Antantă a fost susținută cu vehemență de viitoarea regină. Nonconformistă, ieșită de sub constrângerile și rigorile defunctului rege Carol I, Maria a dat frâu liber pornirilor proprii personalității: „*Nu urăsc pe nimeni, nici măcar pe kaiserul Wilhelm – dar inima și sufletul îmi sunt alături de inima și sufletul țării mele! Când spun că sunt o bună româncă nu spun doar vorbe goale*”²⁰.

Regimentul Mariei a participat la toate campaniile armatei române din Primul Război Mondial. Ca în situația celor mai multe unități militare care urmau să ia parte la război, Regimentul 4 Roșiori și-a completat efectivele prin mobilizarea decretată la 14/27 august 1916, făcând parte, alături de Regimentul 9 Roșiori, din Brigada 2 Roșiori. Cazarma regimentului se afla în București, iar la intrarea în război, unitatea era comandată de locotenent-colonelul Cleante Davidoglu.

În campania anului 1916, Regimentul 4 Roșiori îl regăsim mai întâi în ordinea de bătaie a Diviziei 1 Cavalerie din Corpul VI al Armatei 3, cea care urma să execute manevra de la Flămânda. Apoi regimentul luptă, tot în Divizia 1 Cavalerie, în operația de apărare de pe frontul de sud, în Bătălia pentru București și în acțiunile militare de pe aliniamentul Cricov-Ialomița.

Tributul de sânge l-a plătit însă într-o operație, greșit planificată, la care participă alături de celălalt regiment al brigăzii, Regimentul 9 Roșiori în *Șarja de la Robănești*, din 10 noiembrie 1916. Împotriva unui inamic superior, înzestrat cu mitraliere automate, Regimentul 4 Roșiori a pierdut la Robănești, în mod nejustificat, peste 100 de oameni²¹.

După grelele înfrângeri suferite în anul precedent, anul 1917 a debutat cu eforturile de reorganizare a armatei române, cu sprijinul misiunii militare franceze, condusă de generalul Berthelot. Divizia 1 Cavalerie s-a reorganizat în spatele frontului, fiind inclusă, alături de Divizia 2 Cavalerie, în ordinea de bătaie a Corpului de Cavalerie, comandat de generalul de brigadă Nicolae Sinescu, și avea în componența sa Brigada 1 Cavalerie pe Jos, Brigada 2 Roșiori (cu Regimentul 4 Roșiori și Regimentul 9 Roșiori) și Brigada 3 Roșiori.

Se spune că Maria a îmbrățișat cauza războiului precum alții o religie, implicându-se personal în funcționarea serviciului de ambulanțe destinate frontului. Maria se interesa permanent de mersul lucrurilor în serviciul sanitar, vizitând aproape zilnic spitalele militare, și se ocupa personal de aplanarea fricțiunilor dintre diferitele organizații de Cruce Roșie prezente în România²².

Pe de altă parte, Regina Maria a îndrăgit caii și manevra deopotrivă. „Mi-a făcut bine galopul, e singurul lucru care mă binedispune – descopăr din nou și din nou că îmi face aceeași plăcere”²³, spunea Maria după o plimbare, călare, prin Iași, însoțită de Barbu Știrbey, în ziua de 17/30 martie 1917. Seara, după cină, în jurul orei 22.00, Maria pleacă în zona Sucevei pentru ca în ziua următoare să poată vizita spitalele și regimentele de cavalerie dislocate acolo. A doua zi, aflată în trenul de întoarcere spre Iași, Maria scria: „Toată ziua am inspectat cavaleria, a fost o zi plăcută, care mi-a făcut bine și mi-a dat o impresie mai puțin tristă decât am avut în ultima vreme cu privire la armata noastră și la toate celelalte, mai ales la Iași și în împrejurimi. Am vizitat 14 regimente din opt sate. Totul era extraordinar de bine organizat”²⁴. Maria a plecat din gara Verești dimineața la ora 8.15 și a urmat traseul desenat și organizat de aghiotantul său, Ernest Ballif²⁵. Circuitul fusese astfel stabilit încât regina să ajungă atât

la prânz, cât și seara la Dumbrăveni, la Regimentul 4 Roșiori. „La Dumbrăveni am luat prânzul cu ofițerii mei în casa lui Leon Ghika²⁶. A fost o plăcere să-i revăd – firește, câteva chipuri lipseau. Erau acolo și Leon Ghika și fratele lui, dar am fost invitată roșiorilor”²⁷.

În toate localitățile unde erau cantonate, în plină pandemie de tifos, regimentele de cavalerie o întâmpină și-i prezintă onorul, iar Maria rămâne impresionată de tinerețea ostașilor. Regina ajunge rând pe rând la Hănțești, Salcea, Siminicea, Dumbrăveni și este întâmpinată cu ghiociei și brândușe mov, primele flori de primăvară. „Și bietul meu regiment, al patrulea, a suferit mult (de tifos - n.a.) [...] Mi-am simțit inima mai ușoară când am auzit din nou uralele trupelor mele, iar când am ajuns în sfârșit la Dumbrăveni, pe la sfârșitul zilei, m-am emoționat de cât de frumos m-au primit, iar când am auzit din nou Imnul național mi-au venit lacrimi în ochi”²⁸, scrie regina.

Impresionanta vizită făcută trupelor de cavalerie dislocate în nordul Moldovei s-a încheiat la Burdujeni, unde erau trei regimente și un spital foarte mare, amenajat în clădirea gării, și unde cei mai mulți nu sufereau de tifos, ci de febră recurentă. După o prăjitură și un ceai (cumpărat din Suceava, orașul ruso-româno-austriac, cum îl numește regina), servite în cea mai mare sală a gării Burdujeni, cu soția generalului Petre Greceanu, comandantul Diviziei 2 Cavalerie, Maria se va întoarce la Verești, de unde, la ora 19, ia trenul către Iași.

În iulie 1917, războiul s-a reluat cu înverșunare pe frontul din Moldova, prin ofensiva condusă de generalul Averescu la Mărăști, în efortul general aliat împotriva Puterilor Centrale²⁹. Deși a avut succes, după doar câteva zile, aceasta a fost oprită pentru că situația din Galiția și Bucovina se agravase, iar trupele ruse din Moldova, atinse de propaganda bolșevică, începuseră să se dezorganizeze.

În campania din anul 1917, Regi-

mentul 4 Roșiori, comandat de locotenent-colonelul Gheorghe Moruzzi, a participat, tot în dispozitivul de luptă al Diviziei 1 Cavalerie, la bătălia de la Mărăști și la cea de-a treia bătălie de la Oituz, unde a dus lupte grele pentru recucerirea dealurilor Stibor și Coșna, adevărate bastioane ale inamicului.

De-a lungul sângeroaselor zile de război, ziare ieșene, precum *Neamul Românesc*, *Mișcarea* sau *România*, publicau ample articole dedicate suveranității. Erau publicații care, preluând expresii din vorbele oamenilor simpli ce o cunoscuseră îndeaproape, i-au atribuit numele de „Regina-soldat” și „Mama răniților” – imaginea sa mitologică din vreme de război. La propunerea lui Nicolae Iorga, făcută reginei, lucrarea acesteia *De la inima mea la a lor* a fost publicată în 15.000 de exemplare și distribuită în tranșee și în spitale, devenind în scurt timp „cărțica reginei”, cea care alina suferințele îndurerate ale soldaților. De altfel, atunci când se vor întoarce din război în satele lor, pe lângă istoria personală trăită pe front, soldații vor propovădui pentru multă vreme legenda Reginei Maria și cultul pentru generalul Averescu.

La finele anului 1917, aflată la Iași, împreună cu celelalte autorități ale statului, Familia Regală sărbătorea nunta de argint. Din amintirile reginei aflăm că acea zi de 28 decembrie s-a încheiat cu o mare cină la care au participat personalități politice și militare. „Înainte să ne așezăm la masă, scrie regina, Nando i-a decorat pe Prezan, Văitoianu și Grigorescu, iar Prezan mi-a oferit «Virtutea Militară», clasa întâi (medalie de război pe care nu o primesc decât cei mai bravi soldați), în numele armatei, pentru că am venit mereu în mijlocul lor fără teamă. Mi-a făcut o imensă plăcere”³⁰. Este de remarcat că regina a primit „Virtutea Militară”, care o plasa printre soldații de rând. Chiar dacă, potrivit regulamentelor militare de atunci, femeile nu puteau fi decorate, Maria nu fusese percepută nici ca

oficialitate de rang înalt, nici ca regină, nici ca femeie, ci doar ca soldat.

De câte ori vine vorba despre Regimentul 4 Roșiori, „regimentul meu”, cum îl numește regina în jurnalele și cărțile sale, răzbate o mândrie aparte din spusele sale.

București, duminică 18 noiembrie /1 decembrie 1918. „Ne-am întors! Chiar ne-am întors, după doi ani lungi de exil!”³¹, exclamă regina Maria în jurnalul său. La gara Mogoșoaia, suita regală a fost așteptată de Berthelot, Rosetti, Prezan, Catargi cu familia, alți generali și ofițeri români și francezi. Maria povestește cu lux de amănunte senzația pe care o trăiește odată urcată pe calul Jumbo, parcurgând, alături de Ferdinand și celelalte *notabilități*, traseul bucureștean, și descrie sentimentul de mândrie ce o încearcă atunci când descoperă că Regimentul 4

Roșiori o întâmpină la întoarcerea sa în Capitală. „Cât e de lungă draga și vechea noastră șosea, toți soldații erau aliniați de o parte și de alta, mai întâi francezii, apoi englezii, apoi românii – primii dintre ei erau din regimentul meu”³². Orașul era în delir. În uralele frenetice ale poporului, suita regală va străbate Calea Victoriei până la statuia lui Mihai Viteazul din Piața Universității, unde toate trupele au defilat, dându-i onorul. A urmat drumul către Mitropolie, scurta și solemnă slujbă din biserica veche de aici, apoi emoționanta reîntoarcere la Palatul Cotroceni³³.

Ferdinand și Maria au fost încoronați ca suverani ai României Mari în Cetatea Alba-Iulia la 15 octombrie 1922. Cuplul regal și guvernul liberal au considerat acest fapt un act simbolic necesar pecetluirii unirii tuturor provinciilor românești. Maria va fi extrem

de marcată de ceremonia încoronării, iar peste ani își va aminti: „Bătrânul Pherekide, ca președinte al Senatului, iar Orleanu, ca președinte al Camerei, au adus coroanele. Generalul Lupescu purta mantia Majestății Sale Regele, iar Generalul Popovici o aducea pe a mea. Aceștia erau asistați, potrivit dorinței mele, de către colonelul și cel mai tânăr sublocotenent de la regimentele noastre, așa că în acea zi a zilelor am avut Regimentul 4 Roșiori alături de mine”³⁴.

După banchetul dedicat încoronării, Maria își va îmbrăca uniforma de roșior, iar pe deasupra, mantia verde cu care-și făcuse intrarea în București, la întoarcerea din refugiul de la Iași.

După încheierea Primului Război Mondial, Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria” va continua să fie prezent, alături de unitățile de gardă, la ceremoniile militare organizate în Capitală, dar și la alte evenimente. Mărturie stă albumul fotografic, alcătuit din 37 de file, pe care au fost atașate 216 fotografii de dimensiuni și formate diferite.

În 1930, culoarea uniformelor de ceremonie ale roșiorilor s-a schimbat din roșu în bleumarin. Culoarea roșie a tunicilor roșiorilor, purtate în secolul XIX, a rămas însă un simbol al statutului aparte pe care îl aveau unitățile de elită care îndeplineau misiuni de gardă și protocol.

Unitatea atât de dragă sufletului său, Regimentul 4 Roșiori, va fi lângă regină până la capăt, conducând-o pe ultimul său drum. În după-amiaza zilei de 18 iulie 1938, la ora 17.38, Regina Maria se stinge la Pelișor, în „dormitorul de aur”, în urma bolii de care suferea³⁵. Vestea morții a provocat o mare emoție în rândul celor care au îndrăgit-o. Pleca la doar 62 de ani, vârsta la care murise și Regele Ferdinand, dar urma să rămână în istorie, „ca o icoană luminoasă pentru un întreg popor”, cum spune Constantin Argetoianu³⁶.

Ofițerii Regimentului 4 Roșiori, sosiți special de la București, duc pe brațe sicriul reginei de la Pelișor la

Serbarea
din 19
septembrie
1931

Peleş, în acea zi de 19 iulie 1938, când a început pelerinajul la castelul ornate în culoarea violet, acolo unde, „între flori roșii pe care le-a iubit, Regina Maria odihnește senină și frumoasă”³⁷. Patru ofițeri ai Regimentului 4 Roșiori fac permanent gardă în jurul catafalcului reginei, în timp ce șirul mulțimii se oprește câte o clipă, în adâncă durere și cufundat în lacrimi, în fața Augustei Suverane.

Joi, 21 iulie 1938, la ora 7.30 dimineața, a început slujba de la Peleş, oficiată de starețul Mănăstirii Sinaia, arhimandritul Serafim Georgescu, după care, sicriul reginei a fost ridicat de ofițerii Regimentului 4 Roșiori și așezat pe un afet de tun cal. 75 mm, tras de șase cai. Cortegiul a pornit spre gară, pe un ultim drum al reginei în Sinaia. La gară, o așteptau țărani din Bran, îndurerați de pierderea iubitei lor castelane. Trenul mortuar s-a pus în mișcare la 9.15 și a ajuns la 11.45 în Gara Cotroceni³⁸. Până la București, toate stațiile de cale ferată erau „drapate cu violet”³⁹, iar în gări poporul îndurerat ingenușea în fața reginei.

La București, impresionanta sosire a cortegiului funerar la Gara Cotroceni a fost anunțată cu 75 de salve de tun. „În liniștea mormântală, tulburată doar de sunetele muzicii militare ce intonează imnul regal și de dangătele clopotelor de la capela Cotroceni, sicriul de stejar, înfășurat în drapelul regal (...), este luat pe brațe de ofițerii din Regimentul 4 Roșiori și trecut prin hall-ul haltei spre a fi așezat pe catafalcul din mijlocul piațetei”, titra ziarul Universul, la 23 iulie 1938.

Rămas fără iubita sa regină, Regimentul 4 Roșiori și-a purtat mai departe renumele și stindardul. În preajma celui de-Al Doilea Război Mondial, deși avea statutul său special, regimentul a fost inclus în planurile de apărare și de campanie ale armatei române. Intervenția armatei maghiare în Transcarpatia, la 14 martie 1939, și ciocnirile acesteia cu trupele ce-

hoslovace au determinat Marele Stat Major român să ordone completarea imediată a efectivelor părții active a marilor unități destinate Frontului de Vest din care făcea parte și Divizia 1 Cavalerie. Aceste unități, printre care se număra și Regimentul 4 Roșiori, au constituit, la 15 martie 1939, grupul de siguranță spre Ucraina Subcarpatică, până la intrarea în dispozitiv a *Grupului operativ Maramureș*, aflat în curs de concentrare.

În majoritatea armatelor moderne, tancurile preluau din ce în ce mai mult locul trupelor călare, iar celebrele șarje de cavalerie erau de domeniul trecutului. Eșecul armatei poloneze, dotată cu cai, în fața trupelor moto-mecanizate germane, pregătite pentru un război fulger, a trezit un larg ecou printre cei responsabili cu organizarea și înzestrarea armatelor, la începutul anilor 1940.

Cu toate acestea, armata română, insuficient pregătită pentru noul tip de operații militare, a intrat, la 21 iunie 1941, în cel de-Al Doilea Război Mondial cu unități de cavalerie, fără ca acestea să aibă un sprijin de luptă adecvat. Și Regimentul 4 Roșiori a fost mobilizat și trimis pe Frontul de Est, în războiul dus împotriva URSS, pentru a lupta la eliberarea nordului Bucovinei și, ulterior, la cucerirea Peninsulei Crimeea. Din 29 decembrie 1941 până la 21 ianuarie 1942, Regimentul 4 Roșiori a dus lupte grele pentru respingerea trupelor sovietice debarcate în zona Kerci-Feodosia, în extremitatea estică a Crimeii. Regimentul a luptat în Stepă Calmucă și în bătălia pentru Stalin-grad, în noiembrie-decembrie 1942. Ca urmare a pierderilor suferite, însă, la 26 decembrie 1942, este scos din luptă și trimis în țară pentru refacere, în localități din jurul Capitalei (Militari, Roșu, Bălășești și Ogreneni).

În vara anului 1944, Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria” intră în subordinea Diviziei 8 Cavalerie, luptând împotriva trupelor germane din București, în perioada 23-28 august, apoi, în Campania din Vest (1944-

1945), la eliberarea nord-vestului Transilvaniei și pe teritoriul Ungariei și Cehoslovaciei, până în munții Tatra Mare și în Carpații Albi.

După război, începând cu 1 octombrie 1947, odată cu reorganizarea armatei române pe cele patru regiuni militare, Regimentul 4 Roșiori a intrat în componența Regiunii a II-a Militară, al cărei comandament era în București, și care cuprindea Muntenia (fără județul Râmnicu Sărat) și Dobrogea.

După abolirea monarhiei la 30 decembrie 1947, autoritățile comuniste, proaspăt instaurate la București, s-au grăbit să înlăture titulatura „Regina Maria” din denumirea Regimentului 4 Roșiori. În 1949, l-au denumit Regimentul 4 Cavalerie, iar pentru a se estompa definitiv renumele regimentului reginei, din anul 1951, acesta a fost redenumit Regimentul 245 Cavalerie.

În anul 1954, arma Cavalerie a fost desființată în armata României. În baza ordinului Marelui Stat Major nr. CL0010.100, din 18 septembrie 1954, Regimentul 245 Cavalerie a fost transformat în Regimentul 122 Mecanizat, dislocat în garnizoana Sebeș-Alba. Astfel, faima regimentului Reginei Maria s-a stins treptat, voit, în spiritul politicii de denigrare a celor 81 de ani de monarhie în România.

După instaurarea regimului comunist în România, toate unitățile de gardă și-au pierdut statutul lor special. Unele au fost transformate în unități militare obișnuite ale noii armate populare, altele au fost desființate.

Din anul 2015, Batalionul 814 Tancuri „Mihai Vodă” din Turda a preluat tradițiile Regimentului 4 Roșiori „Regina Maria”, iar Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” din București păstrează astăzi, la loc de cinste, Drapelul de Luptă al faimoasei unități de cavalerie, așa cum acesta a strălucit în vremurile sale de glorie, la parade și în lupte.

**General de brigadă
Cezar CUCOȘ**

NOTE

1. Lucian Boia, *Maria, regina României, Jurnal de război 1916-1917*, Humanitas, București, 2022, p. 101.

2. Regina Maria, *Povestea vieții mele*, vol II, Editura Adevărul S.A., București, 1935, p. 150.

3. Lucian Boia, *Maria, regina României, Jurnal de război 1917-1918*, Humanitas, București, 2022, p. 345.

4. M. Mărgăritescu, *Șefii Armatei Române - generalii și coloneii în activitate*, București, 1 august 1904, p. 19.

5. Prin Înalt Decret Regal nr. 4201 din 29 decembrie 1892, principele Ferdinand este înaintat la gradul de maior și numit comandant al Batalionului 1 Vânători. La 1 ianuarie 1895, este avansat la gradul de locotenent-colonel.

6. Viitorul mareșal al României, Alexandru Averescu, a fost comandant al Regimentului 4 Roșiori în perioada 1898-1899.

7. Regimentul 11 Călărași a fost înființat prin Înalt Decret Regal nr. 1164 din 15 aprilie 1880.

8. În București exista și Regimentul IV Ilfov nr. 21, în cazarma actualului Muzeu Militar Național. În 1891, regimentele de linie s-au contopit cu cele de dorobanți. Noile regimente au păstrat în denumire și numărul regimentelor de dorobanți, la care s-a adăugat denumirea geografică sau istorică.

9. Înalt Decret Regal nr. 4157 din 28 octombrie 1896, publicat în „Monitorul Oastei” nr. 48 din 9 noiembrie 1896.

10. M. Mărgăritescu, *op. cit.*, p. 21.

11. Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, Editura Eminescu, București, 1991, p. 149.

12. Cristian Moșneanu, *Destin regal și întregirea României*, Editura Librex Publishing, București, 2024, p. 39.

13. În fondul de arhivă al Regimentului 4 Roșiori (care cuprinde documente create începând cu anul 1914) nu a fost identificat un act oficial prin care Principesei Maria să îi fi fost atribuită comanda onorifică a regimentului. În jurnalul său, Regele Carol I consemnează, la 15 octombrie 1896: „Ora 1, mare lunch, toți cei din pavilionul vânătoare, toți miniștrii cu soțiile. La masă, într-un scurt discurs, **am înscris-o pe Missy în lista Regimentului 4 Roșiorial lui Nando** (s.n.) și am băut în cinstea ei și în cinstea lui Alfred [fratele principesei Ma-

ria, aflat în vizită în România, împreună cu marele duce Boris, vărul principesei]”; (*Jurnalul Regelui Carol I*, vol III, Editura Polirom, Iași, p. 246). În memoriile sale, Maria plasează evenimentul acordării comenzii onorifice a regimentului în toamna anului 1897: „...când [principele Ferdinand] a fost avansat colonel i s-a dat comanda regimentului de cavalerie 4 Roșiori, la care Unchiul [Regele Carol I], într-o clipă de slăbiciune, **mă numise șef onorific** (s.n.). [...] Aceasta fuse o mare întâmplare în tânăra mea viață. [...] Numirea mea fu primită cu nespus entuziasm de către ofițeri și soldați”. (Regina Maria, *Povestea vieții mele*, vol II, Editura Adevărul S.A., București, 1935, p. 149).

14. Constantin I. Stan, *Regele Ferdinand I, „Întregitorul” (1914-1927)*, Editura Paideia, București, 2003, p. 30.

15. Se va întoarce în țară și își va continua cariera militară, ajungând general de grăniceri. Cunoscut și sub numele de Zizi Cantacuzino-Grănicerul, acesta va deveni după trecerea în rezervă președintele partidului „Totul pentru Țară”.

16. Regimentul 30 Gardă „Mihai Viteazul”. *Istorie, uniforme, simboluri*, Editura Militară, București, 2015, p. 35.

17. Eugen Teodoru, *Din scrinurile regilor*, Paul Edition, București, 2019, p. 227.

18. Alexandru Gârneață, *Adevărata istorie a unei monarhii. Familia Hohenzollern*, Editura Cartea Românească, București, 1949, p. 59.

19. De remarcat este faptul că, nici în conținutul Înaltului Decret Regal nr. 2480 din 11 noiembrie 1915, nici în raportul înaintat de Ion I.C. Brătianu, nu regăsim trimiteri la un document oficial prin care Regina Maria să fi fost numită anterior comandant onorific al Regimentului 4 Roșiori.

20. Lucian Boia, *op. cit.*, p. 112.

21. Deznodământul tragic al Șarjei de cavalerie de la Robănești, ca și cel al sângeroasei Șarje de la Prunaru, din 14 noiembrie 1916, a condus la concluzia că, în fața armamentului automat, aceste acțiuni aventuroase, care făcuseră gloria cavaleriștilor în trecut, nu mai corespundeau condițiilor războiului modern.

22. Vladimir Zincenco, *Războaiele! România și Rusia, aliați și inamici*, Editura Neverland, București, 2022, p. 128.

23. Lucian Boia, *op. cit.*, p. 396.

24. *Ibidem*, p. 398.

25. Generalul Ernest Ballif (1871-1940) a fost aghiotantul Regelui Ferdinand I și apoi al Reginei Maria (1916-1919). Ballif a făcut parte din Consiliul de Coroană, a fost administrator al Domeniilor Coroanei (1920-1940) și mareșal al Curții Regale (1936 -1937), deținând, până la moarte, funcția de președinte al Fundației „Regele Ferdinand I”.

26. Leon Ghika (1861-1929), proprietar și filantrop, fiul politicianului Leon Ghika-Dumbrăveni, fost ministru de externe.

27. Lucian Boia, *op. cit.*, p. 398.

28. *Ibidem*.

29. Bătălia de la Mărăști (11/24 iulie -19 iulie/1 august 1917) a fost o ofensivă a Armatei 2 române și a aripii stângi a Armatei 4 ruse împotriva flancului drept al Armatei 1 austro-ungară, fiind primul examen la care au fost supuse trupele române după noua reorganizare, dotare și instruire din prima jumătate a anului 1917.

30. Lucian Boia, *op. cit.*, pp. 345-348.

31. Lucian Boia, *op. cit.*, 1918, p. 422.

32. *Ibidem*.

33. La intrarea în curtea palatului Cotroceni, Maria se îndreaptă măcinată de durere către mormântul pruncului său, Mircea, de care i-a fost atât de dor și pe care l-a plâns tot timpul cât a stat în refugiu la Iași.

34. Diana Mandache (ed.), *Regina Maria a României. Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite*, Editura ALLFA, București, 2007, p. 143.

35. Regina suferea de ciroză hepato-splenică, formă hemoragică.

36. Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. V, Editura Machiavelli, București, 1994, p. 43.

37. Coord. Andrei Potlog și Aura Christi, *Regina Maria. Prin puterea destinului*, Editura Ideea Europeană, București, 2025, p. 150.

38. Ziarul *Timpul*, ediție specială, 22 iulie 1938.

39. Regina Maria a lăsat în scris ca la funeraliile sale să nu se folosească culoarea neagră, ci violet. ■

Pregătirea strategică a Armatei române pentru Războiul Întregirii Neamului

Marcăm în acest an împlinirea a 110 ani de la intrarea României în Primul Război Mondial – 14/27 august 1916 – care pentru români a însemnat Războiul Întregirii.

După primul deceniu al secolului XX, situația geopolitică în spațiul european s-a complicat. Pe măsură ce echilibrul strategic era tot mai instabil, marile puteri multietnice își ascundeau cu dificultate vulnerabilitățile, iar popoarele din cuprinsul lor doreau tot mai mult să trăiască într-un cadru national, care să le asigure identitatea și progresul social.

Românii din arealul lor de viață nu se puteau sustrage acestui curent; cei din provinciile istorice aflate încă sub stăpânirea unor imperii asupritoare doreau să trăiască alături de frații lor din Regat, așteptând cu nerăbdare o fereastră de oportunitate care se profila la orizont.

După cele două războaie balcanice (1912 și 1913) în care Imperiul otoman și-a dezvăluit neputința, Imperiul Austro-Ungar s-a considerat îndreptățit să-i preia rolul și să-și extindă influența în zonă. Această tendință a fost observată de liderii politici de la București și de planificatorii militari români mai ales la terminarea celui de-al doilea război balcanic când, prin Pacea de la București din vara anului 1913, oficialii austro-ungari constatau că România se profila ca o putere mijlocie în zonă.

Pe acest fond, Secția 3 Operații a primit dispoziția să intensifice

lucrările pregătitoare pentru elaborarea unor ipoteze de război în cazul unor agresiuni la frontierele nordice, nord-vestice și sudice ale Regatului.

Cum au procedat stat-majoriștii din laboratorul strategic al Armatei?

Ei au suprapus geometric peste teritoriul României un triunghi, marcând laturile acestuia cu literele A, B și C, corespunzătoare unor operațiuni militare la Sud (contra Bulgariei), la Nord și Nord-vest (contra Austro-Ungariei) și la Răsărit (contra Rusiei). Aceste litere au fost preluate și în denumirea Ipotezelor de operații (A, B și C). Variantele și dezvoltările lor ulterioare au fost notate cu indici 1, 2, 3 (sau I, II, III).

Nevoia unor soluții independente pentru promovarea și apărarea intereselor națiunii române în con-

textul accelerării parcursului către război era evidentă în cel mai înalt nivel. România semnase, în 1883, Tratatul Triplei Alianțe (Germania, Austro-Ungaria, Italia) dar era evident că interesele ei fundamentale nu se suprapuneau peste cele ale partenerilor. Chiar Regele Carol I a observat acest fapt, încă din decembrie 1913, într-o convorbire sinceră cu ambasadorul german la București, căruia îi spunea că în cazul unui conflict între Tripla Alianță și Tripla Înțelegere, românii nu vor lupta alături de austro-ungari.

Noua orientare politică s-a consolidat prin vizita la Constanța, din vara anului următor, a Țarului Nicolae al II-lea, urmată de discuții aplicative între ministrul rus de Externe, Serghei Sazonov, și premierul român I.I.C. Brătianu.

Planul de campanie român din 1916. Sursa: *România în anii Primului Război Mondial*, Editura Militară, București, 1987

Esența celor convenite s-a văzut în câteva zile, când România s-a declarat neutră față de conflictul declanșat între Austro-Ungarie și Serbia, deși era aliată a Austro-Ungariei.

Perioada de neutralitate (1914-1916) a însemnat pentru planificatorii militari români un amplu exercițiu de estimare a variantelor în care statul român putea fi victima unei agresiuni și de căutare a soluțiilor de contracarare a acestora. A fost perioada în care s-a impus regândirea ipotezelor și planurilor de operații abia schițate până atunci.

Primele eforturi, înainte de începerea războiului, au fost concentrate pentru a răspunde pericolului rusesc (oficial, Rusia era în Antantă, prin urmare ne era ostilă cât timp România era în tabăra opusă!) așa încât s-a elaborat varianta C3 care ținea cont de mobilizarea Armatei țariste.

Ipoteza B a fost și ea revăzută întrucât pericolul austro-ungar se extindea la sud, după ce Bulgaria a permis vaselor austro-ungare să acosteze în porturile dunărene bulgărești. În octombrie 1914, Turcia a intrat în război de partea Centralilor. Deși la distanță față de frontierele românești, la Marele Stat Major român s-au analizat implicațiile acestei decizii. Se avea în vedere faptul că, în acest fel, trupele bulgare destinate frontului dobrogean („Teritoriul nou”, cum este consemnat în documente) puteau fi sporite.¹ Așa s-a ajuns la reconsiderarea și completarea Ipotezei B în trei variante (Bv1, Bv2, Bv3), prin care erau prevăzute forțe pentru închiderea unor căi de pătrundere dinspre sud, mai ales în Dobrogea de Sud și, respective, spre Capitală (erau prevăzute constituirea Grupului de Vest, a Grupului Central și a Grupului de Est), concomitent cu

Generalul Ioan Rășcanu, fost șeful Secției Operații (1916) cu gradul de colonel

menținerea obiectivului principal de pătrundere a majorității efectivelor române în Transilvania și Banat.

În octombrie 1914 decidenții politici erau convinși că România nu putea fi implicată într-un război decât de partea, cu sprijinul sau în alianță cu Antanta. Acest ultim caz s-a împlinit abia în vara anului 1916. În evaluările lui, premierul I.I.C. Brătianu (care era și ministru de război) era consiliat de generalii Vasile Zottu, Dumitru Iliescu, Alexandru Iarca și Ioan Culcer.

„Problemul strategic” era unul complicat și riscant. În principiu, s-a acceptat ca Armata română să susțină un război pe două fronturi: ofensiv – în nord și nord-vest – și defensiv – în sud. Discuțiile s-au concretizat într-un Memorandum întocmit la Secția Operații a M.St.M. și semnat de generalul Alexandru Averescu. Deși atenția principală era concentrată spre nord și nord-vest, exista un interes justificat pentru protecția frontierei sudice, condiție obligatorie pentru un succes al ofensivei planificate pentru partea

opusă. Îngrijorarea era cu atât mai mare cu cât stat-majoriștii români și oamenii politici aveau informații că în Bulgaria se consolida dorința de revanșă după pierderile cauzate prin Pacea de la București.² În plus, armata sârbă, cu toată determinarea ei, ceda tot mai mult teren, invitând, practic, trupele bulgare să se alăture Centralilor. De altfel, din 15 octombrie 1915 Bulgaria a intrat în război de partea Puterilor Centrale. Mai mult, Armata țaristă se concentra pe frontul din Polonia și Galiția, neglijând cu totul frontul sudic. Acest fapt ducea la concluzia că eventualul nostru efort pe frontul de nord va fi dramatic afectat de forțele pe care eram obligați să le destinăm contra efectivelor bulgare, la sud.

Așa a apărut Ipoteza B2 (sau B II), potrivit căreia efectivele destinate frontului de sud trebuiau mobilizate și concentrate în dreapta Dunării, în capetele de pod Turtucaia, Silistra și Cernavodă, iar în nordul Dunării să se păstreze o Rezervă strategică pentru manevră.

Această variantă a fost din nou amendată în decembrie 1914 și ianuarie 1915, când s-a constatat că în Banat au fost aduse trupe suplimentare austro-ungare și germane, pentru a lichida revirimentul eroicei armate sârbe care reocupa terenul pierdut în august și septembrie. Grupul Vest (Oltenia) a fost suplimentat cu forțe și cu detașamente de „acoperământ” trimise din timp la frontierele din Mehedinți. (Ipoteza B III, Grupul Oltenia primea trei divizii).

Aceste dezbateri în interiorul și în afara M.St.M. au continuat, cu sau fără participarea premierului. Cert este că în decembrie 1914 Ipoteza B (participarea Armatei române la un război pe două fronturi opuse) a fost încheiată³. Scopul acestui război,

asa cum se menționa în ipoteza respectivă, era enunțat astfel: „... atingerea idealului nostru național, de întregire a neamului. Cucerirea teritoriilor locuite de români, ce se găsesc astăzi înglobate în monarhia austro-ungară. Contra Bulgariei se vor întreprinde acțiuni defensive (acest obiectiv s-a stabilit în martie 1915, într-o variantă a Ipotezei, Ipoteza B III) în eventualitatea că acest stat va căuta să ne atace în spate, în timp ce majoritatea forțelor noastre se vor găsi pe teatrul de operațiune de nord”. (Ipoteza B).⁴

Sfârșitul anului 1915 a însemnat pentru ofițerii de stat major din Secția 3 concentrarea pe dezvoltarea Ipotezei B și acoperirea cu efective, hrană și furnituri de război a fiecărei direcții și aliniament de luptă.

Din studiul documentelor de planificare întocmite și din memorialistică descoperim capacitatea și limitele în pregătirea unor ofițeri care nu aveau suficiente cunoștințe și experiență în domeniul strategiei. Observăm, la fel, strădania ofițerilor din Biroul 2 Informații, a atașajilor

militari, a ofițerilor din Secția Transporturi militare și Secția 4 Dotare ori a colegilor lor din Adjutantură. Practic, întregul M.St.M. a acționat pentru pregătirea cât mai rapidă a planurilor de operațiuni. Anumite sincope în cooperarea aliată din cadrul Antantei (precum decizia britanicilor de a retrace efective de pe frontul de la Salonic, foarte important pentru planurile românilor!) le creau dificultăți stat-majoriștilor români, îi mobilizau să regândească părți din planul lor, să găsească soluții.

Pe măsură ce se apropia momentul aderării la Pactul Antantei devenea tot mai clar ce dorea să obțină România din semnarea acestui instrument de politică externă: din punct de vedere politic, recunoașterea frontierelor istorice și geografice ale statului român întregit (evident, pe seama Austro-Ungariei, adică fără Basarabia!); din punct de vedere militar, acțiuni de sprijin pentru ofensiva românească în Transilvania și Banat, prin contracararea unei agresiuni pe frontul de

sud, prin declanșarea unei acțiuni impetuoase a aliaților pe frontul de la Salonic și aducerea în Dobrogea a unor efective rusești semnificative cu scopul anihilării armatei bulgare.

La 4/17 august 1916, în casa lui Vintilă Brătianu, s-au semnat în secret Convenția politică și Convenția militară dintre România și Antantă⁵.

Regele Ferdinand I și premierul I.I.C. Brătianu erau convinși că sosise momentul oportun pentru intrarea în acțiune a Armatei române: succesul (chiar dacă nu cel așteptat) ofensivei Brussilov, în nord, permitea dislocarea unui contingent important țarist pentru sprijinul românilor în Dobrogea, împotriva Bulgarilor; cele 4 divizii franceze și 6 divizii britanice erau staționate la Salonic, gata de atac pe teritoriul bulgar, având alături și 7 divizii sârbe dislocate în insula Corfu, prin care își asigurau flancul și spatele în cazul unei intervenții turcești.⁶

Deja, în iulie 1916, Secția Operații definitivase Planul de campanie bazat pe Proiectul de operațiune în vederea unui război contra Puterilor Centrale și a Bulgariei. La semnarea Tratatului de alianță cu Antanta s-au făcut mici ajustări și, pentru păstrarea secretului, Ipoteza B a fost redefinită Ipoteza Z.

În esență, Planul avea în vedere operații militare ale Armatei române pe două fronturi opuse, astfel: ofensivă strategică în Transilvania și defensivă strategică pe frontul de sud. Ofensiva trebuia să fie viguroasă și rapidă, să-și atingă obiectivul înainte ca Puterile Centrale să poată aduce pe acest front efective suplimentare importante.

Ofensiva urma să se desfășoare în trei etape, timp de 30 de zile de la începerea mobilizării și să atingă aliniamentul Ciucea-Caransebeș. Bătălia generală era prevăzută după acest moment.

Marele Cartier General instalat la Periş, 27 august 1916

Planul prevedea ca la mobilizare să se înființeze patru armate: Armata 1, Armata 2, Armata 3 și Armata de Nord (prin transformarea corpurilor de armată existente). Efectivele erau: 576.408 militari în unitățile combatante (din care 420.324 pe frontul din Transilvania: Armatele 1, 2 și de Nord); 145.430 militari pe frontul de sud (Armata 3) și 51.165 militari (Corpul 5 Armată și artileria grea) rezerva la dispoziția Marelui Cartier General. La Partea sedentară mai erau concentrați 257.193 de militari.⁷

Din rațiuni de păstrare a secretului, comandamentele de armată s-au format după mobilizare, ceea ce a însemnat o mare greșeală, pentru că primele operațiuni n-au fost conduse de statele lor majore.

După cum observăm, între momentul semnării Tratatului de alianță (4/17 august 1916) și intrarea în război (14/27 august 1916) există un interval de 10 zile. Acest decalaj a fost necesar pentru constituirea și dispunerea, în secret, în raioanele de dislocare a „detașamentelor de acoperământ” cât mai aproape de frontieră, așa cum rezultă din descrierea rolului lor în Ipoteza Z.

Se cunoaște calvarul prin care a trecut Armata română în campania anului 1916; mulți au pus nepuțințele Înalțului Comandament pe seama Planului de campanie, întocmit cu multe improvizații, deducții și inexactități, fiind apreciat ca “ne-realist”. Cel mai critic s-a arătat generalul Alexandru Averescu, care s-a exprimat chiar în timpul aplicării lui (Averescu își făcuse o idee precisă: Bulgaria trebuia scoasă din cauză înainte de declanșarea ofensivei din Transilvania).

Observații și nemulțumiri s-au înregistrat chiar la Marele Cartier General, după schimbarea echipei de la Operații prin aducerea la condu-

cerea Armatei a generalului Prezan (în locul generalului Dumitru Iliescu).

Rămân la părerea că nu doar Planul a fost pricina înfrângerilor catastrofale din 1916.

Altfel, stat-majoriștii implicați în elaborarea lor erau dintre ofițerii cei mai pregătiți. Mă refer aici numai la unul dintre ei, colonelul Ioan Rășcanu, un personaj fascinant, devenit ulterior ministru, puternic ancorat după război în viața cetății (a fost și primar al Bucureștiului). În comunism a împărțășit soarta multora dintre camarazii săi martori și actori în făurirea României Mari.

Ioan Rășcanu s-a născut la 1 octombrie 1878, la Cahul (Basarabia) și a murit la Sighet, în 1952.

A absolvit Școala militară de ofițeri, ca artilerist, a fost profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (din 1903), Școala Superioară de Război (din 1906) și șef al Secției Operații din Marele Stat Major (1916). În 1917 a fost atașat pe lângă Statul Major General al Armatei Franceze, apoi comandant al Brigăzii 15 Artilerie și comandant al Diviziei 1 Vânători, iar după război a fost secretar general al Ministerului de Război (1918-1919) și ministru de război în Guvernul Văitoianu, Alexandru Vaida Voevod și Alexandru Averescu. A fost și ministru pentru Basarabia și Bucovina și deputat în mai multe legislaturi.

În cariera politică a îndeplinit funcțiile: ministru pentru Basarabia și Bucovina (1927); comisar superior al guvernului în Basarabia și Bucovina (1931), ministru de stat (1931-1932), primarul orașului Vaslui (1938-1942), primarul municipiului București (octombrie 1942 - august 1944), prefectul județului Vaslui. A fost ales deputat în legislaturile 1920, 1926, 1928 și 1931 și senator în 1920 și 1930.

În anul 1950, la vârsta de 76 de ani, a fost arestat și condamnat la

doi ani de închisoare, dar a murit în detenție.

De numele lui se leagă inițiativele și deciziile de creare a Societății Mormintele Eroilor Căzuți în Război (cu denumirile ei succesive până la cea de astăzi: Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”) și, respectiv, de decretarea Zilei Eroilor ca sărbătoare națională, în aceeași zi cu prăznuirea Înălțării Domnului.

Prof. univ. dr. Alexandru OȘCA

1. Ahivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), Fond personal Constantin Diamandi, dosar nr. 105, ff. 17 - 31.

2. Alexandru Oșca, Dumitru Preda, Eftimie Ardeleanu, *Proiecte și planuri de operații ale Marelui Stat Major (până în 1916)*, Secția Asigurare Tehnico-Economică a Presei și Tipăriturilor Ministerului Apărării Naționale, București, 1992, p. 72.

3. Alexandru Oșca, Dumitru Preda, Eftimie Ardeleanu, *op. cit.*, pp. 33-34. Această gândire a apărut în contextul victoriilor Armatei sârbe, situație în care se estima că rușii vor fi interesați să colaboreze cu armata română pentru a le veni cât mai repede în ajutor sârbilor care încercau să recupereze Macedonia.

4. Ibidem.

5. Ion G. Duca, *Amintiri politice*, vol.1, Ion Dumitru Verlag, (editor), Munchen, 1981 p.257. I.G. Duca scria: „...nu au fost de față la iscălirea tratatelor decât cinci persoane: Brătianu, Poklevski, Diamandi, Vintilă Brătianu și cu mine. Poklevski a sosit cel din urmă, cu cele cinci originale destinate Rusiei, Franței, Angliei, Italiei și României. (...) Prin aceste acte declarăm război numai Austro-Ungariei (...) Când cetirile au fost terminate a venit rândul iscăririi”.

6. Idem, p. 282: Într-o confesiune către apropiatii săi, I.I.C. Brătianu afirma: „În viața națiunilor sunt afirmări de drepturi care se socotesc mai mult decât izbâzi trecătoare și sunt gesturi de abdicare, de dezertare morală, care compromit viitorul lor pentru veacuri de-a rândul. Într-o astfel de situație este astăzi românismul ... și dacă nu azi, atunci mâine vom culege roadele acestor jertfe și acestor afirmări de drepturi”.

7. *** *Marele Cartier General al Armatei Române. Documente 1916-1918*, Editura Machiaveli, București, 1996 p.50. ■

Solemnitatea inaugurării Monumentului eroilor de la Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu, Carte poștală interbelică

Monumentul Eroilor de la Mănăstirea Dealu

Amplasat în imediata apropiere a drumului în serpentină care duce la intrarea în curtea Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu, Monumentul Eroilor a fost ridicat în memoria cadrelor didactice, instructorilor și elevilor acestei prestigioase instituții de învățământ căzuți în luptele din Primul Război Mondial (1916-1919). Monumentul are incluse arhitectural plăcile cu numele eroilor și panoul central cu compoziția sculpturală care evocă o scenă de luptă.

Realizarea acestui ansamblu arhitectural a fost încredințată arhitectului Romano de Simon (1900-1981), care, în calitate de cadru didactic al acestui generator de elite din perioada interbelică, avusese prilejul de a-și cunoaște bine colegii profesori, instructorii militari și elevii mănăstireni. Arhitectul a beneficiat de supravegherea lui Eduard Săulescu, pictor

și profesor al Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu.

Demn de reținut este faptul că toate cheltuielile pentru realizarea monumentului au generat o adevărată campanie, soldată cu o reală competiție, în care diferite instituții, persoane publice și școli din Cetatea de Scaun a Țării Românești s-au implicat, prin diverse manifestări, la strângerea banilor necesari atât procurării pietrei de calcar, cât și turnării în bronz a basoreliefului.

Monumentul Eroilor a fost dezvelit cu mare fast duminică 7 iunie 1925, a numeroase personalități civile și militare, între care Ion Dumitriu, prefectul județului Dâmbovița; generalul Marcel Olteanu, primul comandant al liceului militar; generalul Rujinsky, inspector general tehnic al învățământului militar; colonelul Comănescu, comandantul garnizoanei Târgoviște,

precum și foști și actuali ofițeri și profesori ai liceului. De asemenea, au fost prezenți ofițeri din garnizoana Târgoviște, reprezentanți ai elitelor locale, elevi ai Școlii de Ofițeri de Cavalerie din Târgoviște și părinți ai elevilor proveniți din cadrul Mănăstirii Dealu.

În intervalul orar 8.00-9.00, profesorii și foștii elevi absolvenți ai liceului, aflați încă în viață, s-au reunit într-una dintre sălile de clasă ale instituției, unde a fost susținută o lecție demonstrativă. Profesorul Alaci, care ulterior a devenit cadru universitar la Universitatea din Cluj, a desfășurat împreună cu foștii săi elevi o lecție de matematică. Totodată, profesorul Ion Pavelescu, cadru didactic al liceului încă de la înființarea acestuia, a prezentat o dizertație având ca temă centrală conceptul de „caracter”.

La ora 9.30, în fața monumentului comemorativ a fost oficiat un parastas de către un sobor de preoți, după care au fost susținute alocuțiuni de mai multe personalități, între care colonelul P. Bucică, comandantul Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu, maiorul Cialik, reprezentant al liceului, preotul Cornel Cercel, căpitanul Ștefănescu, subvizorul școlar Bucurică, elevul Porumbaru din clasa a VI-a, locotenent-colonelul Teiușanu, invalid de război, căpitanul

de marină Marcu, șeful primei promoții de absolvenți ai liceului militar, avocatul Muătescu-Câmpulung, fost absolvent al instituției, generalul Marcel Olteanu, comandantul Corpului V Armată și primul comandant al Cuibului de Șoimi de la Dealu, generalul Rujinsky, delegat al Ministerului de Război.

Pe durata discursurilor, un avion pilotat de căpitanul aviator Grigore Zapan, absolvent al primei promoții a liceului, a survolat zona, lansând mai multe afișe cu un mesaj comemorativ dedicat eroilor căzuți pentru patrie: „Din zborul avionului, zăbindu-vă adunați, spre slăvirea memoriei celor morți pentru patrie, vă trimit tuturor, dragi salutări, strigând cu putere: *Trăiască Cuibul Șoimilor!*”. Ceremonia a continuat cu defilarea, în fața monumentului eroilor, a absolvenților primei promoții a Liceului Militar, alături de elevii actuali ai instituției și de cei ai Școlii de Cavalerie din Târgoviște.

În intervalul orar 11.30-13.00, în sala de gimnastică a liceului militar, s-a desfășurat un program artistic, care a inclus interpretări de muzică instrumentală clasică și națională, orchestra fiind sub bagheta lui Heinrich Krauss. Corurile au fost dirijate de profesorul Georgescu-Breazu, iar momentele solistice au fost

susținute de profesoara Irina Zotoviceanu la pian și de profesorul Ștefan Șerbănescu la violoncel.

În a doua parte a zilei, între orele 16.30-17.00, a avut loc o demonstrație sportivă organizată pe terenul de sport al liceului militar.

Demn de semnalat ar fi că, în timpul războiului pentru întregirea națională, au plecat la datorie ofițerii activi, instructori ai liceului, prin Ordinul Ministerului de Război nr. 14608, precum și o parte dintre profesorii acestuia, fiind mobilizați ca ofițeri de rezervă: Ion Grămadă, Constantin Romanescu, Nicolae Orghidan, Coriolan Maghețu, Marcel Botez, Eraclie Hagiescu, Bujor Ionescu, Gheorghe Lazăr, Marin Demetrescu, Ioan Florescu, Petre Grimm. Unii dintre aceștia au depus jertfa supremă pe câmpurile de bătaie, iar numele lor a fost încrustat pentru eternitate în placa de bronz a Monumentului:

- **Ion Coravu** (1896-1917), ofițer de infanterie, în Regimentul III Dâmbovița nr. 22, în garnizoana Târgoviște, în primele decade ale sec. XX, a activat ca profesor instructor, cu gradul de locotenent, adică comandant de pluton, echivalentul unei clase, la Liceul Militar. A participat cu Regimentul 22 Infanterie Dâmbovița la luptele de la Mărăști, căzând la datorie în fruntea companiilor 9 și 11, în timpul asaltului de pe Dealul Teiului: „În seara zilei de 27 iulie, aproape de miezul nopții, toate crestele erau în mâinile românilor. Două companii din Regimentul 22 Infanterie, rătăcite de o călăuză trădătoare, sunt vârate într-o râpă, în mijlocul unor puternice poziții dușmane bine întărite. Dar comandantul lor e căpitanul Coravu, cuceritorul satului Mărăști, se așează în fruntea celor două companii și pornește la asaltul Dealului Teiului, cu cel dintâi val de asalt, cu câte o grenadă în fiecare mână și cu buzunarele pline. Soldații celor două companii sunt decimați de focurile încrucișate ale dușmanului. Coravu cade ciuruit de gloanțe, lăsând nepieritoare amintirea unui adevărat erou, fericită îmbinare de înălțător idealism, de cultură solidă și de avânt disprețuitor de moarte”.

- Locotenentii **Nicu Cernăianu** și **Toma Nadoiu** s-au oferit să intre în acțiune, reușind să oprească înaintarea inamicului, apoi să reziste timp de două zile, până au sosit patru batalioane din Divizia 7. Deși au rămas numai cu 30 de ostași, în ziua de 26 octombrie 1917 au căzut la datorie, luptând cu îndârjire împotriva unui inamic superior numeric și mult mai bine dotat: „Grație acestor doi ofițeri, care au pierdut acolo toate efectivele, inamicul a fost oprit, dând timp

ajutoarelor să seosească și tot grație lor am scăpat de o învăluire sigură și deci de un dezastru iremediabil”;

- locotenent **Constantin Panait** - autorul cărții „Școala Nouă”, în care povestește începuturile liceului de la Dealu, a participat la luptele de la Turtucaia, în cadrul Regimentului 80 Infanterie, căzând la datorie în primele zile ale cumplitei înclăștări;

- **Traian Gheorghiu**, născut în comuna Braniștea, județul Dâmbovița, la 7 martie 1896, a urmat cursurile Liceului „Sf. Gheorghe”, și a fost elev al Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu între anii 1912-1915. De aici a plecat voluntar la Școala Militară de Ofițeri de Cavalerie, în toamna anului 1915, iar ulterior a fost avansat sublocotenent la 1 octombrie 1916, fiind repartizat la Regimentul 10 Roșiori. A luptat cu îndârjire în ziua de 6 august 1917, pentru cucerirea Dealului Coșna, deși rămâne la un moment dat cu foarte puțini soldați. A luat parte la Campania din Ungaria și în luptele de la Hoda, în aprilie 1919, a căzut eroinic la datorie, în momentul când secera pe inamic cu pușca mitralieră;

- sublocotenent **Flor Dan Petre**, după absolvirea clasei a VI-a în iunie 1916, în promoția lui Marcel Olteanu, a plecat ca cercetaș, aducând reale servicii trupelor noastre; la insistențele sale a fost primit în Școala de Ofițeri de Cavalerie din Botoșani, deși avea numai 18 ani; a ieșit ofițer la 1 iulie 1917, fiind repartizat la Regimentul 5 Roșiori. În ziua de 20 iulie 1917 a intrat în focul luptelor, la 6 august aflându-se cu plutonul pe dealurile de la nord de Grozești, unde, după un intens bombardament de artilerie, nemții au pornit la atac; deși au fost opriți la 150 m de focul escadronului IV, au reluat înaintarea, fapt care l-a determinat pe fostul șoim de la Dealu să ordone lupta la baionetă, strigând „înainte, după mine băieți!”. O mitralieră inamică l-a doborât numai după doi pași, după ce a ieșit din tranșee;

- sublocotenent **Alexandru (Rene) Băbeanu** a absolvit Liceul Militar de la Dealu cu prima promoție din iunie 1915, după care a intrat în Școala Militară de Cavalerie de la Târgoviște. După ce a absolvit cu gradul de sublocotenent, a fost repartizat în Regimentul 4 Roșiori, alături de care a luptat eroinic în șarja de la Robănești, unde mare parte din Escadronul I a fost secerat, iar Rene, deși rănit, a continuat lupta, fiind străpuns în cele din urmă de un glonț inamic direct în cap;

- sublocotenent **Ioan Frank**, din Lupeni-Dorohoi, absolvind clasa a VI-a la Dealu, a intrat în Școala de

Ofițeri de Artilerie, ieșind ofițer la 18 ani; a fost repartizat la Regimentul 24 Artilerie, cu care a participat la stăvilierea îndârjitelor atacuri pe frontul de la Mărășești; mutat la un regiment de artilerie călărească, a participat la luptele contra bolșevicilor în debandadă, în Basarabia, unde a murit de tifos exantematic, în ziua de 3 mai 1918, în localitatea Cimișlia.

- Profesorul **Ion Grămadă** s-a născut la 3 ianuarie 1886 în satul Zaharești, județul Suceava, fiul lui Costan și al Nițucăi Grămadă. A urmat liceul din Suceava cu mari greutate materiale, perioadă în care și-a făcut debutul literar, intrând imediat în Societatea Junimea, apoi a urmat cursurile universitare de istorie și geografie la Cernăuți, iar după o călătorie de documentare în Italia, susține doctoratul în litere la Viena, cu o teză despre participarea românilor la asediul Vienei. Intrând în societatea „România Jună”, s-a preocupat de istoricul acestei societăți studențești, pentru ca la începerea războiului mondial în 1914, să treacă în România, acționând pentru unirea tuturor românilor. În anii neutralității României (1914-1916), a predat limba germană la Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu, iar în momentul intrării României în război, în august 1916, a solicitat cu insistență să fie primit ca voluntar în rândurile combatanților. A fost comandant de pluton, fiind cunoscut pentru modul în care își îmbărbăta camarazii: „Nu vă temeți băieți, că

neamțul trage în urma noastră, dacă mergem înainte. Tot înainte!”.

Ion Grămadă a căzut la datorie în luptele de la Cireșoaia la 27 august/9 septembrie 1917, osemintele fiindu-i reînhumate cu onoruri militare în anul 1926 în orașul copilăriei Suceava, în Cimitirul Eroilor denumit sugestiv „Pacea”. Despre eroismul bucovineanului, marele istoric Nicolae Iorga scria în „Neamul Românesc”, la două zile după moartea eroului: „Ofițerul bucovinean Ion Grămadă care a murit luptând eroic era un om frumos și zdravăn, pe care natura-l împodobise cu o minte aleasă. Poate între toți tinerii din țărișoara lui nu era unul care să-l întreacă. Bun cunoscător al trecutului nației sale, el era și un scriitor de chemare, știind să dea viață prin farmecul formei bogatului material pe care-l aduna răbdător. Articolele lui, strânse, mi se pare, și într-o broșură despre închinarea Bucovinei către Austria și despre nunta Domniței Ruxandra a lui Vasile Lupu arată toate însușirile unui istoric de talent deosebit. Pentru doctoratul său la Viena pregătise o întinsă lucrare despre Românii la asediul din 1683 al acestei cetăți, care va rămâne neisprăvită și poate se va pierde. Vorbind frumos și cu căldură, era un profesor ascultat și iubit. Ce era în inima lui, ori la ce l-ar fi silit viața a dovedit prin moartea lui de viteaz”. ■

Prof. dr. Cornel MĂRCULESCU

Surse:

- Arhivele Militare Române, *fond Registrul istoric al Liceului Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu. De la înființarea sa și până în 1940*, dosar nr. 2572; *fond Registrul Istoric al Regimentului III Dâmbovița nr. 22 (15 august 1916-1 iulie 1918)*, nr. Inv. 3387;

- Constantin Panait, Școala Nouă, *Din Publicațiunile „Revistei Infanteriei”, Atelier de Arte Grafice „Universala” lăncu Ionescu, București, 1915;*

- Nicolae Iorga, *Ion Grămadă*, în „*Neamul Românesc*”, Anul XII, nr. 249, Iași, 11 septembrie 1917;

- *Universul*, Anul XLIII, nr. 117, duminică, 24 mai 1925;

- *Universul*, Anul XLIII, nr. 131, joi, 11 iunie 1925;

- Ioan Nicolin, *Istoricul Regimentului III Dâmbovița nr. 22*, București, *Atelierele Grafice-Socet S.A.*, 1930;

- Constantin Nițescu, *Mănăstirea Dealu și Liceul Militar Nicolae Filipescu*, Tipografia „Viitorul” Petre G. Popescu, Târgoviște, 1932;

- D. Marmeliuc, I. Andrieșescu, *Eroul de la Cireșoaia. Omagiu prietenesc și camaraderesc*, Colecția Revistei „Junimea Literară”, Cernăuți, 1936;

- Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*, Editura Cugetarea - Georgescu Delafras, București, 1940;

- Ion Costăchescu, Victor Brînduș, *Monumentul istorico-arhitectural de la Mănăstirea Dealu-Târgoviște și Liceul Militar Nicolae Filipescu*, manuscris, Târgoviște, 1981;

- Sorin Enescu, Nicolae Roboiu, Șoimii de la Mănăstirea Dealu. Amintiri despre Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu (1912-1948), (f.ed.), București, 1993;

- Alexandru Manafu-Târgoviște, *Simboluri ale devenirii românești. Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu*, (f.ed.), Târgoviște, 2012;

- Cornel Mărculescu, *Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu în vreme de război (1916-1918)*, în „Curier. Revistă de cultură și bibliologie”, Idealul unității naționale la Centenarul Marii Uniri, An XXIV, Nr. 1 (47), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2018;

- Cornel Mărculescu, *Monumentul Eroilor de la Mănăstirea Dealu*, în „Eroica. Revistă de cultură istorică și de cinstire a eroilor neamului”, Anul XXIV, Nr. 3-4 (75-76), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2021.

Evacuarea în Rusia a Rezervei de aur a României a fost invocată oficial, pentru prima dată, de către ministrul imperial rus Stanislav Poklevski în timpul negocierii Convenției Militare, semnată la București în 4/17 august 1916.

Salvarea a venit de la Ionel C. Brătianu, longevivul și abilul prim-ministru al României, care – conform memoriilor lui A. A. Mossolov, pe atunci șeful Casei Militare Imperiale de la Petrograd – „deși era în principiu de acord, socotea totuși această măsură ca fiind inoportună”.¹

În următoarele luni – mai ales după sosirea primelor trupe ruse pe teritoriul României și înregistrarea eșecurilor militare la vest de Carpați și în sudul Dobrogei – trimiterea aurului Băncii Naționale a României în Rusia a devenit o adevărată obsesie pentru unele cercuri politico-militare și financiare ruse.

În acest context, Piotr L. Bark, ministrul rus de finanțe, i-a trimis generalului Mihail V. Alexeev, șeful Statului Major General al Comandamentului Suprem rus (Stavka), o telegramă strict confidențială prin care îi semnală „oportunitatea adoptării măsurilor corespunzătoare în sensul protejării rezervei de aur a Băncii Naționale a României” și îi cerea să nu ezite să propună Guvernului României „serviciile noastre în ceea ce privește transportul aurului românesc în una din filialele Băncii de Stat (ruse – n.n.) unde acesta ar putea fi păstrat în viitor până la evenimente mai favorabile”.²

După declanșarea acestei „operațiuni statale neconvenționale” – făcută cu acceptul țarului (ministrul Bark nu putea să-i ceară celui mai important general aflat în subordinea nemijlocită a lui Nikolai al II-lea să se implice într-o acțiune de politică externă încălcând uzanțele diplomatice ale vremii) – au urmat patru săptămâni de presiuni asupra mai multor politicieni români, în urma cărora ambasadorul Poklevski a telegrafiat Cancelariei Diplomatice de la Petrograd că „Guvernul României ar dori acum să transfere la Moscova fondul său de aur (Tezaurul bancar – n.n.) și câteva documente și hârtii”.³ Ulterior s-a dovedit că Emil Costinescu, ministrul român de finanțe, cel invocată în telegramă că ar fi solicitat această evacuare, nu a fost mandatat să comunice ambasadorului rus o astfel de solicitare din partea executivului de la Iași, ceea ce poate explica înlocuirea acestuia la remanierea guvernului Brătianu din 11 decembrie 1916. În lipsa unor documente explicite românești, nu este exclusă apelarea la un bluf diplomatic rusesc, me-

nit să tempereze sau să amâne presiunea exercitată prin generalii ruși prezenți pe frontul din Moldova. Cert este că țarul a aprobat imediat operațiunea trimiterii aurului BNR la Moscova⁴, iar *Stavka* și structurile militare ruse de pe frontul românesc au trecut la pregătirea evacuării pe care și-au asumat-o logistic și organizatoric⁵. Mai mult, ambasadorul Poklevski, considerat prea puțin activ în inițierea și derularea acestei evacuări, a fost înlocuit cu generalul Aleksandr A. Mossolov, un vechi și fidel membru al Curții Militare țariste, căruia Nicolae al II-lea i-a cerut, înainte de plecarea spre România, să rezolve două priorități: „În primul rând, trebuiau luate măsuri pentru o mai bună organizare a transporturilor feroviare. În al doilea rând, trebuiau luate măsuri pentru transferarea aurului românesc în Rusia”⁶.

Cu toate acestea, guvernul român – în frunte cu premierul Brătianu – tergiversau, ceea ce l-a făcut pe generalul V. I. Gurko, vremelnic șef al *Stavka*, să-i trimită ambasadorului rus la Iași o lungă telegramă cifrată, datată 5 decembrie 1916, în care autoritățile românești de la Iași erau suspectate că „se eschivează” să mute tezaurul bancar în Rusia, nerespectând „necesitatea ca fondul de aur al Româ-

niei să ne fie predat nouă pentru păstrare”, drept pentru care șeful suprem al trupelor ruse definea „schimbarea în această privință a intențiilor Guvernului României” ca fiind „indezirabilă și inacceptabilă”⁷.

Apăsător de situația atipică în care se găsea – între presiunea curții imperiale și a comandamentului armatei ruse, pe de-o parte, și opoziția sau tergiversarea românilor, pe de altă parte – generalul Mossolov avea convingerea că „dat fiind dezastrul în care se afla România”, se impunea „fără întârziere, transferarea aurului românesc în Rusia, căci, într-un moment sau altul, convenția militară ar fi putut să fie anulată”.

În prima săptămână de la sosirea la Iași, noul ambasador rus s-a dus zilnic la Brătianu „pentru a discuta cu el această problemă” (a evacuării aurului BNR – n.n.) și a constatat că „Fără a se opune propunerii mele, el considera totuși transferarea aurului intempestivă și cerea să se mai aștepte, să nu se dea dovadă de prea multă grabă. I-am explicat atunci că soluționarea acestei probleme nu mai poate suferi amânare căci la Cartierul Imperial începea să se acrediteze ideea că se comisese o mare eroare atunci când se luase hotărârea ca linia frontului nostru să se prelungească și în România. Aceia care deplângeau

Regina Maria și Tezaurul României de la Moscova

acum intervenția ghinionistă în război a României se teameau de noi complicații care ar putea să apară. Penuria de trenuri putea să întârzie sosirea trupelor rusești pe frontul din România. Expedierea aurului românesc în Rusia era menită să strângă și mai mult legăturile de alianță dintre cele două țări ale noastre și sosirea întăriturilor rusești va fi astfel mult ușurată”.

Maestru al eschivărilor, Brătianu l-a trimis la Emil Costinescu, ministrul finanțelor, pe care, notează mai departe Mossolov, „am reușit să-l conving de utilitatea și necesitatea acestei măsuri, insistând asupra securității depline pe care o oferea Rusia, chiar și în cazul când s-ar produce anumite tulburări de ordin politic. După întrevederile pe care le-am avut cu Brătianu și apoi cu Constantinescu (corect: Costinescu – n.n.) s-a luat hotărârea ca transferarea aurului românesc în Rusia să se facă imediat”.

După ce „s-au scurs două sau trei zile” în care nu s-a întâmplat nimic, Mossolov a făcut o ultimă încercare: s-a dus din nou „la Regina Maria, care m-a trimis la prințul Știrbei”.

Pentru a înțelege maniera neconvențională în care se adoptau, în urmă cu un secol, marile decizii de ordin politic, militar, diplomatic și numai la vârful statului român, sunt nevoit să citez din nou pe generalul Mossolov, un martor relativ neutru, dar avizat al epocii: „Dacă aceste probleme („de stat”, altele decât cele care țineau de rolul reginei în cadrul Crucii Roșii – n.n.) se impuneau a fi cunoscute și de Rege, trebuie să arătăm că nu acestuia se adresa Regina, ci prințului Știrbei, care se bucura de deplina sa încredere, precum și de încrederea Regelui, și el (Știrbei – n.n.) era acela care i le transmitea Suveranului (...) Or, tot ce privea Curtea Regală, și Dinastia, se afla în mâinile ferme și abile ale prințului Știrbei”⁸

Deși insuficient detaliată memorialistic sau documentată arhivistic, această nouă intervenție atipică și nediplomatică pentru pribegirea în Rusia a aurului României a avut rezultatul scontat.

Regina Maria, verișoară și admiratoare a țarului Nicolae al II-lea, a găsit calea prin care cei mai puternici doi bărbați de stat (primul-ministru Brătianu și cumnatul său Barbu Știrbei, supranumit și «prințul înrobît al suveranei» sau „adevăratul suveran al României”) să obțină aprobarea tacită a Regelui astfel încât pe 12 decembrie 1916 a început încărcarea Tezaurului BNR în garnitura specială rusă (formată din 7 vagoane cu valori bancare și 7 vagoane pentru însoțitorii militari și civili ai transportului).

Cum evacuarea iminentă a aurului BNR în Rusia – devoalată public de încărcarea acestuia în trenul special garat în stația Socola – nu era privită cu prea multă înțelegere de către politicieni, bancheri, presă și arma-

tă, respectiv de către diplomații străini acreditați la Iași, s-au orchestrat două acțiuni simultane pe care le putem defini drept operațiuni de PR: la Petrograd s-a constituit o Comisie interdepartamentală (condusă de senatorul Zasiadko) pentru pregătirea evacuării Casei Regale, Parlamentului, Guvernului, Armatei și unei părți din populația și întreprinderile industriale ale României, iar Regina Maria și-a depus – în ultimul vagon al garniturii de tren, alături de lăzile BNR – două casete cu bijuterii personale, care aveau să ia drumul Moscovei pe 14 decembrie 1916.

Includerea bijuteriilor regale în Tezaurul României trimis în Rusia pare premeditată și demonstrativă întrucât, începând din decembrie 1916, anturajul reginei și funcționarii Casei Regale lucrau aproape zilnic la împachetarea bagajelor care urmau să fie încărcate într-o garnitură feroviară și o coloană auto cu care s-ar fi făcut, la nevoie, evacuarea urgentă a familiei regale în Rusia.

După o inventariere minuțioasă făcută, de experți bancari ai celor două părți, în „depozitul românesc” din Kremlin – predătorii și primitorii au semnat Protocolul, încheiat la 16 februarie 1917, în care s-a consemnat că, în urma verificărilor efectuate, în Palatul Armelor au fost depuse „1738 de lăzi conținând valori ce constituie proprietatea particulară a Băncii Naționale a României în sumă de 314.580.456 lei aur și 84 bani și alte două lăzi cu valoare de 7.000.000 lei aur, adică în total 1740 de lăzi sigilate cu sigiliile Băncii Naționale a României, în sumă totală de 321.580.456 lei aur și 84 de bani”.

Dacă unele informații prezentate până aici erau cunoscute istoriografiei românești⁹, se pune întrebarea: Ce s-a întâmplat mai departe cu aurul BNR și bijuteriile Reginei Maria evacuate în Rusia și depozitate în Kremlin?

Timp de un secol – și îndeosebi după întâlnirea la nivel înalt de la Moscova din septembrie 1965 – oficialii și istoricii sovietici au pus în circulație o duzină de neadevăruri prin care s-a încercat să se ascundă faptul că guvernul bolșevic, care a confiscat Tezaurul României în ianuarie 1918, l-a avut sub control integral și neîncetat până la începutul lui 1925.

Întrucât am reușit, cu ajutorul a zeci de documente descoperite în arhivele moscovite, să devoalez aceste mituri sovietice și, apoi, ruse,¹⁰ amintesc faptul că – și în ceea ce privește soarta bijuteriilor reginei Maria – s-a susținut că acestea ar fi fost preluate la începutul lui 1918 de Constantin Diamandi, ambasadorul român la Petrograd, sau „ar fi fost salvate” de colonelul Boyle, care le-ar fi adus în decembrie 1917 la Iași.

Aceste susțineri false sunt contrazise de faptul că reprezentantul României la Petrograd a fost arestat pe 31 decembrie 1917, din ordinul lui Lenin, iar pe 2/15 ianua-

rie 1918 – după eliberarea din bastionul Trubețki – a fost obligat să părăsească Rusia, în 24 de ore, împreună cu întregul personal al Legației.

Cât despre povestea autobiografică a căpitanului George Alexander Hill¹¹, cel care l-a secondat în aventura din Rusia pe colonelul canadian Joseph Boyle, cea mai corectă caracterizare ar trebui să fie includerea ei între scriiturile tipice unui fals istoric, construit pe neadevăruri flagrante, distorsiuni evenimentiale și fantezii publicistice.

Cei doi au ajuns în Petrograd la începutul celei de-a doua decade a lui decembrie 1917, de unde s-au deplasat la Moscova (oraș în care au rămas două zile), apoi – prin Odessa și după alte 9 zile de călătorie – au ajuns la Iași.

E surprinzător că fostul spion-povestitor invocă evenimente („arestarea” Tezaurului BNR și bijuteriilor regale) care aveau să se întâmple peste exact o lună (la 13 ianuarie 1918) și nu constată că era imposibil să „recupereze”, în decembrie 1917, **valori românești care au fost confiscate ulterior** (subl. I. S.) de către bolșevici.

Apoi, dacă bijuteriile aduse de Boyle de la Moscova i-ar fi fost returnate suveranei României după ajungerea Regelui Klondike la Iași (în ajunul „Crăciunului românesc”, 25 decembrie 1917/ 6 ianuarie 1918), regina Maria nu ar fi notat – joi, 18/31 ianuarie 1918, în *Povestea vieții mele*, vol. III, pag. 314-315 – că „Azi am primit vestea că bolșevicii ne-au declarat război și au pus mâna pe tezaurul nostru și pe toate bijuteriile mele, care sunt la Moscova. Ministrul nostru Diamandi a fost gonit din Petrograd, nu știm încă unde.”

Așa cum o dovedesc arhivele ruse, „Prima deschidere a acestor depozite (în care era păstrat aurul BNR – n.n.) a fost făcută, în februarie 1919, de către directorul Băncii Poporului, tov. comisar Ia.S. Ganețki, care a ridicat valorile (briliantele) familiei regale și o parte din bancnote”¹².

Cu certitudine, pe deplin documentat științific, timp de doi ani – între februarie 1917 și februarie 1919 – toate valorile bancare și regale ale României au rămas în depozitul inițial din Palatul Armelor situat în Kremlinul Moscovei. Până în 1923, când Kominternul a început să fie finanțat din Bugetul centralizat al URSS, partidelor comuniste din peste zeci de țări ale lumii li s-a pus la dispoziție – de către Biroul Politic al CC al PC Rus (bolșevic) – bijuterii în valoare de zeci de milioane de ruble-aur din „dulapul lui Ilici” și Gohran (Depozitul de Stat pentru obiecte de valoare), unde erau concentrate bijuteriile și celelalte podoabe sau artefacte confecționate din metale nobile și pietre prețioase, care au fost confiscate de la reprezentanții fostului regim țarist și ai „claselor exploatatoare” din întreaga Rusie.

Deși nu am reușit să găesc în arhivele ruse niciun

document din care să rezulte explicit ce soartă au avut bijuteriile regale ridicate din depozitul românesc de la Kremlin, în februarie 1919, de către comisarul Ganețki, nu este exclus ca acestea să fi fost transportate – de curieri diplomatici sovietici – într-o capitală europeană cu scopul de a fi folosite (așa cum se proceda frecvent în epocă) pentru mituirea delegațiilor cu care trimișii lui Lenin peste hotare urmau să poarte tratative bilaterale de la Copenhaga, Varșovia sau Viena, pentru obținerea dezideratului declarat *Basarabia contra Tezaur*.

În recenta sa lucrare „Soarta tezaurului românesc în Rusia, 1916-2020”¹³ (varianta în română, adăugită și actualizată, a monografiei publicate la Sankt Petersburg în 2021), Tatiana Pokivailova infirmă vechile mituri ruso-sovietice privind preluarea bijuteriilor regale de către ambadorul român Diamandi ori echipa formată din colonelul Boyle și căpitanul Hill și precizează că nu se confirmă nici versiunea că acestea „ar fi fost trimise la Budapesta pentru susținerea financiară a Republicii Sovietice Ungare, al cărei conducător de facto a fost Béla Kun”.

Pe lângă aceasta, reputata specialistă rusă în chestiunea Tezaurului României evacuat la Moscova afirmă tranșant că – la un an după confiscarea de către bolșevici a aurului României (ianuarie 1918) – „...bijuteriile reginei Maria se aflau într-unul din depozitele din Kremlin, de sub Sala Armelor” și susține acest adevăr (ascuns istoriografiei timp de un secol) făcând trimiteri bibliografice la documentele moscovite pe care le-am publicat la paginile 337-339 din lucrarea „Destinul Tezaurului României. Argumente din arhivele ruse”. ■

Colonel dr. Ilie SCHIPOR

1. Ilie Schipor, *Destinul Tezaurului României, Argumente din arhivele ruse*, București, 2021, p. 65.
2. Documentul nr. 1 din *Destinul Tezaurului României...*, p. 131
3. Ilie Schipor, *Destinul tezaurului României...*, p. 145
4. Ibidem, p. 145
5. Doc. nr. 11-15 din *Destinul Tezaurului României...*, pp. 146-150
6. Ilie Schipor, *Destinul tezaurului...*, p. 65
7. Doc. Nr. 17 din *Destinul Tezaurului României...*, p. 154
8. Ilie Schipor, *Destinul tezaurului...*, p. 53-54.
9. Excepție făcând documentele descoperite în arhivele ruse și prezentate pentru prima dată în lucrarea „*Destinul tezaurului României. Argumente din arhivele ruse*”, București, 2021.
10. Ilie Schipor, *Destinul Tezaurului României...*, p. 105-114
11. George Alexander Hill, *Ma vie d'espion*, Payot, Paris, 1933
12. Citat din Raportul întocmit pe 13 decembrie 1924, la solicitarea lui Almazov, adjunctul comisarului poporului pentru Inspectia Muncitorească-Țărănească, de către Serghei Aleksandrovici Biakiin, înalt funcționar, din 1913, în Banca de Stat a Rusiei, Doc. nr. 121 din *Destinul...*
13. Tatiana Pokivailova, *Soarta tezaurului românesc în Rusia, 1916-2020. Eșeu monografic*, traducere din limba rusă, București, 2022, pag. 178.

*Regele Ferdinand și Regina Maria
la Bechescsaba întâmpinați cu pâine și sare
- 24 mai 1919*

Mărturii din campania anului 1919 în Ungaria

Drumurile vieții ne-au condus, în ultimul an, în capitala Ungariei. Știind de existența Muzeului Comerțului și Ospitalității Maghiare, nu am pierdut ocazia de a-l vizita. Mai ales că, de ceva timp, beneficiază de un sediu nou, mai puțin central, dar cu un spațiu generos. Pe lângă expozițiile de bază și temporare, muzeul susține câteva expoziții, mai restrânse, la două hoteluri (inclusiv Corinthia, brand prezent și la București, vizavi de Cercul Militar Național) și două restaurante din Budapesta, precum și la două-trei școli superioare de comerț. Potrivit gazdelor, este singurul muzeu cu acest profil din lume. Sigur că nu întotdeauna astfel de afirmații au acoperire pe de-a-ntregul. În anul 2024 am

ajuns la Calella, în Spania, la Muzeul Turismului, de asemenea cu pretenția că ar fi singurul din lume... Cert este că, deocamdată, în România nu există o instituție comparabilă. La ieșirea de la muzeul din Budapesta, dintre volumele disponibile, am ales o monografie ilustrată dedicată hotelului Gellért, la împlinirea a 100 de ani de la deschiderea acestuia.

Gellért a fost construit în anii 1912-1918, la piciorul dealului cu același nume – pe vârful căruia se află Catedrala și Statuia Libertății (momentan, întregul perimetru este închis pentru reabilitare) – pe malul dinspre Buda al Dunării, în dreptul Podului Libertății. Este unul dintre cele mai reprezentative exemple de stil Secession/Art

Nouveau din Ungaria, cuprinzând și o bază balneară cu apă termală. În ultimele decenii, hotelul a fost inclus în lanțul Danubius (prezent și la Sovata). Acum, hotelul este închis pentru renovare, urmând ca, după redeschidere – potrivit presei – să fie rebranduit în cadrul lanțului hotelier Mandarin Oriental.

Unul dintre cei trei arhitecți ai hotelului Gellért este Artúr Sebestyén (1868-1943). Principala sa contribuție a fost fațada și piscina cu valuri (1927). Atunci, era prima piscină cu valuri artificiale din lume. După trei ani, arhitectul maghiar a replicat-o la hotelul Lido, din București. Altfel, hotelul Lido în sine este opera arhitectului Ernest Doneaud – născut la București, într-o familie de francezi, cu contribuții importante, inclusiv în calitate de colaborator la proiectarea Palatului Cercului Militar Național, din București. Dacă piscina de la Budapesta a trecut proba timpului și a schimbării regimurilor, surata sa de la București, după 1989, a fost abandonată.

Cercetând monografia hotelului Gellért, surpriza a fost să întâlnim referiri la ocuparea Budapestei de către Armata Română, când hotelul a fost rechiziționat pentru Comandamentul trupelor din Transilvania. În contextul prăbușirii monarhiei austro-ungare, în primăvara anului 1919 puterea de la Budapesta a fost preluată de Kun Béla – născut în nord-vestul Transilvaniei, într-o familie de evrei, înrolat voluntar și căzut prizonier la ruși, convertit la bolșevism – care a proclamat Republica Sovietică a Sfaturilor. Față de acțiunile revanșarde ale efemerei republici maghiare și din necesitatea consolidării câștigurilor teritoriale hotărâte la 1 decembrie, Armata Română declanșează campania din anul 1919. Din aprilie, comandant suprem al tuturor trupelor din Transilvania a fost generalul Gheorghe Mărdărescu.

În a treia decadă a lunii mai 1919, transmitând un semnal clar de susținere a intereselor țării, regele Ferdinand și regina Maria au făcut un prim turneu în Transilvania, cu trenul, oprindu-se, între alte orașe, la Oradea, la Békéscsaba (aproape de aliniamentul frontului) și la Alba Iulia. În amintirea acelei vizite, în Piața Unirii din Oradea a fost dezvelită, în 1924, o statuie ecvestră a regelui Ferdinand, suveranul întregitor, care a fost ulterior desființată.

În 1994, pe acest loc a fost dezvelită statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul. În mai 2019, la 100 de ani de la vizita suveranilor, o altă statuie ecvestră a regelui Ferdinand, asemănătoare cu cea din 1924, a fost prezentată publicului pe vechiul amplasament din Piața Unirii. Statuia lui Mihai Viteazul a fost retrasă din Piața Unirii și amplasată pe o esplanadă, în fața noii catedrale episcopale ortodoxe, în piața care, acum, poartă numele domnito-

rului. Din 2012, de peste apa Crișului Repede, din fața teatrului care îi poartă numele, veghează, din bronzul rece, regina Maria. Nu multe orașe din România au trei statui ecvestre. A treia statuie ecvestră este a regelui Ladislau I al Ungariei/Ladislau cel Sfânt (1077-1095). Ea a fost dezvelită, în 2023, în incinta cetății, regele maghiar fiind înhumat în catedrala construită chiar de el în cetatea de la Oradea. De altfel, el este considerat a fi întemeietorul orașului.

În 1919, Armata Română forțează Tisa, iar în 4 august intră în Budapesta. La operațiuni, deloc simple, au participat aproape 100 000 de militari români, dintre care circa 3 000 și-au pierdut viața. Kun a fugit în Austria și, de aici, în Uniunea Sovietică. În hotelul Gellért s-a instalat comandamentul trupelor române. Până în noiembrie, românii au luat măsuri pentru hrănirea populației înfometate și normalizarea, pe cât se putea, a vieții sociale. Pericolul bolșevismului a fost înlăturat.

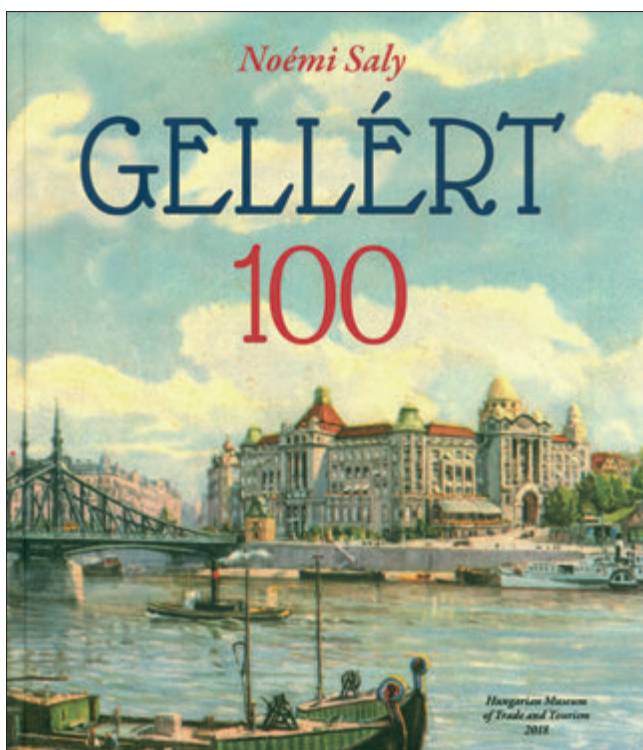
Din perioada celor aproape 100 de zile de ocupare a Budapestei datează cele două fotografii reproduse alăturat, din monografia hotelului Gellért, ele provenind din colecția Institutului și Muzeului de Istorie Militară.

Generalii Gheorghe Mărdărescu (stg.) și Ștefan Panaitescu, la biroul din hotelul Gellért.

Ofițeri români și francezi la restaurantul hotelului Gellért.
Al treilea din stânga, generalul Gheorghe Mărdărescu,
comandantul suprem al trupelor din Transilvania.

Coperta
monografiei
ilustrate
dedicată
hotelului
Gellért, la
împlinirea
a 100 de
ani de la
deschiderea
acestuia.

Cei doi generali sunt Gheorghe Mărdărescu (în stânga) și Ștefan Panaitescu – șeful Statului Major – aflându-se la biroul de la hotel, probabil studiind harta operațiunilor. Biroul generalului Mărdărescu era în fosta sală de muzică. Cealaltă fotografie surprinde un banchet, de la restaurantul hotelului, pentru ofițeri români și francezi; în centru, credem că îl recunoaștem pe generalul Mărdărescu.

Odată misiunea îndeplinită, la solicitarea expresă a Conferinței de pace de la Paris, trupele române încep evacuarea. Deși, în condițiile războiului, ocuparea hotelului s-a făcut fără plată, militarii români au recompensat personalul cu generozitate, așa cum reiese din scrisoarea de rămas-bun a directorilor hotelului (traducere din versiunea în limba engleză a monografiei):

Către generalul Panaitescu, colonelul Ganea și maiorul Stroc. Înaltul Comandament Militar

Domnilor! Conducerea hotelului Gellért dorește să își exprime mulțumirile pentru generozitatea cu care ați răsplătit eforturile personalului

hotelului și ne-ați onorat cu prezența dumneavoastră. Cu profund respect, vă rugăm, pe lângă mulțumirile noastre, să acceptați sincera noastră apreciere pentru generozitatea cu adevărat superbă cu care ați oferit personalului hotelului Gellért atât donații bănești, cât și alimente. Într-un moment în care atât de mulți suferă din cauza prețurilor ridicate și a lipsei alimentelor necesare pentru a supraviețui, suntem copleșiți de donațiile dumneavoastră generoase și gratuite. Credeți-ne că nu vom uita niciodată această generozitate, care este demnă de națiunea română.

Vă rugăm să primiți cele mai sincere mulțumiri și cele mai sincere salutări.

Béla Kürthy, Géza Bánlaky

Față de o scrisoare atât de elogioasă, autoarea monografiei, Noémi Saly – la momentul apariției cărții, în 2018, încă angajată a Muzeului Comerțului și Ospitalității [Turismului] – opina că, printre rânduri, se întrezărește o notă de ironie. Noi mai degrabă credem că formulările reverențioase erau în spiritul epocii și că militarii români chiar s-au purtat onorabil, altfel spus, ne permitem să nu fim de acord cu autoarea.

Imediat, în noiembrie 1919, în vidul de putere creat, apartamentele de la hotelul Gellért au fost ocupate de Horthy Miklós, în calitate de prezumtiv comandant

suprem al Armatei Naționale Maghiare. În 1920, el a devenit regent, instaurând în Ungaria, până în 1944, un regim autoritarist de dreapta.

În perioada interbelică, înțelegerea generală părea să fie că Marele Război, participarea României la Primul Război Mondial, nu s-a încheiat decât odată cu campania anului 1919. Chiar și numeroasele monumente ale eroilor edificate în acei ani au înscrisă pe soclu perioada 1916-1919. În 1922, generalul Gh. D. Mărdărescu, comandantul suprem al trupelor din Transilvania, a publicat o carte, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920)*. În 2009, Editura Militară a reeditat-o facsimilat.

În anii 1922-1926, generalul Mărdărescu a fost ministru de război, în cabinetul premierului Ion I.C. Brătianu. A murit la 5 septembrie 1938, la vârsta de 72 de ani, de plămâni, de pleurezie, la băi, în Germania, la Bad Nauheim. Nicolae Iorga menționează, în jurnalul său, că, în agonie fiind, generalul continua să dea ordine... O săptămână mai târziu, vagonul mortuar ajungea la București, la gară având loc o ceremonie. Și tot Iorga precizează: „Germanii au trecut vagonul ca o marfă oarecare; ungurii au fost perfect cavaleri”. Onor la general! ■

Prof. univ. dr. Nicolae LUPU

EROUL DIN FAMILIA MEA

Bunicul meu, omul din trei veacuri

Bunicul meu Vasilică Ion (2.IV.1890 - 25.XI.1992), omul din trei veacuri. Născut în secolul al XIX-lea, a trăit tot secolul al XX-lea și a pășit simbolic, prin memoria lăsată, în secolul al XXI-lea. Altfel spus, a supraviețuit monarhiei, ambelor războaie mondiale, dictaturii carliste, perioadei antonesciene, celor 45 de ani de comunism și a prins speranțele democrației de după decembrie 1989. Doar speranțele...

A murit la vârsta de 102 ani. A făcut parte din generația care a fost sacrificată pe fronturile europene. La vârsta de 22 de ani a luptat în războaiele balcanice. Durostorum și Turtucaia au rămas înscrise pe lespedea inimii sale pentru veșnicie, fiind mândru că și lui i-a fost dat să participe la reîntregirea Țării.

Țin minte că, la fiecare început de an școlar, împrumuta Manualele de istorie, să vadă cum sunt prezentate evenimentele la care a participat. În anii '60 a plătit biletul de tren și a mers cu noi, nepoții, la Mărășești. Ar fi vrut să ne ducă și la Turtucaia, unde mulți tineri combatanți români și-au dat ultima suflare.

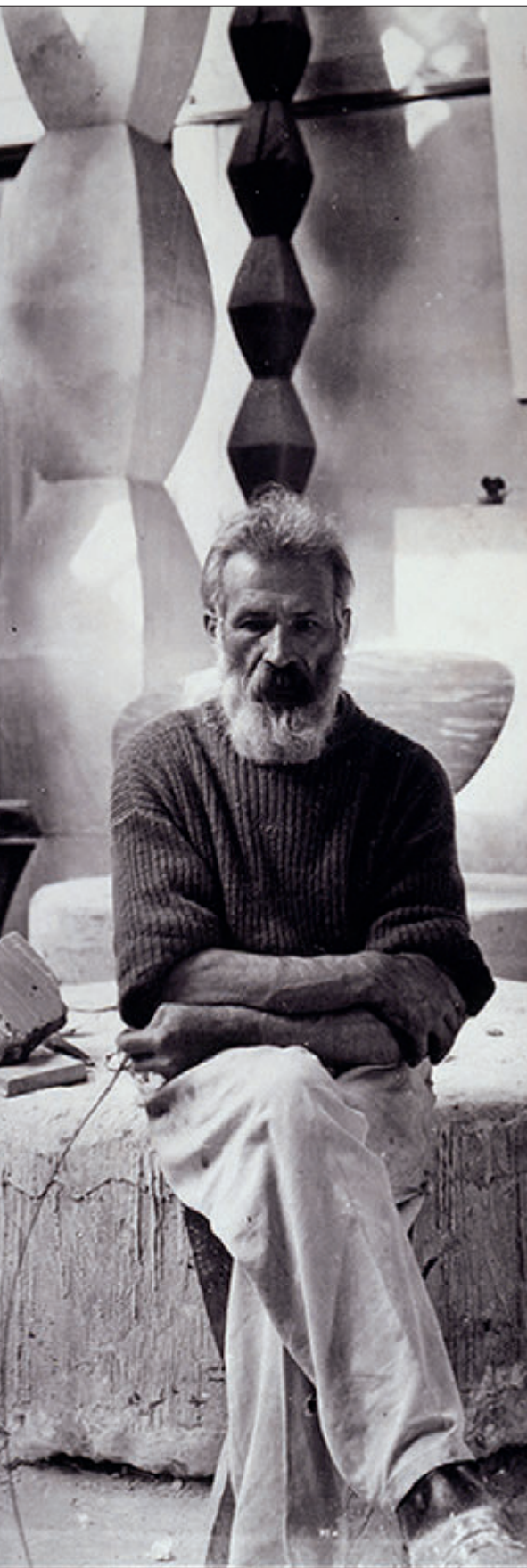
După decembrie 1989 a făcut demersuri pentru a obține transport redus pe mijloacele de transport. Își pomenea camarazii ori de câte ori își amintea acele clipe de viață.

Așa erau oamenii de acum un veac și ceva: bărbați virtuoși, curajoși, credincioși unor cauze, cu inițiative, despărțind clar adevărul de minciună, nedând cinstea pe rușine cu orișice preț.

La multi ani celor din vremelnicie!

Recunoștință, odihnă ușoară și veșnică pomenire celor din veșnicie din veac în veac! ■

Prof. Antonina ȘCHIOPU

Brâncuși se trage dintr-un popor care a dăinuit în istorie împrejurul munților sacri, lângă Kogaioanele presărate, ici-colo, pe centrii nervoși ai pământului.

Un neam care a avut norocul să se nască din mijlocul lui un mare învățat, un mare înțelept, care, asemenea lui Buda, asemenea lui Isus, prin cunoaștere și viață exemplară s-au urcat la cer și au devenit zei.

Acest popor izvorât din marele anonim al istoriei, într-o perioadă când omul primordial nu era interesat să-și consemneze istoria, a trăit până în vremurile moderne dominat de două valori fundamentale – credința și dragostea de pământ.

Privind în sus, când urca spre templele de închinare, de adorare și de învățare, vedea câmpiile uranice, iar zeii lui care călăreau eternitatea

Nu Anul Brâncuși, ci Veșnicia Brâncuși!

îl protejau. Fie că el zeul luminii și al pământului se numeau Zalmoxis pe numele lui de invocare în câmpiile boreale, fie că era invocat ca Isus, unslui Dumnezeu pentru mântuire.

Zalmoxis era zeitatea supremă a celui mai mare popor al antichității, întins din Frigia asiatică până spre Pădurea Neagră, de la țărmul nordic al Mării Ionice până spre Marea Baltică. În mijloc, curbura Carpaților, ca o spirală în relief de vasele ceremoniale din cultura Cucutenilor, retezată, când încerca să se întoarcă invers, devenind munții nord balcanici, de firul nervos al fluviului sacru – Istrul.

Histria din cotul nordic al Mării Adriatice, fluviul Istros și Histria grecească (colonie) de la vărsarea lui în mare printr-un braț care acum nu mai există, este o legătură mitologică.

Aceasta ne spune că Roma celor șapte coline nu era prea departe de ținutul Daciei Felix, o Dacie veche și preromană, nici de cultura și civilizația grecească ale căror influențe au trecut Dunărea și s-au asimilat într-o cultură profundă și prea puțin cunoscută.

Dorul, acest cuvânt intraductibil ce acoperă un sentiment puternic care conține o multitudine de sensuri – de la mi-e dor de un măr, mi-e dor de mama, de iubită, de copii, de întâlnirea cu Dumnezeu – sălășluiește în acest spațiu.

Un spațiu ondulatoriu pe pământ și pe mare, nu are importanță structura și consistența valului, un spațiu în care iarba crescând se face dor și înfloresc copacii în stâlpii de pridvor, este locul prin care umblă desculță poezia cosmică și scutură roua în care se oglindește soarele.

Din această conjunctură a veșniciei s-au ridicat două verticalități românești care prin viziune și realizare au devenit valori universale.

Este vorba, desigur, de Mihai Eminescu și de Constantin Brâncuși. Numele lor de botez tind ele însele să ne spună ceva despre devenirea noastră ca popor și ca națiune. Arhanghelul Mihail este ostașul ceresc al dreptății, care apără ordinea stabilită de Dumnezeu, iar Constantin este împăratul care a scos credința creștină din umilință și i-a dat putere de guvernare spirituală.

Eminescu a fost fascinat de istorie, o istorie de apărare a pământului sacri, încredințat nouă pentru existență și pentru apărare. În el ne-am cultivat dorul – de la bucuria supremă a iubirii la durerea supremă a despărțirii.

Mihai a văzut tumultul și a auzit iureșul bătăliei românilor pentru apărarea pământului lor, acel pământ strâns în pumn de vitejii străbuni când mureau în luptă, și a extins-o în mod simbolic, de la Rovine până la Mărășești și Carei. Toată această zbatere pentru păstrarea spațiului existențial, pentru supraviețuire etnică, relevă că întregul popor român este un soldat cu numele uitat. Un soldat care și-a apărât neamul și în acest tampon dintre imperii a apărât Europa.

Pentru a-l omagia pe acest soldat anonim, Brâncuși, ca și Eminescu, a adus infinitul mai aproape și l-a făcut să fie sibl al eroismului existențial. Moartea nu este decât un joc al vieții prin care se facilitează legătura dintre cer și pământ.

Brâncuși a modelat infinitul sugrumându-l de mai multe ori și l-a făcut un accesibil prin stâlpul lui fără sfârșit rezemat de cerul românesc de la Tg. Jiu. Pe o scară mistică văzută de Iacov când dormea cu capul pe o piatră, urcau și coborau îngerii. Pe coloana de lângă cazarmile din Tg. Jiu – loc ce leagă eroismul evocat de haina militară, urcă și coboară toți cei ce au făcut suprema jertfă pentru neam și țară.

Am putea spune că stâlpii caselor țărănești, bărbații în cele din urmă, s-au dislocat din locurile lor, unde sprijineau acoperișul familiei, pentru a deveni stâlpul vertical al neamului lor, pe creștetul neterminat al căruia se sprijină streășina lumii. Cerul lui Zalmoxis, cerul lui Isus Hristos acoperă cu lumina lui Grădina Maicii Domnului de dedesubt.

Brâncuși ne-a spus o poveste simbolică nemaiauzită în complexul de la Tg. Jiu, trimițându-ne mesajul că din munții sacri izvorâm, la întretăierea dintre bine și rău (Jiurile la Iscroni), între pietre, și după ce ne odihnim anonim pe scaunele de priveghi, prin care ni se scurge timpul încredințat și prin care părăsim pământul. Trecem marele prag prin Poarta Sărutului și apoi pe Calea Eroilor, prin mijlocul comunității, pentru a îngenunchea o clipă în fața

Constantin Brâncuși, alături de câteva membre din Liga Națională a Femeilor Gorjene, acasă la Arethia Tătărescu, la Poiana, Rovinari, în 1937.

Când Liga Națională a Femeilor Gorjene a hotărât să ridice la Târgu-Jiu un monument închinat eroilor căzuți în Războiul de Întregire a Patriei, Arethia Tătărescu (lângă Brâncuși) s-a adresat Miliției Petrașcu, autoarea monumentului din Piața Primăriei dedicat Ecaterinei Teodoroiu. Dar, Miliția Petrașcu îl numește pe Brâncuși, ca fiind cel mai potrivit pentru realizarea acestui proiect.

Marele sculptor nu numai că acceptă propunerea, ci renunță și la onorariu, dedicându-și munca și creația României, Gorjului și gorjenilor.

Mai târziu, după ce a plecat din țară, Brâncuși avea să spună: "Duceți-vă la noi, în România, să vedeți oamenii, costumele, locurile. Duceți-vă să vedeți ceea ce am putut să realizez eu la Târgu-Jiu!"

Foto: Colecția Țârlea Ion

altarului din Biserica Eroilor, pentru iertare și pentru conștientizarea legăturii dintre mormântul gol al lui Isus și anonimatul nostru (golirea de nume) ca ostaș sacrificat pe altarul patriei.

De acolo până câmpul cu iarba verde de acasă, în mijlocul căruia scara lui Brâncuși, reprezentată de cer, ne așteaptă într-o înălțare.

Iar Eminescu ne-a învățat crezul speranței pentru toate situațiile de despărțire, prin poemul „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie” – dăruit, cu dedicație, când l-a vizitat, în 1872, în exilul din Germania, pe Alexandru Ioan I – fondatorul României moderne.

I-a dăruit acest text să-i fie testament pentru generațiile viitoare, testament de domn pământean, care a acceptat detronarea fără să blesteme pe nimeni pentru această nedreptate. ■

Grigore BUCIU

Scriitori de la „România eroică”

George Lungulescu

O figură marcantă pentru memoria Primului Război Mondial este George Lungulescu – un nume uitat astăzi. Nu-l găsim nici măcar pe “Placa Memorială Centenară a celor 120 de scriitori români combatanți”, fixată pe zidul sediului Uniunii Scriitorilor din România. Cu toate acestea, în august 1916, soldatul Gheorghe Lungulescu lupta în compania viteazului căpitan Romulus Lepri (din Regimentul 17 Mehedinți) pe Muntele Alion, lângă Orșova, dar și în Valea Jiului. În momentele dramatice din toamna aceluiași an, avea să-l întâlnească pe generalul Ioan Dragalina, comandantul Grupului Cerna, a cărui figură legendară o va fixa pentru totdeauna în scrierile sale ulterioare.

Gheorghe Lungulescu s-a născut în comuna Tisma-na, în familia preotului Dumitru Lungulescu din Craiova. Prea multe date despre anii de tinerețe nu avem. Fondul personal – în cantitate de 0,25 m! – cu acte personale, scrisori, fotografii, articole și documente din perioada 1929-1944, păstrat în Arhivele Naționale, nu ne ajută să aflăm nici măcar anul nașterii sale. Ceea ce știm cu certitudine este că, după război, soldatul de pe muntele Alion s-a afirmat ca ziarist de marcă și redactor la „Universul”.

La înființarea Ligii antirevizioniste române, grupare care a activat între anii 1933-1940, a fost numit secretarul general al acesteia și a avut un rol important în combaterea uneltirilor antirevizioniste din țară și de peste hotare. A avut și alte atribuții, ca membru al Societății “Mărășești”, membru în comisia pentru propaganda orală a Uniunii Ofițerilor de Rezervă, conferențiar al Casei Școalelor, având un talent oratoric incontestabil.

Ca fost luptător pe front, rănit, a făcut parte încă de la înființare din Societatea „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, calitate în care a jucat un rol important în identificarea, centralizarea și reînhumarea rămășițelor soldaților căzuți în război. Prin articolele sale, apărute în paginile revistei “Cultul Eroilor Noștri”, devenită din 1926 *România eroică*, a contribuit la crearea „cultului Recunoștinței”, transformând amintirile de pe câmpul

de luptă în repere morale pentru societatea interbelică. Scrierile sale rămân surse documentare valoroase pentru istoricii militari.

Pentru scriitorul George Lungulescu, Valea Jiului nu a fost doar un câmp de luptă, ci un adevărat altar al neamului. I-a fost dat acestui soldat să trăiască, la fața locului, momentul dramatic al rănirii generalului Ioan Dragalina, la 12 octombrie 1916, pe care îl evocă mai târziu ca pe o pierdere personală pentru fiecare soldat, subliniind că spiritul generalului a rămas să „păzească” trecătoarea și după moartea sa.

Nu întâmplător, în calitate de secretar al Societății „Mormintele Eroilor”, s-a îngrijit și a pledat prin toate mijloacele ca sacrificiul celor de pe muntele Alion și din defileul Jiului să fie cinstit prin monumente adecvate.

A fost unul dintre artizanii efortului de a transforma Târgu Jiu într-un oraș-monument: a coordonat direct exhumările de pe crestele munților (Vârful Alion, muntele Zănoaga) pentru a aduce rămășițele soldaților în cimitire de onoare. Alături de alți publiciști și scriitori, a susținut ideea ridicării la Târgu Jiu a unui monument care să nu fie doar o sculptură funerară clasică, ci un omagiu continuu. Societatea „Mormintele Eroilor” a colaborat cu autoritățile locale pentru a pregăti terenul pe care marele sculptor Constantin Brâncuși avea să ridice în anii 1937-1938 ansamblul monumental „Calea Eroilor” (Masa Tăcerii, Poarta Sărutului, Coloana Infinitului).

O fotografie de arhivă, datată 1921, îl immortalizează pe George Lungulescu în fața casei Ecaterinei Teodoroiu, alături de Jean Bărbulescu, directorul ziarului „Gorjeanul”, poetul Vasile Militaru (și el un colaborator fervent al „României eroice”), căpitanul erou Ion Neferescu și Elena, Sabina și Lena, mama, sora și nepoata Ecaterinei Teodoroiu. Era în anii în care neobositul jurnalist de la “Universul” și “Cultul Eroilor Noștri” susținea cu ardore ridicarea unui monument în memoria Ecaterinei Teodoroiu. Imaginea trebuie să fie chiar după reînhumarea eroinei în centrul orașului Târgu Jiu, ceremonial la care

Societatea "Mormintele Eroilor Căzuți în Război" a avut un rol important. Abia după 15 ani, sculptorița Milița Petrașcu (eleva lui Brâncuși) realizează, la inițiativa Ligii Femeilor din Gorj, Mausoleul Ecaterinei Teodoriu, la care Societatea "Mormintele Eroilor" a asigurat suportul logistic și istoric necesar.

Ca și alți redactori și colaboratori ai revistei "România eroică", George Lungulescu a avut de suferit pentru ideile sale. La 13 iulie 1945, sub titlul "Gazetari scoși din presă pentru atitudine fascistă", i s-a luat dreptul de a profesa timp de șase luni. Nu știm în ce a constatat această "atitudine fascistă", acuzație care în anii următori s-a soldat cu arestarea multor ziariști și cu desființarea publicațiilor care au făcut istoria presei românești.

Nu pot să închei aceste rânduri fără să semnez o concidență cel puțin stranie (pentru mine): alături de George Lungulescu, pe lista ziariștilor cu "atitudine fascistă" s-a aflat și Nicolae Crevedia, scriitorul care și-a făcut debutul literar în 1923, în revista "Cultul Eroilor Noștri"! Cel care i-a remarcat talentul și i-a publicat prima poezie nu era altul decât George Lungulescu!...

Dumitru Dan ROMAN

Post-scriptum. În numărul din ianuarie 1921 al revistei "Cultul Eroilor Noștri", sub titlul "Martirii românismului. Cassian R. Munteanu", apare pentru prima dată semnătura jurnalistului George Lungulescu.

S-au împlinit 105 ani de atunci! ■

1921. Târgu Jiu, în fața casei Ecaterinei Teodoriu. Jean Bărbulescu, directorul ziarului „Gorjeanul”, poetul Vasile Militaru, Elena, mama Ecaterinei, jurnalistul George Lungulescu, secretarul Societății "Mormintele Eroilor Căzuți în Război", Sabina și Lena, sora și nepoata Ecaterinei, căpitanul erou Ion Neferescu

La egală depărtare între Orșova și Porțile de Fier apare frumoasă și aeriană, ca o plăsmuire răsărită din jocul luminilor pe întins de ape, „insula cetate”, pe turcește Ada-Kaleh.

Din cele mai îndepărtate vremuri, ea a fost și a rămas de fapt locul visului și al rugăciunii, cu toate întăririle ei de străveche cetate, zidită pe un picior de stâncă, sprijinit în adâncimile profunde ale Dunării.

Din negurile istoriei ne vorbește de ea, ca de o îndepărtată țintă a eroismului, poema orfică a Argonauților cu aceeași venerație cu care o învăluiau gândurile pioase ale călugărilor medievale, când ridicau ziduri puternice mânăstirii lor, înlăuntru căreia căutau să-și câștige pentru suflet pacea eternității și să străbată scurgerea vremii necontemplând decât cerul și astrele lui.

Căci nopți mai frumoase ca în Ada-Kaleh nu are întregul Orient. Serile blânde, neasemuit de blânde, parfumate și misterioase ca și umbra vechilor ei ruine, atât deenerate de-a lungul vremurilor și pe care nu le luminează decât pâlpăitul stelelor și al lunii.

Când o cunoști mai de aproape, te întrebi, ce straniu destin a voit ca în scurgerea miilor de ani, insula aceasta, unică prin grația și farmecul ei, să moară și să renască tot mai frumoasă și mai atrăgătoare?

Cea mai îndepărtată literatură a grecilor, poemele epocii doriene, o prezintă ca pe o insulă fermecătoare, de unde eroii legendelor de aur au adus anticei Hellade măslinul simbolic.

În timpurile acelea, atât de vechi, ea se numea Colinusa, adică insula olivilor sălbatici, după cum ne spun poeți ca Arieu sau istorici ca Pliniu, Dionysiu Periegetul, Priscian și alții.

Chiar însuși Pindar (Ol.III,13-14) povestește cum Hercule, străbătând ținuturile Hyperboreenilor, a luat de la fântânele cele umbroase ale Istrului, sau de la cataractele lui, un oliv sălbatic, pe care l-a adus și l-a plantat în Olimpia, lângă templul lui Iov, ca să umbrească cu ramurile lui altarele zeilor și să servească la încoronarea oamenilor ce se vor distinge, prin acțiunile lor virtuose.

Faptul nu poate fi surprinzător. În această parte a Dunării climatul este atât de blând, încât vița de vie și smochinii stau expuși frigului și asprilor iernii desvelți, iar via crește în coarde uriașe pe înălțimea pomilor, fără ca să cunoască cumva rigorile frigului.

Rând pe rând, insula și-a schimbat desigur odată cu stăpânii și numele.

De fapt, ea trebuie să-și fi avut un rol de seamă în legătură cu altarele sfinte ale Geților, care se întindeau pe malul Dunării până la muntele Kogeon (Cazanele), sub care se afla marele altar al religiunii dace, în peștera Veterani, sau Biskara în timpul romanilor.

O evocațiune destul de sugestivă a acestor locuri sfinte ale Hyperboreenilor și virtușilor noștri strămoși Geți, ne-o dă Claudian în poema sa „De bello Getico”, unde arată că Porțile de Fier, cu stâncile lor inospitaliere de la Cerna (inhospita Cyni saxa portae), nu se deschideau decât Geților (Ferrateque getis ultra se pandere portae) spre a duce către strămoșii ce clocoțeau în spume (freto spumante), strămoșii în drumul căreia se aflau altarele sfinte.

Până și Orfeu, miticul întemeietor al poeziei cântate, ne vorbește în poemul ce i se atribuie ca fiind al său, în „Argonautica”, de această insulă pe care o numește lernis, situată în râul cel mare, dela strâmtorile munților Rhiphael din sus de lernis sau Cerne cum o numea Eratosthene, insula e prezentată în aceeași lumină de neasemuită poezie mitică. Herodot, la care mai figurează și sub numele de *Cyraunis* și care o arată lungă de 200 stadii, îngustă și plină de olivi și viță sălbatică, deci în forma pe care și-a păstrat-o până astăzi, ne afirmă că pe vremea lui, se afla în posesia negustorilor carthaginezi, care, fără îndoială, o socoteau ca ultim punct de călătorie al triremelor lor încărcate de prețioase mărfuri, pe apele Istrului.

Că se numea pe atunci lernis sau Cerne, nu este de mirare. Numele apare în legătură cu acela al orașului Orșova, care în epoca romană, când era numit Tierna, cum îl găsim în Tabula

George Lungulescu

Ostrovul mitologic Ada Kaleh

Pentingeriană, când Tsierna, după cum îl arată o inscripție din Mehadia (Statio Tsiernensis), nume păstrat de râul ce se varsă lângă el, în Dunăre.

Interesant e însă că timp de peste 2500 de ani, insula și-a păstrat aceeași mărime.

După Corneliu Nepos (Pliniu VI, 36) insula Cerne, nu avea în înconjur mai mult de 2000 pași, deci 2958 metri, circuit care coincide cu ultimile măsurători, lungimea actuală a insulei Ada-Kaleh fiind cam 1800 pași și lățimea cam 400 de pași (Drăghicescu, Dunărea dela Gura Tisei până la mare).

*

De o formă semicirculară, pământul îi este împărțit de veacuri printr-un drum îngust în formă de cruce.

Pe vremuri, nu tocmai depărtate, insula era un mic paradis. Un parc îngrijit, de mii de trandafiri, una dimineața și seara mireasma subtilă a rozelor cu boarea pădurilor ce acopăr munții noștri și ai Serbiei, și pe care cerul pare să descindă sprijinindu-se.

În mijlocul acestui parc de trandafiri și la umbra vechilor ziduri, dintre care o parte au fost sfărâmate veacul trecut de tunurile austriacilor, iar o alta se macină acum, încet, sub nevoia locuitorilor de a le preface în material de zidit, se află mormântul sfântului Miskin-Baba, un prinț înțelept, care ca și Buda și-a părăsit strălucita-i viață de curte, pentru a găsi în cea mai umilă sărăcie și smerenie, adevăratul înțeles al vieții, prinț venerat acum de întreaga insulă și a cărui minunată poveste o voi reda așa cum mi-a fost povestită de bătrânul meu prieten, blândul și învățatul Hoge Hafiz Uzeir. ■

George Enescu.
Foto: Julieta, 1943

George Enescu în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial

“Dacă noi vom cădea, dumneavoastră trebuie să trăiți!”

În perioada dramatică a celei de-a doua conflagrații mondiale (1939-1945), George Enescu a revenit în țară, unde a rămas până în anul 1946, când a plecat definitiv din România. Așa cum s-a întâmplat și în timpul Marelui Război, el și-a slujit patria cu armele proprii: “pana, bagheta și vioara”, implicându-se constant în viața muzicală românească.

În București, încă din anii neutralității României și până la sfârșitul războiului, Enescu a concertat, ca solist, dirijor și partener în formații de muzică de cameră, pe scenele sălilor Dalles, ARO sau la Ateneu și a compus creații semnificative din lista opusurilor sale. În egală măsură, a participat la ședințele Academiei Române (al cărei membru definitiv era din anul 1933), a decernat Premiul Național de Compoziție care îi poartă numele și a condus adunările Societății Compozitorilor Români în calitate de președinte al acesteia. Toate acțiunile lui au vizat sprijinirea culturii și a muzicii, precum și a colegilor de breaslă.

Enescu a fost, în acele vremuri, sufletul vieții muzicale autohtone, creând evenimente de anvergură – precum cel dedicat prietenului său, compozitorul Mihail Jora (1891-1971), la aniversarea semicentenarului. Este cunoscută întâmplarea din timpul primei conflagrații mondiale, când tânărul Jora s-a înrolat voluntar în rândurile armatei: ca sublocotenent într-o unitate de infanterie din Fălticeni, a luat parte, în octombrie 1916, la luptele din Pasul Ghimeș Palanca, pe firul Uzului, iar în toiul bombardamentelor, planta piciorului i-a fost spulberată de un obuz. Găsit inconștient, a fost transportat la Spitalul Sf. Spiridon din Iași, unde a suferit operații repetate. Conform propriilor amintiri, George Enescu a fost cel care i-a redat dorința de a trăi. Acesta cânta pe holul spitalului, neștiind că Jora era acolo. După concert, aflând de starea lui, i-a interpretat o piesă de vioară care fusese distinsă,

un an înainte, cu Premiul de compoziție “George Enescu”. Jora mărturisea: „Două ore cât a durat concertul, lacrimile mi se prelingeau dintre malurile finței mele ciopârțite de bisturiu, de-a dreptul din matca sufletului. Cu trupul lovit dar cu inima întreagă, înălțată. Eram în lumea aceea unde el [Enescu] mă purta cu delicatețea și cu înțelegerea lui cuceritoare, și îmi dăduse el cel dintâi acolada de compozitor interpretând o piesă de-a mea”. O evocare emoționantă, dovadă vie a forței pe care muzica o poate insufla spiritelor sensibile.

De-a lungul anilor, prietenia celor doi muziceni a devenit tot mai strânsă, iar prestigiul lor muzical a luat amploare. Enescu s-a căsătorit, în 1937, cu Maruca (Maria Cantacuzino, născută Rosetti-Tescanu – verișoara lui Mihail Jora), dar, din nefericire, la scurt timp, viața le-a fost iar zguduită de un nou război mondial.

În lunga listă a recitalurilor și concertelor susținute de Enescu în perioada 1939-1945 s-au înscris numeroase manifestări cu caracter umanitar, deși acest lucru nu mai era anunțat pe afișe la fel de emfatic precum în timpul Marelui Război. Presa vremii conține însă multe mărturii ce ilustrează deopotrivă latura artistică și cea umană a compozitorului, impresionând chiar și pe cititorul de azi. Un exemplu: în 1943, G. Lungulescu, soldat pe front în ambele războaie, a publicat un articol în *Universul*, rememorând atât prezența maestrului la Piatra Neamț, în 1917, când a cântat într-un spital, dar și efectul viorii sale douăzeci și șase de ani mai târziu, resimțit într-un context similar. La sfârșitul audiției muzicale, emoționat, unul dintre răniți i s-ar fi adresat muzicianului: „Dacă noi vom cădea – spunea, ...cu lacrimi în ochi și cu o putere de simțire cum rar mi-a fost dat să aud, un sergent rănit – *d-voastră trebuie să trăiți, domnule Enescu, ca să cântați și copiilor noștri, spre a le da și lor puterea să desăvârșească ceea*

ce noi nu vom fi putut împlini." (George Enescu printre răniți, în *Universul*, nr. 167, 22 iunie 1942).

Cu toate că George Enescu nu mai era tânăr, a continuat, în anii grei ai celui de-Al Doilea Război Mondial, să-și încurajeze semenii cu arta sa. Nicolae Lazăr, cronicar al *Rampeii*, observa: "Iar a cântat George Enescu! Iar a înmuiat inimile cu arcușul lui fermecat. De cum apare pe scenă cu mersul în surdină, cu privirea caldă și zâmbetul de bunic, aplauzele se pornesc val după val colectând într'un răsunător buchet admirația unanimă a mulțimei." (Al doilea concert Enescu, în *Rampa*, An 2, nr. 8, 18 ianuarie 1942).

Pentru meritele deosebite în slujba muzicii, la 4 noiembrie 1941 George Enescu a primit, din partea Regelui Mihai I, însemnele civile ale Ordinului "Steaua României" în gradul de Mare Cruce, iar în 1943 a fost numit membru al Ordinului "Meritul Cultural" în grad de Comandor.

În ciuda recunoașterii publice a importanței pe care o avea în calitate de promotor al culturii românești, situația generală a muzicienilor era precară, iar din presă răzbat greutățile menținerii unei vieți artistice active. Majoritatea orchestrelor din București se desființaseră, instrumentiștii rămânând pe drumuri. Dintre sutele de articole care descriu concertele lui Enescu în perioada războiului, câteva amintesc scopul lor caritabil, de sprijinire a acestor muzicieni. În *Timpul*, se scria: "Miercuri, 15 decembrie [1943], ora 20, v'a avea

loc la Ateneul Român un concert simfonic [...], solist fiind maestrul George Enescu. Acest concert se dă în beneficiul artiștilor instrumentiști șomeri, iar ajutoarele în bani și alimente vor fi împărțite personal de d. profesor George Cocca." (Concerte George Cocca - George Enescu, în *Timpul* nr. 2371, 15.12. 1943. p. 4).

Anii au gravat în memoria colectivă o imagine impresionantă a muzicianului, pornit pe un drum de la care nu s-a abătut nicicând. A depășit, ca întreaga societate românească supraviețuitoare, și evenimentele tragice din 4 aprilie, respectiv bombardamentele armatei germane din 24 august 1944 soldate cu mii de morți, răniți și, printre altele, distrugerii masive ale unor obiective din București – inclusiv Ateneul Român. Rubricile din ziare anunțau "parastase pentru victimele bombardamentelor aeriene din capitală" și publicau anunțuri despre artiști, unii trecuți la cele veșnice, alții, greu recuperați după îndelungi suferințe. George Enescu a mers tot înainte, implicându-se în susținerea unei noi cauze: începând cu septembrie 1944, a organizat concerte cu scopul adunării de fonduri pentru refacerea Ateneului. Dintr-un articol din *Universul*, 10 ianuarie 1945, aflăm că „*Filarmonica și-a amânat [...] reînceperea după sărbători a concertelor, din cauza continuării lucrărilor de restaurare ale Ateneului, primul fiind dat la 21 ianuarie la Aro, sub conducerea maestrului George Enescu.*"

Pe parcursul anului 1945, acesta a concertat neîntrerupt. Chiar și după încetarea războiului, armoniile binefăcătoare ale muzicii interpretate sau dirijate înlocuiau, treptat, amintirea zgomotelor brutale ale bombardierelor.

Activitatea lui George Enescu în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial a fost de un devotament și o intensitate uluitoare, putând fi interpretată ca model eroic de rezistență culturală și umanitară pe tărâmul patriei. Ce n-au reușit să facă nici inamicii, nici greutățile sau ororile războiului, au izbutit însă scena politică și noua ideologie instalate după încheierea acestuia... În septembrie 1946, George Enescu a plecat din România și nu a mai revenit niciodată.

Până la stingerea din viață, doar gândurile l-au mai purtat pe plaiurile natale - destin nedrept al unei vieți puse doar în slujba artei. ■

Ateneul Român bombardat în 1944

Cercetător dr. Irina NIȚU

La 31 martie 2026 s-au împlinit 105 ani de la moartea lui Ionel G. Brătianu, compozitorul care a lăsat o amprentă profundă asupra muzicii patriotice a românilor.

Născut la 19 ianuarie 1885, la Craiova, a murit la 31 martie 1921, la Sinaia, la vârsta de doar 36 de ani.

Astăzi numele lui Ionel G. Brătianu este total necunoscut publicului larg. Au rămas în schimb cântecele sale, să străbată veacurile românești și să ne însuflețească istoria. Cele mai cunoscute creații sunt „Imnul Eroilor” și „Pui de lei”, compoziții care au devenit adevărate simboluri naționale după Războiul de Întregire (1916-1919).

„Imnul Eroilor” este cântecul care a fost adoptat drept imnul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, de la a cărei înființare se împlinesc 35 de ani.

Cu titlul inițial „La mormintele eroilor”, pe versurile lui Iuliu Roșca-Dormidont, cântecul acesta a fost interpretat pentru prima dată, în anul 1919, în sala mare a Ateneului Român, din București, într-un concert solemn dedicat orfanilor de război și cinstirii celor care au luptat și s-au jertfit pentru făurirea Marii Uniri.

Portretul lui Ionel G. Brătianu, din revista *Ilustrațiunea română*, nr. 1/1916.

Aceste partituri sunt valoroase nu doar pentru muzica lor, ci și ca documente istorice care reflectă identitatea națională a României moderne prin intermediul artei vizuale și muzicale.

Versurile imnului au introdus în conștiința publică un ritual de comemorare care se practică și astăzi: „Presărați pe-a lor morminte / Ale laurilor foi”. Laurul (dafinul) este floarea care simbolizează gloria și victoria, recunoscând statutul de învingători al celor căzuți.

Să punem cântece și flori pe mormintele eroilor este un îndemn la Neuitare și Recunoștință, dar și la păstrarea legăturii eterne între cei vii și cei morți, transformând cimitirele eroilor în locuri de pelerinaj, nu doar de tristețe. Nu întâmplător, pe prima copertă a revistei „Cultul Eroilor Noștri”, devenită din 1926 „România eroică”, erau tipărite cuvintele Reginei Maria: „Nu vărsați lacrimi pe mormintele eroilor, ci mai curând slăviți-i prin cântece așa ca faima numelui lor să rămână un ecou prin legenda veacurilor.” ■

Oamenii și cântecele care ne-au însuflețit istoria

La scurt timp după interpretarea de la Ateneu, cântecul a devenit standardul pentru orice ceremonie de comemorare, fiind „imnul de suflet” al Reginei Maria, în eforturile sale de a onora eroii de la Mărășești și de pe toate câmpurile istorice ale românilor. El avea să fie preluat de corurile militare și școlare, dar și de Societatea „Mormintele Eroilor Căzuți în Război” (fondată la 12 septembrie 1919, sub patronajul Reginei Maria), instituția a cărei misiune centrală era promovarea cultului eroilor.

Datorită popularității imense, versurile imnului au fost tipărite pe mii de cărți poștale, pe care familiile le trimiteau feciorilor plecați la armată sau le păstrau lângă fotografiile celor dragi. Prin intermediul Editurii Muzicale „Jean Feder” (furnizor al Curții Regale), partitura a fost difuzată rapid în toate unitățile militare și în școlile din România Mare.

Un amănunt interesant, cel puțin pentru noi, cei de la Cultul Eroilor de azi, este acela că pe copertile partiturii princeps din 1919, „Imnul Eroilor” este prezentat cu specificația clară a destinației sale solemne, fiind dedicat Societății „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”. Edițiile de epocă purtau elemente grafice simbolice (motive militare, lauri sau coroane de flori), care întăreau mesajul de venerație pentru eroi.

Casa Muzicală și Editura „Jean Feder” au jucat un rol important în cimentarea identității naționale prin muzică, fiind principala platformă de lansare pentru compozițiile patriotice care au unit românii după anul 1918. Repertoriul tipărit de această editură includea compoziții semnate de maestrul muzicii militare românești, marșuri militare și imnuri care au arhivat emoția și bucuria Marii Uniri pe portativele fanfarelor armatei.

D.D.Roman

Iulian Patca

MEDALION

Iulian Patca, între jurământul de ostaș și vocația de scriitor

Publicistul și scriitorul Iulian Patca s-a născut în satul Corvinești, comuna Matei, județul Bistrița-Năsăud. La 4 octombrie 2026 împlinește 80 de ani! Redacția revistei noastre a decis să anticipeze această aniversare printr-un medalion de scriitor, având cel puțin trei motive: Iulian Patca conduce de mai bine de 13 ani Societatea Cultul Eroilor Cluj, din cadrul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”; destinul său întruchipează perfect profilul ofițerului-scriitor, ale cărui viață și carieră s-au împlinit între rigoarea armelor și sensibilitatea condeului; parcursul militarului – colonel în retragere – și al omului de litere – director al Ligii Scriitorilor din România, Filiala Cluj – reflectă un atașament profund față de valorile naționale și memoria celor care s-au jertfit pentru țară.

În anul 1968, tânărul ofițer părea predestinat unei cariere de comandă. Dar, după doar patru ani în fruntea plutonului și companiei, a ales presa militară: redactor la „Scutul patriei” (1975-1981), publicist în biroul de presă al M.Ap.N. (1981-1982; 1990); șef de redacție la Editura Militară (1984-1986); redactor-șef la gazeta „La datorie” (1986-1990) și din nou la „Scutul patriei”, ca redactor-șef din 1990 până în 2001, anul trecerii în rezervă.

Este greu să vorbești despre rezervă sau retragere în cazul unui om care a cunoscut odihna doar în dimensiunea definită de George Enescu – „să te odihnești de muncă prin muncă”. În anii care au urmat activității militare, Iulian Patca s-a dăruit total scrisului și conservării memoriei istorice. În calitatea sa de președinte al Societății Cultul Eroilor Cluj, a coordonat, a îngrijit și a publicat volumele: „Clujul eroic”; „Eroi și martiri din județul Cluj”; „Centenarul unei stări de spirit”.

Un gest de pioșenie care nu se uită niciodată într-o familie este acela al publicării amintirilor de război ale tatălui său, Ioan Patca, supraviețuitor din încercuirea de la Stalingrad, apărute la Editura Mega, sub titlul „Și eu am

fost la Stalingrad”. În 2008, când a văzut lumina tiparului acest volum, tatăl nu mai era în viață să se bucure de gestul mărinimos al feciorului său. O va fi făcut, poate, acolo, în neștiutul veșniciei.

Dimensiunea de prozator și jurnalist se ilustrează în „Moara de vânt” (2009), o culegere de articole și însemnări apărute în presa vremii, precum și în volumul „Nopti cu lună și voluptăți” (Editura Casa Cărții de Știință, 2002). Lor li se adaugă monografia „Corvinești. Un sat din câmpia Transilvaniei” (2008), în care autorul reușește emoționante pagini de istorie și poeme în proză despre moșia străbună și gospodarii corvinești, oameni dintr-o lume care stă să piară.

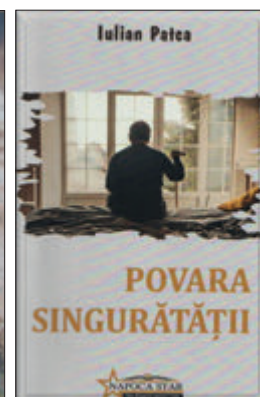
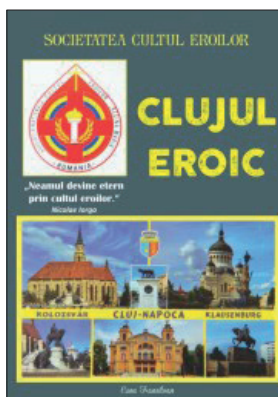
Pe lângă devotamentul pentru valorile patriotice, Iulian Patca este și un poet valoros, a cărui sensibilitate lirică s-a contopit în volumele „Peisaj cu sălcii toamna” și „De dragul tău”, care, împreună cu volumul „Să vii și mâine”, încheie ciclul 101 poeme de dragoste.

„Nu-mi cere să te uit, iubita mea / mai bine mă condamă la tortură, / la ocnă sau la moartea cea mai grea...”

Aceste versuri surprind esența iubirii absolute, capabile să înfrunte cele mai cumplite încercări fizice și emoționale. Atunci când o creație literară se suprapune peste o realitate dureroasă, poezia încetează să mai fie doar ficțiune și devine un testament al rezistenței umane. Poetul refuză uitarea și singurătatea și, în locul lor, preferă tortura sau moartea cea mai grea. Este timpul cel mai dureros al unei familii, când viața nu mai este definită de clipele de bucurie, ci de tăria de a rămâne stâncă în momentele de vulnerabilitate extremă.

Îi doresc lui Iulian Patca puterea de a rămâne poet și de a rămâne el însuși! ■

D. D. ROMAN

Iulian Patca

Născut la 4 octombrie 1946, în satul Corvinești, comuna Matei, județul Bistrița Năsăud. Urmează Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza (1960-1964), Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu (1964-1968), Facultatea de Ziaristică din București (1972-1975) și Academia de Înalte Studii Militare, Facultatea de Comandă și Stat Major (1982-1984). Acești ani de studii temeinice l-au format ca profesionist în cariera militară și jurnalistică.

Debutează în anul 1965 în revista „Viața Armatei”. Debutul editorial are loc în 2002, la Editura „Casa cărții de știință”, cu volumul „Nopti cu lună și voluptăți”. În 2005 publică studiul monografic „Corvinești, un sat din Câmpia Transilvaniei”, la lansarea căruia participă și ierarhul Irineu Bistrițeanul.

A activat 35 de ani în presa scrisă și audiovizuală (1975-2009), din care 16 ani a fost redactor șef la diferite publicații militare.

Din 2006, este membru fondator al Ligii Scriitorilor din România și președintele filialei clujene a acestei asociații profesionale.

Din anul 2007 este fondatorul și redactorul șef al revistei „Agora literară”, periodic trimestrial al Ligii Scriitorilor.

Memoriile din refugiu și război sub titlul „Și eu am fost la Stalingrad” au apărut în anul 2008, eroul acestora fiind Ioan Patca, tatăl autorului.

A publicat mai multe lucrări pe teme istorice și monografice, dar și de proză scurtă și publicistică: „Moara de vânt”, „Peisaj cu sălcii, toamna” sau cărțile monografice reprezentative: „Clujul Eroic”, „Centenarul unei stări de spirit” și „Eroi și martiri din județul Cluj”.

Dintre cărțile de poezie amintim: „Să vii și mâine” (poeme de dragoste, 2011), „De dragul tău” (alte poeme de dragoste, 2017) și „Armonii de absență” (o antologie a poeziei de dragoste, 2022). Poemele lui Iulian Patca au fost traduse în limbile franceză, spaniolă, italiană, engleză și maghiară.

A fost distins cu numeroase premii literare la concursuri de creație sau pentru cărțile publicate.

Membru al Uniunii Ziarștilor Profesioniști din România (UZPR).

Membru fondator al Societății Cultul Eroilor Cluj (1991) și președintele filialei Cluj a ANCE din 2013. ■

Volumele cu poezii de dragoste ne descoperă în Iulian Patca un poet liric de mare forță, ale cărui poeme încărcate de multe însușiri sunt fluxul și refluxul propriei conștiințe și având o remarcabilă acuratețe.

Al. Florin Țene

Iulian Patca are, fără îndoială, har de povestitor. Prozele sale se supun unui ceremonial vag-desuet, la prima vedere, subsumabil însă orientării dintotdeauna a prozei scurte românești, expertă în a-și fixa reflectoarele asupra cotidianului banal și cenușiu căruia, printr-un fin și nu de puține ori ingenios tratament fabulatoriu, îi relevă surprinzătoare cantități de aventură.

Irina Petraș

Familiarizat îndeaproape cu lumea militarilor, pe care îi vede, înainte de toate, ca pe niște oameni complecși, Iulian Patca știe să ne spună povești cu mijloacele unui scriitor realist de cea mai bună factură.

Constantin Cubleşan

În poemele lui Iulian Patca, tumultul trăirilor, zgomotul lor asurzitor sau șoapta lină a unui regret devin elemente care ne fac să simțim că suntem în mijlocul unei lumi vii.

Nicolae Boghian

Scrisă cu talent și tragerea de inimă a unui împătimit fiu al satului, pe temeiul unei documentații bogate, această carte [Corvinești. Un sat din câmpia Transilvaniei] este și va rămâne foarte utilă, un document al existenței și evoluției localității Corvinești. De asemenea monografia sâțești istoriografia noastră are mare nevoie.

Acad. Dumitru Protase

Un om care-și urmează destinul convins că, dacă nu lași urme după tine, ai trăit degeaba!

În 1940, Ioan Patca din satul Corvinești, Bistrița, era un adolescent de optsprezece ani. Vestea că a doua zi începe stăpânirea ungurească peste partea aceea de Ardeal i-a surprins pe săteni la horă. Știrea Dictatului i-a înfiorat și neliniștit, dar au continuat să joace până s-a lăsat noaptea. Ioan Patca și încă șase tineri ca el n-au vrut să rămână sub stăpânire ungurească, au hotărât să trăiască în libertate într-un loc numit România. Granița din țară și bucata ruptă din ea nu erau prea departe. Au reușit să treacă, norocul ferindu-i de gloanțele grănicerilor horthyști.

S-au înrolat voluntari în armată și au plecat la război. S-au mai întors acasă doar doi dintre ei, ceilalți risipindu-se în țărână străină.

De cinci ori a fost lăsat la vatră, de cinci ori a fost mobilizat și trimis pe front. Înainte de a începe eliberarea Ardealului s-a înșurat cu o fată din sat, cu care a avea să zămislească patru copii.

Din păcate, mama lor a murit tânără, iar ei au fost crescuți doar de tată. Un veteran de război, luptător cu tunul în Basarabia, la Odesa și dincolo de ea, apoi la Cotul Donului, de unde a reușit să iasă din încercuire – o retragere sângeroasă, riscantă, plină de morți, de sânge, de frig, foamete și suferință – dar el a rezistat.

Apoi a ajuns până în Tatra și de acolo pe jos până în satul lui, la rostul lui și la nevastă. Peste un an vedea lumina un băiat pe care l-a botezat Iulian.

Nu a povestit niciodată despre acest traseu dramatic, deși fiul său, ajuns ofițer și jurnalist militar, îl provoca mereu. Dar, la sfârșitul vieții i-a lăsat moștenire un caiet în care și-a povestit experiența, fără emfază, fără bibliografie, ci așa simplu, țărănește, fără orgoliu și târziu după evenimente.

Iulian Patca a îngrijit scrierea, i-a adăugat note de subsol, cu lămuriri luate din arhivele militare, care confirmau povestea și o încadrau într-un orizont mai larg, pe care soldatul nu avea de unde să-l știe.

În perioada tulbure postbelică, sub presiunea bolșevizării și colectivizării, a fost socotit chiabur, drept recunoștință că a luptat pentru țară.

Pe Iulian l-a trimis la liceul militar de la Breaza și apoi la Școala Militară de Ofițeri, regăsindu-și în postura de militar

activ a fiului imaginea sa de militar voluntar la 18 ani și apoi de luptător în cei cinci ani de front – lupta pentru țară fiind rostul carierei și destinul final al militarului.

Ca mulți alți tineri, Iulian a ales cariera militară, deși fondul său spiritual îi spunea că trebuie să fie altceva, să fie ziarist, să fie scriitor, monografist, a fost un mănuitor al cuvintelor.

Cu această armă a rămas lângă soldați și lângă comandanți pentru a scrie reportaje despre tânărul înstrăinat de familie și integrat într-o comunitate, considerată a fi o mașină perfectă, care răspunde la comenzi și nu pune niciodată întrebări.

Talentul lui Iulian Patca a fost descoperit și utilizat, și profesionalizat prin trimiterea la Școala de Jurnalism. Dar numai talentul fără o bază solidă nu prea are câmp de desfășurare. A urmat Academia de Înalte Studii Militare.

După absolvire s-a întors "La datorie", jurnalul militar destinat, în special, tinerilor care făceau armata. Când scria despre ei, cu înțelegere și afecțiune, fără sentimentalism însă, imaginea tatălui său, adolescentul plecat voluntar la război, ca să elibereze țara, sta de veghe în subconștientul său.

A venit revoluția și ca jurnalist l-a scos pe stradă să vadă consecințele, victimele, teroriștii fantomatici, confuziile tragice etc. Să afle speranțele oamenilor prinși în vârtejul schimbării. A scris despre acestea în gazetă, apoi a scos o carte cu proză scurtă prin care ridică întrebări. Răspunsurile nu au venit încă. A rămas, neexplicabilul transformat prin nelămurire o zonă a misterului. Nici el, nici noi n-am aflat cine întinde preșul peste realitate și de ce.

La un moment dat a fost cooptat în Biroul de Presă al Ministerului Apărării. Și-a îndeplinit sarcina de șef, era după revoluție, dar nu i-a plăcut. Ziaristul din el se ofilea, iar lui nu-i plăcea conducerea birocratică.

A plecat la Cluj, în Ardealul lui, să fie gazetar la jurnalul de acolo. Se părea că pentru ziaristică se deschide o nouă eră.

Și-a adunat articolele publicate, un fel de strigăt împotriva degradării morale, a societății, a armatei, a valorilor naționale, împotriva tendinței periculoase de respingere a identității naționale, cuvântul patriotism fiind considerat depășit și cel de român jenant, fiind preferat

Redacția
„La Datorie”,
febr. 1989. De la stg.
la dr. – (rând de jos)
Ilie Bâtcă,
Iulian Patca
(redactor-șef),
Ionel Grun,
Camelia Orzeacă,
Ion Mărzac; mijloc
– Ion Petrescu,
Grigore Stănescu,
Vasile Moldovan,
Ștefan Diaconu;
sus –
Laurențiu Sfinteș,
Ene Fănică Voinea,
Mihai Macuc,
George Florin Cozma,
Ilie Zavragiu.

apatridul european. A făcut această carte cu gândul că poate fi citită oricând, deoarece rămâne valabilă, într-o evoluție românească în care nimic nu se schimbă, sau dacă da, aceasta este o degradare a valorilor.

Iulian Patca a devenit un fel de pol românesc într-un oraș cosmopolit, fermecat de alte valori. Seamănă cu Gavroche din Revoluție, învelit în tricolor, dar cu șapcă de rezervist militar pe cap.

În fața decăderii culturale și a vulgarizării ostentative a creației în general și a celei literare în special, a simțit nevoia să înființeze un Cenaclu literar și o publicație aferentă, în care să-și găsească locul și cei considerați „depășiți”, cei care vorbesc încă despre românul creștin, soldat, duhovnic, creator în stil decent etc.

Clujul a fost printre primele centre care s-au gândit la eroi, după revoluție, și ca urmare a înființat Societatea Cultul Eroilor. O structură ce aduna în primii ani elita intelectuală, militară, ecleziastică și administrativă și care își propunea să strângă pe monumente și în memoria noastră pe toți eroii țării, prizonierii și militarii condamnați politic pentru delictul de a fi fost patrioți.

Entuziasmul s-a diminuat, a trecut, banalul cotidian este mereu în viteză, dar organizația a rămas. Este filială a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, iar colonelul Iulian Patca este președintele ei. Nu mai este ce era la început, a rămas de multe ori singur să lupte cu inerția și indiferența unei administrații, în preocupările căreia nu prea au loc eroii români.

Și totuși, cu prilejul Centenarului Marii Uniri, vreo șase sate, poate mai multe, au reușit să ridice monumente închinare eroilor. Monumente pe care sunt scrise și numele celor căzuți în Basarabia, Bucovina și peste Nistru

până la Cotul Donului. Și cei căzuți în Ungaria în 1919 și apoi în Războiul antihitlerist. A tipărit și o monografie a monumentelor comemorative de război din județul Cluj – text și imagine – prin care încearcă să pună o stavilă uitării. Eroii merită un minut de tăcere!

Iulian Patca este al Armatei a IV-a – Armata Ardealului cu sediul ei central în Cluj. S-a simțit dator să publice o carte despre toți comandanții ei, de la înființare, imediat după Unire, până când după revoluție, eșalonul acesta a ajuns la dimensiunea de astăzi. Credem că ne apără NATO, deși chiar noi suntem NATO!

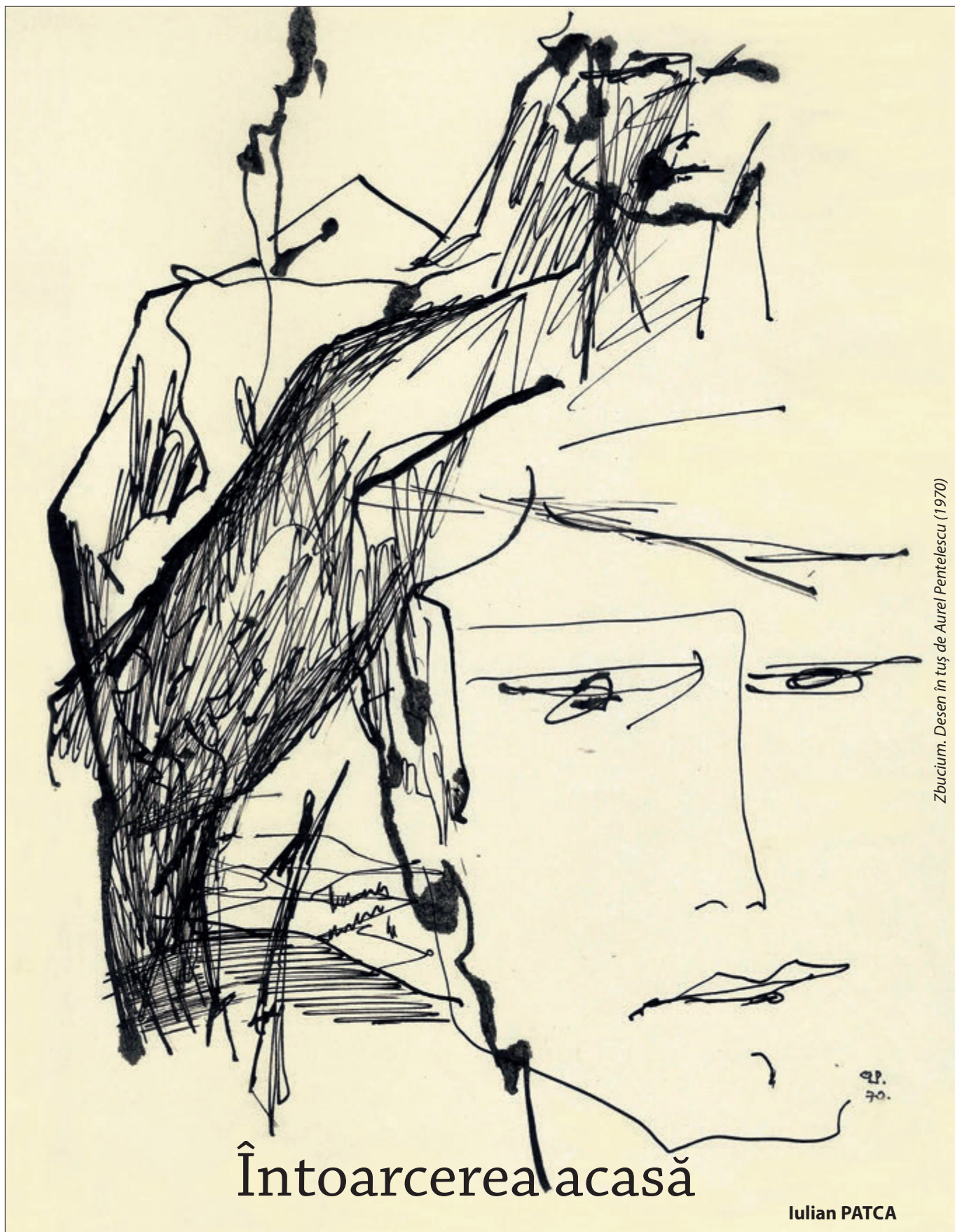
A scris și versuri, poeziile lui respectând rigorile clasice, alteleori nu, prin care ni se relevă un om romantic, sensibil, cu sentimente adânci, căruia nu-i este frică să-și încadreze sentimentele în mare concept dor și iubire, bucurie și durere, nostalgie și entuziasm.

Soarta nu i-a hărăzit statutul de paternitate, dar el și soția lui au învins-o, adoptând o ființă minunată care s-a vrut și este a lor, și care i-a dăruit nepoți și dragoste filială cu care să-și bandajeze durerile.

Iulian Patca, un om care-și parcurge destinul, considerând că dacă nu lași urme după tine ai trăit degeaba. El lasă urme, chiar dacă de la București nu se prea văd! Ele sunt „Moara de vânt”, „Clujul Eroic”, „Comandanții Armatei a 4-a Transilvania”, „Nopti cu lună și voluptăți”, „De dragul tău”, „Să vii și mâine” și dragostea lui profundă pentru tatăl său, care rămas văduv foarte tânăr și-a crescut cei patru copii cu dragoste și responsabilitate.

O dragoste și un atașament pe care și Iulian le-a moștenit și le poartă soției sale, grav bolnavă. ■

Grigore BUCIU

Zbucium. Desen în tuș de Aurel Pentelescu (1970)

Întoarcerea acasă

Iulian PATCA

Trecu dealul istovit, dar împăcat cu sine, de parcă ar fi trecut de ultima barieră care îi stătea în cale. Se opri să-și tragă sufletul în via lui, la umbra crudă a nukului, pe care el însuși îl plantase în urmă cu șapte ani. Atât lipsise din sat, după cei patru ani de refugiu și de front, urmați de alți trei ani de prizonierat.

Nucul se făcuse mare, iar via părea îngrijită, semn că buna lui mamă mai trăia și era încă în putere, de vreme ce semnele trudei sale se vedeau peste tot în cuprinsul viei.

De la umbra răcoroasă a nukului, privea satul din vale, cu ulițele și casele cunoscute și parcă neschimbate, inundate de verdeață în acest început de vară. Zăbovea cu gândurile pierdute în zare și, la fel ca pe front, nu își putea imagina ce îl așteaptă acasă.

În 12 octombrie 1940, când a plecat intempestiv din sat, pe o noapte ploioasă, de teama trupelor invadatoare horthyste, care așteptau semnalul să ocupe satul în zori, nu și-a luat rămas bun nici de la mama. A lăsat-o singură și văduvă, cu toată gospodăria mică-mare cum era, și a plecat în necunoscut. A trecut în România peste granița vremelnică trasată abuziv de „cuceritorii” venetici, iar la sfârșitul anului 1940 era deja înrolat în armata română. Peste nici șase luni trecea Prutul.

În acea noapte de neuitat nu și-a luat rămas bun nici de la Saveta. Se iubeau de ceva vreme, iar ultima mărturisire a fetei i-a umplut gândurile timp de șapte ani, fără întrerupere.

– Grigore, a îngăimat Saveta, ce ne facem, dacă am rămas gre?

El doar a strâns-o mai tare în brațe, iar tăcerea dintre ei a rămas fără răspuns până astăzi.

Nu a fost zi și nu a fost noapte fără să se gândească la ea. Era o fată frumoasă, veselă și glumeață. Când râdea avea gropițe în obraji. Sigur s-a măritat, își spunea el cu îndoială și nesiguranță. Cum să aștepti pe cineva timp de șapte ani, fără vești și fără speranță? În sat, era convins că a fost declarat mort. „Dispărut fără veste”, cum spuneau rușii, sau „dispărut fără urmă”, cum se spunea în bilanțurile zilnice ale armatei române. Dar se gândea adeseori, cu apăsarea disperării, dacă i-a făcut un copil? Cine s-o mai ia de nevastă cu tot cu bitang? Un copil din flori, după judecata satului, era un motiv serios de rușine. Ce s-o fi ales de Saveta lui, se întreba el, măcinat și ars de doruri, dar și de grija ei, în rarele momente de răgaz ale frontului, sau în zilele lungi și nopțile monotone ale prizonieratului.

În lagăr era numai muncă și iar muncă. Pentru prizonieri se găsea întotdeauna ceva de făcut. În ultimii doi ani, spre deosebire de primul, gardienii au renunțat și să-i mai bată. Vorbeau mai frumos cu ei, cu mai multă înțelegere și îngăduință. Erau de acum cu toții domesticiți și resemnați cu soarta. Fuseseră pe front doar soldați supuși ordinelor. Acum erau înfrățiți cu pădurea și cerul. Aveau și ore libere, de voie, în jurul barăcilor, prin pădurile fără margini și fără sfârșit, unde culegeau diferite fructe sălbatice și ciuperci, sau pur și simplu își limpezeau mințile în răcoarea brumată a copacilor seculari. Până seara, oricât de târziu, tot la baracă reveneau. De evadat s-au convins că n-au cum și n-au unde. Taigaua siberiană se întindea peste toate câmpurile pustii și neprimitoare, pline de obstacole și capcane, iar casa fiecăruia, purtată în imaginație ca o icoană, era la mii de kilometri distanță.

Meseria pe care a învățat-o temeinic pe front și în lagăr era aceea de... gropar. Pe front o făcea în mare grabă și la repezeală, fără multe formalități. În lagăr, însă, timpul avea răbdare cu fiecare răposat, camarazii lui aveau răgaz și aprobare să-i închidă ochii, să-i spună Tatăl

nostru și să-l îngroape creștinește, după datină, fără semne de căpătâi. Rar erau zilele în care moartea se rătăcea dincolo de păduri. Ea era aici, printre zecile de barăci, că avea de unde alege. Oamenii mureau de boli, de bătaie în primul an, de istovire, de muncă forțată, în accidente, uneori și de foame. Plecau dincolo izbăviți de o simplă rugăciune, chiar dacă aceasta avea uneori doar două cuvinte: „Doamne, iartă-l!”.

Ultima lui zi de lagăr părea să fie ca oricare alta. Doar că li s-a dat deșteptarea mult mai devreme: „Hai, hai, mai repede, că aveți de făcut drum lung”, le spuse cu o voce familiară, neobișnuită, gardianul șef. Apoi a înțeles că e liber, dar nu-i venea să creadă. Liber să ce? Ce să facă cu libertatea?

Când și-a revenit din uimire, împreună cu mai mulți camarazi selectați pentru eliberare în seria aia, au fost imbarcați la grămadă într-un tren de marfă care a gonit sacadat multe zile și nopți. De mâncat li s-a dat doar pâine și apă. Când au ajuns la granița de pe Prut li s-a spus că pot trece dincolo în România. De acolo să se descurce fiecare cum poate pe cont propriu. „Cât timp mai aveți picioare bune, veți ajunge și acasă” i-a încurajat ultimul gardian, grăbit să ajungă și el la casa lui din taiga.

Și înainte de a trece Siretul spre vest și după aceea a mai găsit un car, o căruță, dar mai mult a pornit spre casă pe jos. Când a ajuns în Pasul Tihuța și a început să coboare pe Valea Bârgaielor, apropierea de satul lui devenise o certitudine și o ușurare. Parcă era atras de „briza” satului, pe care o adulea cu toate simțurile, după atâția ani de pribegie prin urgia străinătății.

Pe măsură ce se apropia de satul lui nu mai avea putere să se grăbească, dar îi erau dragi toți oamenii întâlniți în cale, căroră le dădea familiar „bună ziua”, de se mirau unii de acest străin pe care nu-l cunoșteau.

Acum, privindu-și satul răspândit în vale, ezita să se ridice și să coboare spre casa lui, de parcă o frică inexplicabilă îl cuprinse, ca înainte de a pleca la atac. Simțea că prinde rădăcini în lutul viei. Nu își mai amintea de când mâncase, iar setea îl sleise de toate puterile. Barba, crescută de vreo săptămână, îl făcea greu de recunoscut. Dar era, în sfârșit, acasă și nu se mai sătura să privească cu lăcomie panorama satului din vale, pe care nu mai sperase să o vadă vreodată. O stare grea de moleșală îl cuprinse după o vreme și nu mai reuși să rămână treaz. O vedea doar pe Saveta care ba se apropia, ba se depărta, de parcă nu mai știa cine este și ce caută. Ar fi vrut s-o strige, să-i spună că s-a întors, însă vorbele nu i se auzeau, erau doar în zbuciumul său...

Trecuse bine de ojină, că soarele alungase umbra nukului și-l ardea cu dogoarea molcomă a după amiezii, când i se păru că aude voci.

- Mă, Ioane, mă, vino repede că aici sub răzor este căzut un om.
- Unde, mă, unde... e mort?
- Nu cred... Adă apă, s-ar putea să fie doar leșinat.

După voci nu-i cunoștea. De fapt, i se părea că aiurează, că nu e nimic real. Apoi auzi vocile mai aproape.

- Mă, Ioane, Doamne apără și păzește, eu cred că ăsta-i Gorea lui lelea Susană a lui Bica.
- Scoală, mă Gore, că de când te așteaptă mă-ta, Saveta și fata.
- Doamne, ce minune...

Auzea, începea să înțeleagă și deschise ochii. ■

MARIAN IOAN: *Scrisoare către țara mea*

Port în mine dragostea necondiționată față de tine. Mi-a fost sădită, picătură cu picătură, de-a lungul întregii mele vieți.

Mi-a fost sădită de lacrimile lui ma'mare, atunci când îmi povestea de fiul ei care a murit pe front.

Mi-a fost sădită de mâinile ciungi ale lui tataie, care-mi povestea cum a fost pe front.

Mi-a fost sădită de socrul meu, care-mi povestea cum a fost el rănit pe front, când avea 18 ani, și cum bea apă "din copita calului".

Mi-a fost sădită de cei 80.000 de spectatori care asistau la meciurile echipei naționale de fotbal și care, la sfârșit, se îmbătau de bucurie sau lăcrimau de suferință.

Mi-a fost sădită de Nadia Comăneci, în nopțile albe ale Montrealului.

Mi-a fost sădită de "băieții mei" și de "fetele mele" în nopțile în care copiii lor mici erau acasă cu pojar, iar ei veneau "la datorie".

Mi-a fost sădită de Marin Sorescu, de Nichita Stănescu, de Radu Tudoran, de Marin Preda, de Adrian Păunescu, de George Topârceanu, de Mihai Eminescu, de Romeo Dăscălescu, de Anatol Covali, de Ducu Bertzi, de Doru Stănculescu, de Tatiana Stepa, de Marcela Safciuc, de Tudor Gheorghe și de mulți, mulți alții, care m-au ajutat să descopăr în mine ceea ce nici nu știam că am, folosind doar limba pe care eu însumi o învățasem de la mama, dar nu-i înțelegeam toate tainele.

Mi-a fost sădită de tata, când stătea nopți la rând în fabrică, fiindcă "se sfărâmasese și trebuia reparată".

Mi-a fost sădită de minerii care-și duc viața în "lumea lor fără de cer" și își văd copiii doar când dorm.

Mi-a fost sădită de țăranii care nu știu că trebuie să ia pauză la 50 de minute ca "să-și refacă forța de muncă", atunci când cosesc, sau sapă, sau prășesc cu ziua-lumină.

Mi-a fost sădită de aviatorii care se urcă în avioanele cu care știu că s-ar putea prăbuși.

Mi-a fost sădită de George Enescu prin rapsodiile lui și de Ciprian Porumbescu cu Balada lui.

Mi-a fost sădită de Grigore Leșe prin "cucul" lui care cântă-n Bucovina.

Mi-a fost sădită de Jean Moscopol, pentru care "tot ce-i românesc nu pierde și nici nu va pieri".

Mi-a fost sădită de Mihai Daniel, care se înverșunează să înalțe folclorul românesc pe culmile virtuozității.

Mi-a fost sădită de marinarii care suferă pentru a duce "bucățița lor de țară", care este nava, acolo unde le-o ceri tu.

Mi-a fost sădită de ploile, de noroaiile și de viscoalele prin care mărșăluiaș și care m-au ajutat să înțeleg că eu pot fi mai mult decât o biată moluscă.

Mi-a fost sădită de lipovenii din Delta Dunării, care se adunau ciorchine lângă un televizor de la Căminul Cultural, pe care se vedeau mai mult purici decât imagine, ca să vadă România-Ungaria la fotbal.

Mi-a fost sădită de învățătoarea mea, Sofia Pelerighin, Dumnezeu s-o odihnească!

Mi-a fost sădită de copiii mei, atunci când erau mici și mi-au dat mie, prin existența lor, șansa să devin "cineva", și atunci când alergau să ajute pe toată lumea în decembrie '89, fără să se gândească la ceea ce li s-ar fi putut întâmpla lor.

Mi-a fost sădită de toți cei ce mi-au ieșit în drumul vieții și mi-au îmbogățit propria existență prin existența lor.

Eu nu mă pot dezbăra de această dragoste nici când mă cert cu tine, nici când mă calci în picioare. Îți iert chiar și faptul că flirtezi nemeritat de mult cu politicieni cărora nu le pasă de tine. Pentru că această dragoste este înrădăcinată în existența mea, nu în cuvintele mele. Ca să o scoți din mine, ar trebui să mă distrugi.

Să știi că nu sunt singurul care te iubește necondiționat. Mai sunt mulți, inclusiv printre cei care te-au părăsit. Unii te-au părăsit tocmai pentru că te iubesc, dar tu nu i-ai înțeles. Dacă ai ști câți suntem și cum te iubim, sigur ai zâmbi și ai deveni mai frumoasă și mai bună cu noi. Și ne-ai ierta pentru momentele în care te-am înjurat, te-am ponegrit și ne-am jurat că ne vom dezice de tine. Ce noroc am avut că nu ne-ai luat în serios niciodată!

La mulți ani de ziua ta! ■

Centenarul unui nume: *România Eroică*!

Nu știu să existe bucurie mai mare pentru șeful unei publicații ca aceea a apariției fiecărui număr. Am trăit asemenea emoții, răsfoind paginile abia ieșite de sub tipar ale revistelor la care am fost redactor-șef o vreme, fie că a fost vorba de *Spirit militar modern*, de *România Maritimă și Fluvială-Magazin*, de *Business Press*, ori de *România Eroică*. De fiecare dată, îmi plăcea să urmăresc cu privirea cum crește de la un număr la altul teancul de hârtie, în care erau eternizate munca și talentul colaboratorilor.

În luna a patra a anului trecut s-au împlinit 105 ani de la apariția primului număr al revistei *Cultul eroilor noștri*, publicația societății „Mormintele eroilor căzuți în război”. Născută sub înaltul patronaj al Reginei Maria, această inițiativă reflecta efortul sacru al unei națiuni de a-și onora fiii căzuți în Marele Război pentru Reîntregire. În 1926, odată cu venirea lui Mircea Dem Rădulescu ca director literar, *Cultul eroilor noștri* și-a schimbat numele în *România Eroică*. Prin această redenumire, publicația și-a extins viziunea: dincolo de datoria administrativă de îngrijire a mormintelor, ea a devenit și un laborator de cultivare a spiritului național și a demnității românești.

Revista a apărut cu acest nume până în 1948, când și-a încetat apariția. Venirea noului regim de “democrație populară” a însemnat o lovitură brutală aplicată memoriei noastre identitare; „*România Eroică*” nu mai avea dreptul să

trăiască într-o epocă ce dorea rescrierea istoriei. Odată cu ea, a murit timp de decenii și adevăratul cult al eroilor.

În 1997, după o întrerupere dureroasă de 49 de ani, *România Eroică* și-a reluat apariția sub egida Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, ajungând astăzi la numărul 75. Această renaștere post-decembristă a demonstrat că valorile de căpătâi ale acestui neam pot supraviețui chiar și unei jumătăți de secol de interdicție și uitare forțată.

Un calcul simplu îmi spune că în ianuarie 2026 s-au împlinit 100 de ani de când această publicație a primit numele „*România Eroică*”. Pentru redactorul-șef al revistei actuale este un prilej minunat de reflecție și nostalgie editorială. Nu am de gând să fac bilanțul celor o sută de ani. E de-ajuns să constat că reperele cronologice amintite conturează un destin remarcabil pentru această revistă-simbol.

România Eroică nu este doar o colecție de articole, ci și o veritabilă arhivă a recunoștinței naționale, o punte peste timp care unește idealurile interbelice cu realitatea de astăzi. Ea reprezintă cronică jertfei și a neuitării.

Salut acest centenar și pe toți cei care au semnat în paginile revistei – istorici, militari, preoți, profesori sau scriitori – toți cei care, de-a lungul unui veac de încercări, au scris și au simțit românește! ■

Colonel (rtr.) Dumitru Dan ROMAN

1920

1926

2026

Când îți cade în mână o carte scrisă cu har, o carte care te provoacă și te îndeamnă la reflecție, la o examinare atentă, inima îți dă ghes, îți dă un ghiont neașteptat să nu taci, să exprimi și altora părerea ta. Am citit „Povești din strada Putna”, de Viorel Domenico, așa cum citeam, cu sufletul la gură, „poveștile” de altădată, într-o copilărie situată cu ani lumină în trecut. Și tot ca odinioară, curios lucru, mi-a venit pofta să le recitesc, deschizând cartea la întâmplare. Am regăsit aceeași tensiune artistică, același fior dramatic-liric, aceeași narațiune senzuală, ostentativă, despre lumea obișnuită, care devine, în context, fabuloasă, dincolo de imaginație, sub condeilui lui Viorel Domenico.

O lume pestriță, lumea unei străzi, a unui sat, a unei zone geografice plasate pe coordonate aparent ușor de identificat, dar total înșelătoare. Unii chiar s-au grăbit cu afirmațiile: este comuna cutare, orașul și împrejurimile cutare. Nici vorbă! Toposul cel adevărat există numai și numai în amintirile înnobilate de vreme și de vremuri ale autorului. Chiar dacă el locuiește în prezent pe strada Putna! Nicio relevanță. Nu suntem în prezența unui volum de reportaje, fie și literare.

Viorel Domenico înveșnicește o lume de mahala, o lume de țărani-muncitori, de funcționari și meșteșugari care poate aparține unei ulițe, unui păienjeniș de drumuri, unei comune (cum a fost și Breaza până în 1954), unei anume regiuni. Dar poate fi și ulița copilăriei, poate fi și satul arhetipal.

Autorul surprinde, în aqua forte, dar cu gingășie, cu temperament poetic, personaje pline de mister și simbolism, extrase parcă din lumea mistică a imaginației lui H. Bosch sau din arta atemporală a lui Bruegel cel Bătrân. Prin excelență, a acestuia din urmă, numit și Bruegel al Țăranilor. Fără a-i știrbi valoarea și originalitatea, îndrăznesc să-l consider pe Viorel Domenico un Bruegel, de alt calibr, al acestor țărani-muncitori. La alt nivel de satiră și sarcasm, de ironie amară.

În consonanță cu un secol considerat, pe bună dreptate, distopic, cu un timp al iluziei și deziluziei, al războaielor, secetelor, cotelor individuale, răfuielilor ideologice.

Oamenii care prind viață în acest volum sunt și țărani, și muncitori pe șantieri, în fabrici, la schele petroliere. Ei își câștigă existența muncind zi și noapte: coasă, plugărit, culesul poamelor, cazanul cu țuică. Acesta e decorul general. Fiindcă, Viorel Domenico, iscusit doctor al minții și sufletului, surprinde la aceste personaje (cineastul nu se dezmințe) în stop-cadre memorabile mișcările seismice declanșate de vârtejul patimilor, un foc viu ce poate arde sau îngheța, cu prostia, nepăsarea, iubirea înșelătoare, indiferența sau spiritul flegmatic.

În care personajele sunt ghidate de o democrație sui-generis, eu aș numi-o democrație literară. Psihologia personajelor funcționând după legi abisale, cu adânci și contorsionate rădăcini sociale, biblice, mitice. Acest proces complex și complicat este favorizat, chiar tensionat la limită, de cuvântul și expresia potrivite, creatoare de amprentă stilistică. Dar, atenție, uneori lexicul regional atârână cam greu la cântar!

Poveștile din strada Putna au un magnetism special, uneori o fluiditate eterică, alteori una păstoasă și par scrise de când lumea, așteptând doar punerea în pagină. Aș vrea să fiți atenți la coperta cărții, la pictura lui Romeo Gheorghian, un fel de cheie secretă la caseta cu amintiri. Personajele din jurul mesei, pe care guvernează clon-

Pe raftul cu cele mai apreciate cărți

Fiecare poveste este structurată ca un roman în miniatură. E un adevărat tur de forță discursivă prin care prozatorul condensează în două-trei pagini o întreagă odisee. E talentul care ține în frâu herghelii de cuvinte, efecte, impresii, fenomene, răsturnări de paradigmată. Mai ales, asemenea schimbări de macaz, deoarece în fiecare povestire (aproape) există un detonator amorsat cu precizie de autor să provoace explozia când te aștepți mai puțin. Și să reconfigureze țesătura intrigii

dirul, sunt ancorate puternic în stacanele pline ochi. E suficient să răsucești cheia și moara începe să macine: sunt blestemați mai marii vremii; unii aruncă pietre în difuzorul cu vocea tovarășului Dej; alții atacă miliția care umblă pe dealuri, cenzurând strigăturile ritualice; se dă în vileag făcătura privind câștigătorii curselor ciclistice locale; este descris alaiul hucinant al navetiștilor purtători de făclii care emană duhori; privim cu ochii cât cepele la un regal comico-satiric, demn de semnătura lui Emir Kusturica, în care personajul principal este un hârdău boieresc!

Viorel Domenico este un observator extrem de fin, de riguros al comportamentelor, al judecăților din mentalul colectiv, este seismograful care înregistrează undele sufletelor răvășite de dorințe iluzorii, de aspirații comico-tragice, de vise feerice sau nebunești, de slăbiciuni, viclenii, neputințe. Sunt conving, Viorel Domenico are mai mult de cinci simțuri. El înțelege sufletul ca pe o

alăută care încântă și descântă, el „simte enorm și vede monstruos”, dacă nu sunt prea excesiv. Ne arată, ca într-o magie, cum cineva vede aieva oile cățarate într-un salcâm; îl surprinde pe părintele Sofronie care îl toarnă la Securitate pe învățătorul Șotreanu (avea o dambla: întocmea statistici cu elevii procreați păgânește în posturile de peste an). Paginile cărții sunt înțesate de „babe doldora de povești nespuse, care dau în clocot”. Hopa! Povești nespuse, care dau în clocot! Cred că am descoperit nucleul atomic ce pune în funcțiune fiecare povestire. Sigur, trebuia să existe și condeiul potrivit care să înșire totul frumos pe hârtie. Iar acesta aparține scriitorului Viorel Domenico. Sublinierea care urmează e necesară. Nu toate poveștile din volum „dau în clocot”. Unele încă mai fierb la foc domol.

Ce preferințe am eu în acest univers de destine? Sunt 40 de schițe și povestiri, deci tot atâtea posibilități. De aceea, deschid cartea la întâmplare (pe încredere) și peste ce dau la p. 51: schița „Încrederea”. Două pagini, nu mai mult (ce istovitor este să scrii scurt!). Dar ce avalanșă de iluzii și confuzii spectaculoase, ce final imprevizibil!

„Încrederea”, „Hărdăul lui Zamfir”, „La cules de vrăbii”, „Stanca”, „A lu Băloi”, „Capra cu balamale”, „Crivățul de la ruși” etc. pot figura într-o valoroasă antologie de proză scurtă, reprezentativă pentru literatura contemporană.

Autor de mare anvergură, Viorel Domenico a scris zece cărți despre istoria filmului, șapte cărți despre evenimentele de la revoluție, patru monografii, patru volume de literatură, sute și sute de articole, reportaje și interviuri. Pentru care a primit numeroase premii, diplome și distincții, precum și titlul de „Cetățean de Onoare al orașului Breaza”. Panorământ, afirmăm fără nicio rețineră: colonelul în retragere Viorel Domenico rămâne, în primul rând, un original și valoros prozator. Volumul „Povești din strada Putna” înnobilează raftul cu cele mai apreciate apariții editoriale din ultima vreme. ■

Constantin STRUNĂ

0 promoție de elită reunită într-o carte: „Adolescență în cetatea de la poalele Rarăului”

Toate promoțiile de liceeni militari se aseamănă între ele prin disciplină, rigoare și spirit de sacrificiu. Nici promoția 1969 a Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc nu face excepție de la această regulă nescrisă. Totuși, spre deosebire de altele, această generație a avut șansa unică de a număra în rândurile ei câțiva oameni talentați în ale scrisului. Aceștia, erijați în cronicari ai propriilor întâlniri, și-au asumat misiunea de a pune umărul la scrierea cărții de vizită a colegilor lor.

Așa s-a născut un volum impresionant de peste 600 de pagini, intitulat sugestiv „Adolescență în cetatea de la poalele Rarăului”, coordonat de Constantin Monac.

Purtând numele de referință „General Cristache Ștefănescu”, volumul adună portretele, gândurile și sentimentele celor 328 de absolvenți care treceau pragul instituției la începutul anului școlar 1966-1967. Cartea este o reverență adusă celor 38 de profesori și comandanți de subunități care și-au asumat nobila misiune de apostolat. Beneficiind de un corp didactic strălucit, valoarea acestei generații a fost confirmată chiar de comandantul de atunci, colonelul Cristache Ștefănescu, prin cuvintele: „*Promoția 1969 a fost cea mai bună promoție din toate timpurile!*”.

Structurată ca un catalog inversat, cartea oferă de această dată

elevilor puterea de a acorda note și calificative trecutului. Fiecare absolvent își scrie propria biografie cu rigoare cronologică, dar fără a uita de hazul adolescenței. Acolo unde băncile de altădată au rămas goale, memoria a fost salvată de colegi, prieteni sau chiar de soțiile și copiii celor dispăruți. Paginile trimise de familiile colegilor decedați transformă volumul dintr-o simplă cronică militară într-un monument de sensibilitate și dragoste eternă.

Promoțiile militare se întâlnesc cu regularitate strictă, din zece în zece ani, uneori și mai des, până când rândurile se subțiază și aerul devine din ce în ce mai rarefiat. Niciodată n-am simțit atât de presant scurgerea implacabilă a timpului ca la întâlnirile adolescenților care am fost cândva. Scriu aceste rânduri și, fără să vreau, retrăiesc clipele ultimelor despărțiri, când în ochii ruginiților mei colegi mi se părea că văd sclipind lumini și umbre înlăcrimate.

„Adolescență în cetatea de la poalele Rarăului” nu este doar o carte despre armată sau despre o promoție anume. Este o lectură despre prietenie, despre datoria de a nu uita și despre modul în care spiritul de corp triumfă în fața timpului. O apariție editorială de excepție, care merită un loc de cinste în istoriografia militară și de suflet a Armatei și a țării. (D.D.R.) ■

**Dumitru Cauc, Victor Popescu
– Simbol al luptei poporului român
pentru întregire națională, Editura
Universitaria Craiova, 2022**

În vara anului 2016, la Mănăstirea Bistrița (Vâlcea), profesorul Eugen Petrescu a organizat primul simpozion de istorie prin care începea rememorarea faptelor, eroilor și tragediei oamenilor peste care trecea tăvălugul german, cu o sută de ani în urmă. Acolo am amintit de un erou legendar care a dus lupta de partizani în spatele frontului, erou care ar trebui pus în valoare de filialele Gorj și Mehedinți ale Cultului Eroilor „Regina Maria”.

Din sală s-a ridicat un domn care a spus că acest erou nu este uitat, cel puțin la el în zonă și că oamenii vorbesc cu emoție despre el. Era profesorul de istorie Dumitru Cauc, dascăl din localitatea Valea cu Apă, unde preda elevilor la aceeași școală unde fusese învățător și Victor Popescu. Avea intenția, ne-a spus atunci, să scrie o carte despre el și să determine administrația locală să-l pună în evidență cu prilejul Centenarului Marii Uniri.

Cartea a apărut în anul 2021, la prestigioasa editură olteană Universitaria Craiova. Și fiindcă tirajul s-a epuizat și autorului i s-au cerut mereu exemplare din lucrare, a apărut ediția a II-a despre care scriem în rândurile de față. O adevărată monografie! În ea au intrat și alte informații și note acumulate de Dumitru Cauc, între timp. Cu alte cuvinte, nu este o simplă re-

editare a unei lucrări bine documentate din surse diferite, într-o viziune interdisciplinară, menită să aducă lămuriri despre un episod dureros al istoriei oltene, și, prin extensie, al poporului român.

Victor Popescu este un personaj puternic și complex care oscilează între legendă și adevăr, ambele ipostaze definindu-l ca erou îndrăzneț provenind din rândul dascălilor, ofițeri de rezervă, chemați pe front să elibereze Ardealul și să apere țara de puhoiul invadatorilor germani și austro-ungari. Într-un fel Victor Popescu este prototipul acestor ofițeri de rezervă, care au dat dovadă pe front de un curaj, dăruire și destoinicie, care, adesea i-au întrecut pe ofițerii profesioniști, mulți dintre aceștia dovedindu-se slabi, nepregătiți, fricoși, lași.

În 1916, învățătorul din Valea cu Apă, fiu al fostului dascăl ieșit la pensie, era sublocotenent, comandant de batalion în Regimentul 18 Gorj. Entuziasmul romantic al celor ce au trecut Carpații sub deviza „Vrem Ardealul” s-a mai estompat după reacția dură a germanilor care își reveniseră din surpriză. Războiul avea o față tragică, plină de durere și moarte. Și totul s-a bulversat și mai mult când s-a luat decizia strategică (pe care trupa nu o înțelegea) de retragere a frontului pe granița dintre Regat și Ardeal.

O retragere presărată cu jertfe, disperare și neputință. Nemții au coborât munții spre sud. Sublocotenentul Victor Popescu primește misiunea să asigure retragerea, cu compania a treia pe care o comanda. Au ajuns la lupta la baionetă. Mulți au murit, mulți au fost luați prizonieri. Subunitatea lui era înconjurată de germani. Le-a cerut alor săi să nu se predea, să iasă din încercuire, să fugă prin pădure. N-au putut ajunge la unitatea lor, împinsă departe în toiul luptelor. A ajuns acasă, în Valea cu Apă. Oltenia era ocupată de germani. Administrația lor militară începuse jaful sistematic al populației. S-a ascuns, protejat de oamenii din sat. După o

lună de așteptare intră în acțiune, devine un fel de haiduc. Anihilează patrulile germane și returnează oamenilor produsele rechiziționate. Își organizează în acea iarnă, concomitent cu acțiunile lui haiducești, o ceată de 20-30 de oameni, pe care îi organizează și le dă misiuni. Sătenii din localități îi sprijină, îi ascund, le dau de mâncare, muniție etc.

Sunt și trădători - un primar, un notar, un preot, un călugăr s.a. S-au dat cu ocupantul, își terorizează consătenii, vor să-l prindă pe Victor Popescu. Germanii sunt panicați. Pun un premiu pe capul lui. Sunt arestați simpatizanții, zece dintre ei sunt duși la Tr. Severin și executați. Popescu a încercat să-i elibereze pe cei arestați. El însuși devine foarte vulnerabil. Se mută din zonă, apoi pornește spre Moldova, unde ajunge la regimentul său, pe Siret, spre sfârșitul verii 1918.

Este demobilizat și devine dascăl în Moldova. Nu se poate întoarce acasă, unde e cu premiu pe capul lui, până în 1919, după ce germanii părăsiseră România. A fost un eminent dascăl și om al cetății, implicându-se în multe acțiuni. Dorea să fie pedepsiți trădătorii. A rămas un român liber, patriot și atașat valorilor românești. A cântit împotriva ocupației sovietice și bolșevismului, a fost arestat, a fost prigonit, i s-a tăiat pensia. Era „dușman al poporului”. În 1966, Consiliul de Stat i-a reconstituit pensia.

Cartea lui Dumitru Cauc conține acest fir narativ, îmbogățit cu numeroase fapte, deghizări, curaj nebun și o credință nestrămutată în permanența românilor. Multele documente redactate în anexe, scrisori sau fotografii, obținute din diferite surse, fac din această monografie o carte de referință de o remarcabilă și laudabilă valoare documentară.

Gorjul i-a dat istoriei naționale pe Ecaterina Teodoriu și pe acest Victor Popescu, care au zidit, fiecare în felul și pe locul lui, România Mare. Alături și împreună, desigur, cu mulți alți eroi cunoscuți și necunoscuți, care au făcut suprema jertfă. ■

Corneliu Stoica, *Sub flamura eternității, Regimentul 27 Infanterie Bacău*, Editura Magic Print, Onești, 2024

Istoria unui regiment apărut în istoria militară înaintea marilor războaie care au marcat trecutul românesc este foarte importantă din perspectiva mișcării cultului eroilor. Se înțelege de ce? Aceste unități au fost prinse în focul luptelor pentru salvagardarea intereselor țării și au lăsat în urmă mulți eroi – oameni care și-au pierdut viața pe front, oameni care au dispărut, alții care s-au acoperit de răni și s-au întors acasă la familiile lor schilodiți, traumatizați, scoși din partea activă a societății.

Un regiment apare dintr-o necesitate strategică și, în foarte multe cazuri, este rezultatul unei transformări, a unei evoluții, fie prin scindarea altui regiment, fie, și așa stau lucrurile în multe cazuri, se dezvoltă dintr-o unitate mai mică.

Doar după revoluție și după integrarea României în NATO, marile unități (unele) și regimentele cu o istorie lungă la activ au involuat în structuri mai mici.

Și aceste situații care trezesc nostalgia în rândul militarilor de carieră în retragere, ca și evoluția de până în 1990, exprimă evoluția însăși a armatei, în contextul general al dezvoltării și modernizării fenomenului militar.

Istoria Regimentului 27 din Bacău este privită și urmărită în acest context. Nu poți face istoria unui regiment, divizii etc. ruptă de contextul general al armatei, de evoluția ei în contextul strategico-politic dintr-un moment sau altul.

Acest lucru îl face și istoricul Corneliu Stoica, autorul a peste 30 de cărți,

majoritatea menite să promoveze istoria locurilor sale, în diversitatea ei. Autorul se mândrește îndeosebi cu „Valea Troțuşului - enciclopedie”, apărută până acum în trei ediții.

Titlurile folosite în actuala lucrare cu tematică militară par cam „luxuriante” prin includerea romantică în construcția lor a termenului eternitate. „Un regiment pentru eternitate”, „Sub flamura eternității” aduc aminte de romantismul militar trecut, care acum este privit cu rezervă, dându-ne seama din mersul lucrurilor că nimic nu este etern.

Dincolo de aceasta, lucrarea este o prețioasă contribuție la istoria militară a poporului român. Sprijinit pe o bogată bibliografie, pe studiu asiduu în arhive și biblioteci și, trebuie să amintim, de o competentă consultanță oferită de un militar de carieră – generalul (r) Vasile

Ce este cu acest regiment și de ce este importantă locația lui în acea zonă geografică?

Pentru că acolo sunt trecătorile importante peste Carpați, probate în istorie din perspectivă strategică de Mihai Viteazul, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Matei Corvinul ș.a., erau locurile prin care Regatul Ungar, Imperiul Austro-Ungar, tătarii, turcii și toți râvnitorii presau să treacă bariera muntoasă spre noi cuceriri și jafuri.

Fără îndoială, rădăcinile vechi sunt în arnăuții, plăieșii și dorobanții de demult. Al. Ioan Cuza unește armatele, atâta cât erau, într-una singură a României și firește rădăcina modernă și ascunsă a regimentului se află în acea reformă. Plăieși, dorobanți, călărași etc. sunt numele acestor oșteni botezați altfel odată cu evoluția în structură și istoria militară.

Marele Premiu „Comandor Virgil Dragalina” 2024 - Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”

Jenică Apostol, care semnează și prefața.

Cartea este structurată pe opt capitole, are anexe, note explicative, bibliografie, un număr impresionant de hărți militare care sunt o oglindă generală a evenimentelor pe care le putem „vedea de sus”, în măsura în care le descifrăm, și o foarte bogată ilustrație.

Calitatea textelor, condițiile grafice foarte bune (calitatea hârtiei, claritatea imaginilor), modul de organizare a materialului fac din această carte o lucrare de referință, un model inedit. Comentariul de specialitate pe fond alb este însoțit pe fiecare pagină, de o coloană verticală gri-bej pe care sunt inserate imagini și texte explicative necesare întăririi textului de bază. Prin acestea se aduc informații complementare din istoria generală a armatei, ordine de bătaie, ordine de zi, documente, citate din presă, date despre protagoniști.

Cu alte cuvinte, notele explicative – text și imagine – sunt aceste coloane. Citind într-o parte și în alta, ai senzația că de fapt ești în fața unui film documentar cu un comentariu amplu despre o unitate de elită a armatei române - Regimentul 27 Infanterie Bacău.

În 1872, se înființează R. 8 Dorobanți, dintr-un batalion al său se înființează R. 14 Dorobanți, iar Batalionul 2 al acestui regiment avea garnizoana la Bacău. A fost în Războiul de Independență, cu acte de eroism memorabile, Țarul Rusiei trece regimentul în revistă pe 2/14 dec. 1877, însoțit de Carol I. Din acest regiment acoperit de glorie se desprinde Regimentul de Dorobanți Bacău nr. 27.

A urmat Războiul cel Mare și al Doilea Război Mondial cu pierderi enorme în oameni și materiale, jertfă și sânge.

Urmașii recunoscători le-au ridicat acestor luptători monumente comemorative binemeritate.

Autorul acestei lucrări face referiri ample la eroi, medalii și ordine din toate cele trei războaie ale românilor și mai ales are meritul de a fi rezervat un capitol Pro memoria, prin care ilustrează recunoștința prin imagini și text, evenimente, pomeniri la monumente de la mormântul modest cu gard de mesteacăn până la monumente și mausolee de rang înalt.

O carte completă, complexă, de o ținută grafică de excepție, merit al editurii și tipografiei care au realizat-o. ■

Constantin C. Petolescu, *Maiorul Ioan Coravu. Un erou al războiului pentru întregirea României*, Editura Militară, București, 2024

Cartea aceasta este un fel de biografie adnotată a unui erou, „din familia mea”, care în Cuvântul înainte începe așa: „Personalitatea căpitanului Ioan Coravu, erou al Marelui Război pentru Întregirea Patriei, m-a fascinat din vremea copilăriei. Tatăl meu vorbea despre „unchiul lancu” (fratele mamei sale), care murise în războiul cel mare, căzut într-un snop de mitralieră”.

Iată, în două fraze, definirea unui erou și rezumatul unei cărți! Însă eroul acesta merită o adâncire mai atentă între documentele și relatările inserate în carte, pentru a descoperi că după numele său se ascunde un personaj complex extrem de interesant.

S-a întâmplat ca trecând Carpații să elibereze Ardealul și pe frații noștri ce stătuseră o mie de ani, umiliți și disprețuiți de puterea ungurească, să fie camarad de arme cu încă doi tineri rezerviști, ce vor intra, amândoi, în cultura românească. Este vorba de istoricul Scarlat Lambrino, ce va deveni șeful catedrei de istorie antică la Universitatea București, în 1927, după moartea lui Vasile Pârvan. Celălalt este scriitorul Camil Petrescu, care îl introduce cu simpatie și respect ca personaj puternic și de referință în romanul său „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, publicat, în 1930, sub numele Corabu.

Ioan Coravu are în București o stradă importantă care-i poartă numele, în

cartierul Vatra Luminoasă, dar puțină lume contemporană știe cine a fost el și de ce strada aceea îi poartă numele. La câtă istorie mai știm astăzi și cât ne fandosim cu anglicanismele noastre de bon-ton, mă mir că mai știm că au fost două războaie mondiale crâncene, în care s-a murit pentru țară și neam.

A fost un militar extraordinar, un model de ofițer șlefuit ca disciplină, dârzenie și exigență de școală germană a începutului de secol douăzeci. Camil Petrescu spune că „era militar cu studii severe la Viena”, desigur în romanul amintit, el însuși atât de sever cu subordonații săi, încât comandantul regimentului i-ar fi spus că dacă vor pleca pe front primul glonț al soldaților săi îi va fi destinat lui.

Este mai mult un calificativ superior metaforic, deoarece căpitanul Coravu

care trupele contaminate de bolșevism ale marelui aliat de la răsărit, Rusia, au dezertat de pe front, lăsând goluri considerabile în linia de apărare.

Autorul lucrării de față face dese trimiteri la documente, citează abundent din ele pentru autenticitate, ceea ce oferă cărții un caracter documentar-comparativ evident. Citează din manuscrisul găsit în arhivă și momentul și împrejurările morții eroului: „Priceperea desăvârșită și eroismul desfășurat de căpitanul Coravu în această operațiune nu-și găsesc asemănare” – se menționa în manuscris, această apreciere care este valabilă pentru toată perioada de război a acestui ofițer.

Descrierea atacului spre cota întărită a germanilor e o autentică scenă cinematografică, oștenii înaintând pas cu pas printre cei căzuți, până ajung pe

Premiul „Căpitan Alexandru Manoliu” 2024 - Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”

și-a condus subordonații peste munți în Ardeal și înapoi, iar la 3 decembrie 1916, înainte de a intra trupele germane în București - oraș deschis, regimentul său pleacă spre Târgu Neamț, cu multă grijă și iscusință, reușind să învingă toate greutățile și să-și afirme împreună curajul și vitejia.

Au intrat în refacere și reorganizare, astfel că în februarie 1917, căpitanul Ioan Coravu este comandantul Companiei a 3-a a Regimentului 22 Dâmbovița. Pentru calitățile sale de ofițer de excepție, devenit tocmai datorită acestora din infanterist un performant vânător de munte, a fost propus pentru înaintarea excepțională la gradul de maior. Nu a fost să fie! Abia după ce a căzut în luptă pe Dealul Teiului, după ce eliberaseră Mărăștiul, într-un asalt eroic, înconjurat de 118 soldați căzuți și ei pentru patrie, este înaintat post-mortem la gradul de maior.

Este un episod dintr-o epopee eroică despre care ar trebui, cu pioșenie, să vorbim mai mult, deoarece ea a însemnat eliberarea a 30 de sate, capturarea a 3000 de prizonieri germani și a circa 60 de tunuri, în condițiile în

creastă în luptă corp la corp și înving. Însă prețul e mare, Coravu e ciuruit de gloanțe și cu el rămân pe câmpul de luptă și ceilalți 118 bărbați ai țării. A fost fatidica zi de 13 iulie 1917 (calendarul vechi).

Iată ce zice în manuscrisul său sublocotenentul rezervist Ion Nițescu, fost subordonat al lui Coravu: „Doamnel! de-o fi să mor în război, fă să am moartea căpitanului Coravu” (p. 98) Iar C. Kirițescu în a sa „Istorie a războiului pentru întregirea României” referindu-se la eliberarea Mărăștilor scrie: „...printre ei e un adevărat erou, căpitanul Coravu, totdeauna înaintea soldaților, mânuind însuși pușca, grenada, mitraliera”.

Maiorul Coravu este din Șimian, Mehedinți, pe lângă Tr. Severin, dintr-un neam numeros ale cărui morminte mai păstrează numele lor săpat în pietrele de căpătâi de mai bine de o sută de ani.

Constantin C. Petolescu, corăvean și el pe linie maternă, își face o datorie de onoare prin această carte, față de un înaintaș al său, de excepție, care a făcut suprema jertfă pentru țară și neam. ■

Dragoș Zamfirescu, *Un român pierdut în gulagul sovietic*, Alexandru Țăulescu, medicul generalului Gheorghe Avramescu, Confesiuni, Editura Militară, București, 2024

După o excelentă lucrare monografică dedicată generalului Gheorghe Avramescu, publicată cu câțiva ani în urmă de botoșăneanul Sergiu Balanovici, iată că apare și un „volum doi”, prefațat și îngrijit de diplomatul român Dragoș Zamfirescu. Este o carte memorialistică de prizonierat alcătuită pe baza amintirilor povestite și înregistrate pe bandă magnetică, la o vârstă înaintată, de medicul militar al generalului Gheorghe Avramescu, Alexandru Țăulescu. Acesta avusesse grijă, pe frontul antihitlerist, de sănătatea generalului, comandant al Armatei a 4-a Române, și de familia acestuia care îl însoțea pe front.

O carte care nu se referă la general decât tangential, pentru a lămuri unele situații. Alexandru Țăulescu este o victimă colaterală a sovieticilor care l-au arestat pe comandant, împreună cu peste treizeci de persoane care au alcătuit așa-zisul lot Avramescu. Oameni nevinovați cu toții, a căror culpa probabilă de a nu se putea bucura de ocupația sovietică începută la 23 august 1944, dar care nu se manifestaseră în acest sens prin nicio acțiune concretă.

Memoriile propriu-zise care descriu lagărele prin care a trecut acest medic, fără să știe de ce, condițiile inumane și de necrezut în care erau ținută prizonierii de război și condamnații politici sau de drept comun sovietici, sunt presărate cu trimiteri explicative rezultate din studierea târzie, din vremea lui Gorbaciov, a arhivelor militare ruse.

Alexandru Țăulescu a dorit toată viața să afle care au fost motivele reale pentru care

a fost arestat și din cauza cărora și-a pierdut în gulaguri opt ani de tinerețe, și apoi cetățenia română, obligat fiind să-și reprime în permanență dorul de țară și sentimentele de identitate națională.

Confesiunile ce alcătuiesc această carte s-au născut târziu, dintr-o întâmplare fericită. Diplomatul Dragoș Zamfirescu l-a descoperit pe medicul lui Gheorghe Avramescu la o recepție a ambasadei noastre de la Moscova, unde a intrat în vorbă cu el, a aflat cine este și ce a pățit în viață, încurajându-l să scrie toată povestea. Timpurile erau favorabile acestui demers, frica de a vorbi despre trecutul negru al Rusiei bolșevice se diminuase. Ce aflăm din această carte scrisă cu talent și expresivitate despre soarta unui om? Un om care ar putea fi foarte bine simbolul românilor basarabeni care doar din cauză că erau români și nu uitau acest lucru, au fost arestați, trimiși în lagăre, eliberați și obligați să trăiască departe de casele și obârșia lor.

Calvarul acestui om a început pe 6 martie 1945, la trei zile după ce generalul Avramescu fusese arestat și ucis în mașina care-l ducea

permanență să supraviețuiască. L-a ajutat statutul său de medic în condițiile în care în gulaguri se suferea mult și era nevoie de personal medical. Vorbește frumos despre cei cu care a lucrat, despre oamenii sovietici pe care i-a cunoscut, artiști, oameni de știință, profesori universitari, generali proscrisi, trimiși de puterea lui Stalin să ispășească pentru delikte minore. Elita rusească trimisă la reeducare prin muncă. O lozincă cinică „munca îl înobilează pe om”, similară cu cea din lagărele naziste „prin muncă vei fi liber”, era afișată în aceste lagăre de exterminare. Și colo și colo metodele erau aceleași – subnutriție, mizerie, epuizare prin muncă, violență, neomenie și moarte. În Rusia prin frigul polar, în Germania prin incinerare!

Este eliberat de la Vorkuta, după opt ani, printr-o hârtie în care i se spunea că acuzațiile ce-l privesc n-au putut fi probate. Dar, curios i se stabilește domiciliu forțat acolo și cetățenia sovietică. Era prins definitiv în sistemul sovietic. După moartea lui Stalin, are voie să se mute în Basarabia, la Chișinău. Își reia meseria și preocupările științifice, ajungând o au-

Premiul „Sublocotenent Ioan R. Marinescu” 2024 - Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”

la aeroport pentru a fi expedit la Moscova. El nu știa nimic despre asta. A fost ridicat în Ungaria, de doi ofițeri sovietici, închis undeva fără să i se spună de ce. Marea umilire a început imediat. A fost dezbrăcat la piele, chipurile pentru control medical. I s-au luat uniformă și lucrurile personale. I s-au dat să îmbrace haine străine, printre care și mantaua fără epoleți și cizmele generalului Avramescu.

A fost dus la Moscova, închis în mai multe închisori, într-o muțenie desăvârșită. Tratamentele de acolo, cu dezbrăcări „ritualice”, la fiecare mutare, până și în fața unor generali, într-o tăcere asurzitoare, fără să i se spună nimic, atmosfera stranie și controlul permanent menit să-l destabilizeze psihic par a fi dintr-un film absurd de groază.

A fost închis în mai multe lagăre, ultimul fiind dincolo de Cercul Polar, la o exploatare a zăcămintelor de petrol prin sistemul minelor. Subnutrit, cu o igienă precară, bolnav de multe ori, neștiind de ce este arestat, deoarece nu i s-a citit nicio sentință, a încercat în

toritate în materie de radiologie în Moldova Răsăriteană, apoi la Moscova.

Îl chinuie dorul de țară, de ai lui, de locurile natale. Era bucureștean. Revine aici, în 1962, să-și vadă sora, singura din familia lui pe care o mai găsește.

Se întoarce la Moscova și trăiește cu familia lui într-un cartier mărginaș, măcinat până la sfârșitul vieții de gândul că a fost pe nedrept și de neînțeles pedepsit de soartă. Un român pierdut în marea Rusie, ca mulți alți români dislocați din rosturile lor de o putere imperială dictatorială, nemiloasă și absurdă.

A murit la Moscova la 10 februarie 2011, la vârsta de 95 de ani, cenușa i-a fost adusă la București, la Cimitirul Militar Ghencea. Ne-a lăsat moștenire aceste confesiuni tulburătoare, pe care strădania pioasă a lui Dragoș Zamfirescu ni le relevă nouă ca să nu uităm prin câte orori a trecut neamul acesta, pe care diriguitorii actuali ai României se străduiesc din răspuțeri să-l rupă de rădăcini, de trecut, de mândria firească de a fi român! ■

Rubrică realizată de Grigore BUCIU

Cultul eroilor la alte națiuni

Fort McHenry - locul de naștere al Imnului național american

Baltimore este unul dintre cele mai mari porturi de pe coasta de est a Statelor Unite. Construit începând cu anul 1706, cu scopul de a facilita transportul de tutun care se cultiva din abundență în zonă, cu predilecție în Maryland, dar și în Virginia și Pennsylvania, portul s-a dezvoltat pe malul estuarului Chesapeake, imensul rezervor de apă în care se varsă peste 150 de râuri, și a jucat un rol important în istoria Statelor Unite, fiind cunoscut mai ales pentru bătălia din 1814, dintre trupele britanice și noile colonii americane.

După înfrângerea lui Napoleon, la Leipzig, și exilarea acestuia în insula Elba, Imperiul Britanic și armata acestuia au profitat de slăbirea presiunii fronturilor din Europa și s-au concentrat pe reprimarea revoltelor din coloniile recent stabilite în Lumea Nouă. Acestea se aflau în plină

expansiune economică și erau nemulumite de restricțiile comerciale impuse de Londra, care au interzis comerțul cu Franța și coloniile acesteia, în special din teritoriile din Canada, dar și de înrolările obligatorii în marina de război britanică ale marinarilor americani (cu vârste cuprinse între 18 și 45 de ani) de pe vasele comerciale.

Aceste fricțiuni au dus la declararea unui embargou economic din partea americană, care a împiedicat orice formă de comerț cu Marea Britanie. La aceasta a contribuit și incidentul din iulie 1807 dintre vasul de război britanic „Leopold” și fregata americană „Chesapeake”, în apele portului Norfolk, statul Virginia, motivul atacului fiind cautarea dezertorilor din marina britanică. Vasul american s-a predat, patru marinari fiind capturați ca dezertori. Opinia publică americană a făcut presiuni asupra președintelui

Thomas Jefferson, care a interzis prezența vaselor de război britanice în apele teritoriale americane și a abolit umilitoarea recrutare a marinarilor americani în forțele navale britanice.

Embargoul a fost un dezastru financiar pentru americani, care nu și-au mai putut exporta mărfurile în Europa. În porturile americane de pe coasta Atlanticului, navele și echipajele lor sufereau de inactivitate. De cealaltă parte, britanicii au început pregătirile pentru a pedepsi coloniile răzvrătite. Și astfel se declanșează așa-numitul Război din 1812 dintre coloniile americane și Imperiul Britanic, care se încheie în decembrie 1814 prin pacea de la Ghent (Belgia).

Luptele s-au dat pe trei teatre de operațiuni: Oceanul Atlantic, zona Marilor Lacuri și sudul Americii (Alabama, New Orleans). Pacea nu a adus modificări substanțiale în posesiunile ambelor state beligerante. Singurii care au pierdut au fost indienii nativi americani, care s-au aliat cu britanicii și au luptat pentru a opri expansiunea americanilor în teritoriile din vestul Americii. Indienii au pierdut suportul militar și logistic oferit de britanici, deschizând coloniștilor tot mai adânc drumul spre Vest. Americanii și-

au restabilit legăturile comerciale cu Canada, profitabile pentru ambele părți.

Pentru britanici, evenimentul a fost trecut pe planul al doilea, din cauza problemelor pe care le aveau în Europa.

Chiar dacă pierderile în oameni și materiale au fost aproximativ egale, americanii s-au declarat victorioși și și-au recăpătat onoarea pierdută, declarând acest conflict drept al II-lea război de independență (Declarația de independență față de Regatul Marii Britanii fiind semnată în 1776). Pacea de la Ghent a adus modificări în strategia navală de apărare a Americii. Congresul a adoptat o declarație prin care se aloca anual 1 milion de dolari pentru construirea vaselor de război.

Dar să ne întoarcem la momentul crucial al Războiului din 1812, și anume la Bătălia pentru Baltimore, septembrie 1814, în special la evenimentele din zona Fortului McHenry.

La acea vreme marina britanică era de departe cea mai puternică forță navală, având în jur de 175 de nave de linie și 600 de nave de sprijin, cu un total de 140.000 de marinari. Asta le-a permis să trimită în apele americane în jur de 85 de nave, dintre care 19 nave de linie, cu câte

38 de tunuri la bord. Englezii erau superiori și în artilerie navală, atât în privința distanței de tragere, cât și a greutateii proiectilelor. Proiectilele de pe vasele *Terror*, *Volcano*, *Meteor*, *Devastation* și *Aetna* loveau ținte la distanța de 2,8 km, iar vasul *Erebus* dispunea de lansatoare de rachete Congreve¹.

Americanii erau mai slab pregătiți, slab înarmați, cu o tehnică de luptă net inferioară trupelor britanice. Artileria lor nu putea trage la distanțe mai mari de 2,4 km, iar trupele erau formate din civili voluntari și milițiile orașului, fără nicio pregătire și disciplină militară.

Cu o forță de invazie de 5000 de oameni, britanicii plecați din portul Bermuda au atacat, în august 1814, capitala Washington, au pus pe fugă apărătorii slab echipați și prost instruiți, au ars Casa Albă, Capitolul, Trezoreria și Congresul american, și s-au dedat la jafuri asupra locuitorilor și vaselor comerciale din șantierul naval Washington, de pe râul Potomac. Cu toate că în armata britanică existau legi care pedepseau sever orice distrugere și jaful asupra populației civile din teritoriile ocupate, de această dată superiorii englezi au închis ochii și au considerat că aceste acte de barbarie se constituiau în represalii la jaful și distrugerile provocate de americani cu un an înainte, când au atacat zone din Upper Canada (Toronto) și Lower Canada (Quebec).

Pentru apărarea orașului Baltimore, situat în nordul estuarului, în zona lui de formare a fost construit Fortul McHenry, în jurul anului 1798, o fortăreață în formă de stea cu cinci colțuri.

Pe zidurile fortului erau amplasate baterii de tunuri care aveau rolul de a ține la respect vasele de război inamice care intenționau să treacă spre nord, unde se găsea orașul Baltimore.

Fortul era apărat de trupe de voluntari și de gărzi civile, care formau așa-numitele miliții de cetățeni recrutați din locuitorii orașului, cu o sumară pregătire militară. Înaintea bătăliei pentru Baltimore, armata americană îl numește pe maiorul George Armistead comandant al fortului McHenry.

Când a sosit la Fort McHenry, maiorul Armistead a început operațiunile de pregătire a garnizoanei și a trupelor (1000 de oameni) pentru apărarea fortului. De asemenea, a ordonat confectionarea unui drapel american de mari dimensiuni (9x13 m) pentru a fi observat de trupele britanice.

Fortul a fost conceput pentru a face față unui lung

Foto: Arhiva personală colonel (rtr.) ing. Nicolae Mărunțelu

asediu. La acea dată, apărătorii numărau în jur de 1000 de luptători din milițiile orașului și din civili slab pregătiți din punct de vedere militar. Depozitele aveau suficiente cantități de proiectile și praf de puscă, iar punctele medicale aveau personal pentru acordarea asistenței sanitare.

Un personaj cheie al evenimentelor evocate este Dr. Wiliam Beanes, respectabil cetățean al statului Maryland. Născut din părinți scoțieni, Dr. Beanes își cumpără un teren în zona Marlboro (Maryland) unde își construiește o casă și se ocupă de agricultură, morărit și medicină. Înființează Facultatea de Medicină și Chirurgie a Statului Maryland.

În timpul operațiunilor militare din august 1814, când trupele engleze au atacat Washingtonul, reședința Beanes a fost rechiziționată de ofițerii britanici, iar acesta le-a acordat îngrijiri medicale atât ofițerilor cât și soldaților invadatori răniți.

La plecarea trupelor regulate către Baltimore, Dr. Beanes s-a opus soldaților rămași în urmă intenționat, pentru pradă și vandalism. Acesta l-a luat cu ei și l-a prezentat comandantului forței expeditionare, Vice-Amiralul Sir. Alexander Cochrane, care l-a arestat pentru a fi judecat ca prizonier care s-a opus trupelor britanice. Și astfel, Dr. Beanes ajunge pe vasul *Tonnant*, nava portdrapel a trupelor britanice.

Luând cunoștință de aceste fapte, Consiliul orașului Baltimore îi desemnează pe tânărul avocat Francisc Scott Key și pe colonelul John Skinner să medieze pe lângă comandantul trupelor britanice eliberarea Dr. Beanes, ținând cont de poziția socială a acestuia, de reputația excelentă și de aportul doctorului la dezvoltarea comunității.

Consiliul a redactat o scrisoare de clemență către comandantul trupelor britanice în care erau adăugate și

mărturiile sub semnătură ale unor ofițeri englezi răniți, care s-au bucurat de îngrijirea medicală a chirurgului. Delegația a sosit la bordul vasului în după-amiaza zilei de 12 septembrie, când statul major britanic pregătea ofensiva decisivă asupra Fortului McHenry.

Amiralul, convins de veridicitatea probelor și de pleoara avocatului Key, a fost de acord cu eliberarea prizonierului. Dar a hotărât ca aceasta să se realizeze după terminarea luptei, deoarece s-a considerat că atât delegația americană cât și prizonierul Beanes cunoșteau prea multe detalii legate de atacul care urma să aibă loc și nu puteau fi lăsați să plece și să împărtășească asediaților intențiile de atac ale britanicilor.

Atacul a început în zorii zilei de 13 septembrie, la ora 6 dimineata, și a durat până a doua zi, la ora 7 dimineața. În cele 25 de ore au fost lansate de pe punțile vaselor între 1500 și 1800 de proiectile și nenumărate rachete Congreve. Daunele suferite de fort au fost minore, datorită fortificațiilor care fuseseră consolidate înainte de asediu. Flota britanică s-a depărtat de fort, ieșind din raza de bătaie a artileriei apărătorilor și, folosindu-se de o artilerie navală cu bătaie mai mare, au lansat proiectile, fără a fi în pericol de a fi lovite de proiectilele asediaților.

După căderea întinericului, amiralul Cochrane a ordonat colonelului Brooke să debarce cu un grup expediționar și să atace fortul din partea opusă, unde se credea că rezistența este redusă. Dar planurile atacatorilor au fost date peste cap de apărătorii fortului, care, ajutați și de o furtună care s-a iscat în momentul asaltului, au reușit să stăvilească elanul britanicilor, care s-au întors la bordul navelor.

Pentru tânărul avocatul Key, noaptea în care a fost marțor la canonada britanică de pe puntea vasului „Tonnat” și a întregii flote desfășurate în poziție de tragere a constituit un moment deosebit de emotionant. Cu urechile asurzite de zgomotul salvelor de tun și al rachetelor lansate de pe puntea vasului „Erebus” asupra orasului al cărui locuitor era, cu fața și hainele negre de funinginea pulberii tunurilor, odată cu revărsarea zorilor a văzut plin de uimire imensul steag american ridicat pe catargul din fortăreață.

Nu-i venea să creadă că apărătorii au rezistat unui asemenea atac și, exaltat de emoțiile trăite, s-a apucat să scrie pe spatele scrisorii Consiliului orașului, pe care o avea încă în mână, versurile poemului intitulat „Apărarea Fortului McHenry”. Nu știa atunci că acest poem avea să devină Imnul național american „The Star-Spangled Banner”, din care redăm prima strofă și traducerea în limba română.

*O! say can you see by the dawn's early light,
What so proudly we hailed at the twilight's last gleaming,*

Whose broad stripes and bright stars through the perilous fight,

O'er the ramparts we watched, were so gallantly streaming?

*And the rockets' red glare, the bombs bursting in air,
Gave proof through the night that our flag was still there;
O! say does that star-spangled banner yet wave,
O'er the land of the free and the home of the brave?*

*O, spune, poți tu zări,
În lumina timpurie a zorilor,
Ceea ce cu atâta mândrie salutăm noi
În ultima licărire a crepusculului
Ale cărui largi dungi și stele brilante,
În timpul periculoasei lupte,
Le vedeam deasupra meterezelor,
Atât de elegant fluturând?
Și strălucirea roșie a rachetelor,
Bombele explodând în aer,
Probând, de-a lungul nopții,
Că steagul nostru era încă acolo.
O, spune, drapelul cu dungi și stele
Tot mai flutură oare
Peste pământul celor liberi
Și peste casa celor viteji?*²

Poemul a fost pus pe muzica unei vechi melodii populare a compozitorului John Stafford Smith, „The Anacreontic Song”, fiind publicat pentru prima dată, pe 20 septembrie, în ziarele *Baltimore Patriot* și *The American*, sub titlul „Anacreon in Heaven”. Curând, cântecul devine deosebit de popular, iar formațiile îl cântau la adunările populare, în timpul celebrărilor din 4 iulie, de Ziua Independenței. Printr-un decret semnat pe 3 martie 1931, de presedintele Herbert Hoover, „The Star-Spangled Banner” devine imnul național american, care de la acea dată se intonează ori de câte ori se ridică steagul american. ■

**Colonel (rtr.) dr. ing.
Nicolae MĂRUNȚELU**

1. Erau primele rachete utilizate în acțiunile militare, o formă incipientă de proiectile lansate prin reacția arderii unei încărcături de pulbere neagră, la distanțe de cca 3 km. Distanța de tragere era asigurată prin modificarea unghiului de lansare, dar precizia lăsa mult de dorit. Aveau un efect incendiar în punctul de impact și un efect psihologic foarte mare.

2. Traducere de Cristian Petru Bălan.

(continuare din p. 76)

Mergeți în Parcul Carol, la Mormântul Ostașului Necunoscut: veți vedea că, în Ziua Înălțării, care este, nu întâmplător, și Ziua Eroilor, copiii nu au voie să pună flori pe Mormântul Eroului, ceremonialul fiind rezervat strict politicienilor.

Culmea ironiei, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” – o organizație de voluntari care își dăruiesc timpul cinstirii memoriei istoriei – nu are dreptul să depună o coroană de flori în cadrul ceremoniei oficiale, încălcându-se astfel însuși spiritul Cultului Eroilor. Cu chiu, cu vai, doar Asociației Naționale a Veteranilor de Război i se mai permite accesul.

În fața acestui circ grotesc, te întrebi: în câte feluri mai poate gândi un cetățean român atunci când rostește cuvântul Erou?

Trăim într-o epocă bizară, plină de umor tragic. La 110 ani de la intrarea României în Primul Război Mondial și la peste 80 de ani de la ultima conflagrație mondială, asistăm la scene terifiante ale refuzului Recunoștinței. În timp ce autoritățile române își sabotează, prin indiferență, propriile ong-uri, un “institut” plătit din banii românilor ne monitorizează ideologic istoria și ne arată cu degetul eroii. În Parlamentul României, un deputat, reprezentantul Federației Comunităților Evreiești, rupe o foaie cu portretele personalităților fundamentale ale neamului românesc și, metaforic vorbind, le aruncă ostentativ la gunoi... Și românii, toleranți cum sunt la orice umilință, tac!... Iar cei care îndrăznesc să spună ceva sunt etichetați, fără rușine, drept “extremiști și naționaliști”...

Aceasta este pagina dureroasă pe care n-aș fi vrut să o scriu niciodată. România, un stat confiscat de o clasă politică incapabilă de idealurile pentru care au murit milioane de români. Pe de o parte, o ofensivă ideologică străină de sufletul neamului românesc, care încearcă să ne reeduce sensul Recunoștinței, transformându-ne trecutul într-un motiv de autoînvinovărire și de condamnare globală a celor care au luptat pentru această țară. Pe de altă parte, oportunismul politic și foarfecele cenzurii în numele corectitudinii politice și al altor “corectitudini”...

Strâns între ciocan și nicovală, Cultul Eroilor riscă să dispară sau să rămână o manifestare inutilă... Uitându-mă la ce se întâmplă în țara asta, mă tem că nu suntem departe de ziua în care “urnele funerare ale ilegaliștilor comuniști” – și știm bine cine au fost acești așa-zisi ilegaliști și de ce au fost scoși după 1990, la presiunea revoluționarilor, din Mausoleul din Parcul Carol (fostul Monument al Eroilor Luptei pentru Libertatea Poporului și a Patriei, pentru Socialism) – vor fi instalate la vedere în Palatul Parlamentului. Mă rog să nu-mi fie gura aurită...

„Adevărul înainte de toate!” Mă întorc la îndemnul lui Titu Maiorescu, invocat de eminentul istoric Florin Constantiniu, cu convingerea profundă că, oricât de mult ar încânta pe unii sau ar supăra pe alții, adevărul trebuie rostit cu voce tare. Și asta în numele democrației și al libertății de exprimare, atât de des clamate, invocate, adulate...

O națiune care își lasă eroii la porțile uitării, o națiune care acceptă ca memoria celor căzuți să fie siluită de ignoranță și reglementată de interese străine de sufletul acestui neam, este o națiune care își semnează singură sentința la mediocritate și dispariție spirituală.

Cele două decenii trăite în slujba revistei „România Eroică” m-au învățat că Eroii nu au nevoie de lacrimile de fațadă ale guvernanților și nici de avizul de bună purtare al vreunui așa-zis institut plătit din bani publici. Ei au nevoie de o conștiință vie în pieptul fiecărui român. Doar așa vor rămâne Nemuritori!

Dacă nu vom avea curajul să le redăm demnitatea și să le apărăm memoria în fața imposturii, atunci toate ceremoniile noastre de la Ziua Eroilor nu vor fi altceva decât un exercițiu cinic de imagine. ■

O istorie sinceră a Cultului Eroilor

Rugați-vă să nu-mi fie gura aurită!

Colonel (rtr.) Dumitru Dan ROMAN

Istoricul Florin Constantiniu povestește că, în timp ce aduna materialul pentru cartea *O istorie sinceră a poporului român*, i-a căzut în mână și volumul lui Andrei Oțetea: *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în Țările Românești*. Ceea ce i-a atras atenția de la început regretatului istoric a fost motto-ul cărții, un citat care reproducea o discuție dintre Titu Maiorescu și Gheorghe Panu.

Ajuns în cercetările sale la concluzii în răspăr cu părerile din istoriografia română a vremii, Gheorghe Panu s-a adresat mentorului *Junimii*, cerându-i sfatul.

„– Ești convins de ceea ce crezi?

– Da, răspunsei eu.

– Credința dumitale este bazată pe documente și acte sigure?

– Da, adăugai eu.

– Apoi atunci te sfătuiesc să spui adevărul, așa cum îl știi și-l crezi, fără să te preocupe de ceea ce se va întâmpla, adevărul înainte de toate!”

În fața acestui motto, m-am întrebat ce s-ar întâmpla dacă și eu aș urma îndemnul ilustrului Maiorescu și aș scrie astăzi o istorie sinceră a Cultului Eroilor? Pe cine ar deranja sau ar supăra adevărul, așa cum îl știu și îl cred eu, ca jurnalist cu oarece experiență în presa postdecembristă? Cei douăzeci de ani muncii la propriu la conducerea revistei „România eroică” mi-au permis să-mi formeze o viziune mai profundă asupra trecutului de jertfă al românilor și să înțeleg realitatea zilelor noastre așa cum este ea, și nu cum ar dori unii să o vadă. Când scriu aceste rânduri îmi vin în minte cuvintele Reginei Maria, scrise cu mâna ei în primul editorial al revistei „Cultul Eroilor Noștri”, din aprilie 1920: „În zilele cele mai grele ale războiului, când mulți se îndoiau și nu mai credeau, mă duceam printre mormintele celor viteji și credincioși, mă duceam să stau de vorbă cu ei și le făgăduiam că voi apăra idealul pentru care au murit.” Citesc și compar credința de atunci a unei regine cu realitatea de azi și nu-mi vine să cred în ce hal am ajuns ca țară, cât de jos am decăzut ca națiune.

O spun de la bun început: în România nu există un sincer cult al Eroului. Respectul și Recunoștința pe care le datorăm celor care au murit pentru Țară sunt de fațadă. E multă, multă ipocrizie în preajma monumentelor eroilor! Politicianul recent nu-și ascunde indiferența și ignoranța când vine vorba de eroii nației lui.

Atât de puține Monumente, și acelea lăsate de izbeliște, atât de puțin Respect, și acela fals, atât de puțină Recunoștință, și aceea de ochii lumii!

Impostura și ignoranța sunt fațetele ascunse ale ipocriziei guvernanților care de mai bine de 35 de ani s-au tot perindat la conducerea țării doar pentru a-și înmulți averile. Priviți-i îndeaproape la Ziua Eroilor și veți înțelege de ce o sărbătoare care ar fi trebuit să fie a tuturor românilor a ajuns să fie doar a lor.

(urmare în p. 75)

Mareșalul Constantin Prezan
(27 ianuarie 1861- 27 august 1943).
165 de ani de la naștere.

Desen de Adina Romanescu.

Salvați monumentul funerar al generalului Ioan Dragalina!

Anul acesta se împlinesc 110 ani de la moartea
generalului Ioan Dragalina, eroul de la Jiu.
Lucrare funerară a sculptorului Teodor Burcă,
mormântul generalului Ioan Dragalina,
din Cimitirul Bellu Militar,
este declarat monument istoric!

